BATIDA YAŞAYAN MÜSLÜMANLARA FIKIH

HAZRETİ AYETULLAH EL-UZMA SEYYİD ALİ HUSEYNİ SİSTANİ

- A) Birin Bölüm: İBADET:
  - GAYR-İ İSLAMİ ÜLKELERE HİCRET
  - TAKLİT
  - TAHARET VE NECASET HÜKÜMLERİ
  - NAMAZ
  - ORUÇ
  - HAC
  - MEYYİT (ÖLÜ) HÜKÜMLERİ
- B) İkinci Bölüm:MUAMELELER
  - YENİLEN VE İÇİLEN ŞEYLE
  - GİYECEKLER
  - GÖÇ EDİLEN ÜLKELERDE Y OLAN KANUNLARA GÖRE ETMENİN HÜKÜMLERİ
  - İŞ VE SERMAYE HAREKETİ
  - TOPLUMSAL İLİŞKİLER
  - TIPLA İLGİLİ KONULAR
  - EVLİLİKLE İLGİLİ HÜKÜML
  - GENÇLERLE İLGİLİ KONUL
  - KADINLARLA İLGİLİ KONU
  - MÜZİK, GINA VE RAKS HÜK
  - DEĞİŞİK KONULAR

TAKDİM

Şia inancına göre hakimiyet Yüce Allah'a has olup bu hakimiyet İlahi Rububiyetin gereksinimidir. Allah izin vermedikçe hiç kimsenin insan üzerinde hakimiyeti yoktur. Peygamberler ve onların sonuncusu Hz. Muhammed (s.a.a) ve masum İmamlar'ın (a.s) Allah tarafından insanlar üzerinde hakimiyetleri vardır. Bu hakimiyet Allah tarafından onlara verilmiştir.

Masum imamların (12 imam) velayet ve hakimiyeti kendi yerinde Kuran, sünnet ve akıl delilleriyle ispatlanmıştır. Allah'ın hükümlerinin icrasının garantisi olan bu velayet 12. İmam Hz. İmam Mehdi (a.f)'nın gaybetinden sonra bir müddet has

naiplerle (vekillerle) devam etmiş daha sonra gerekli şartlara sahip olan fakihler tarafından (umumi niyabet olarak) O Hazret zuhur edene kadarda devam edecektir. Bizim üzerinde durmak istediğimizde zaten bu umumi niyabettir. Bu konuda küçük bir bilgi vermeden önce bazı noktaları açıklamak gerekecektir.

1. İslam dini son din olup, onun hükümlerinin de kıyamete kadar geçerli olduğu konusu tartışılmasızdır. Yüce Allah'ın nazil ettiği bu emirlerin birçoğunun açıklanamaya ve tefsir edilmeye ihtiyacı vardır. Hükümler, yerlerine ve mistaklarına tatbik edilerek tayin edilmelidir.

2. İslam-i öğretilerin özelliklede fıkhın bütün çağ ve mekanlara hitap etmesi, dirilik ve tazeliğini koruması, böylelikle de kendi tekamül seyrini devam etmesi için; sürekli ve kesintisiz bir şekilde hareket halinde olması ve güncel sorunlara cevap vermesi gerekir. İslam'da kural, kanun ve hüküm boşluğu yoktur. Yani insanlar kıyamet gününe değin ihtiyaç duyabileceği hüküm ve prensiplerin tamamı İslam'ın potansiyelinde olup kesinlikle beyan edilmiştir. Bu beyan kimi zaman apaçık mevzusuyla ortada olup, kimi zaman da genel bir hüküm çerçevesinde açıklanmıştır. İşte burada fakihin fonksiyonu ortaya çıkmaktadır. Fakih, fıkhın dört temel kaynağına müracaat ederek gerekli bütün hükümleri bulup ortaya çıkarmak ve umumun hizmetine sunmakla mükelleftir. Zira İslam dini bütün çağ ve mekanlar için geçerli fıkhi hükümleri taşımakta olup, bu açıdan eksiksizdir: **"Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslam'ı seçip beğendim."**[1]

3. İnsan aklı, bilgisi ve ihtisası olmadığı konularda uzmanlara müracaat etmeği gerekli görür. Örneğin akıl, kendi hastalığını iyileştirmeye kadir olmayan hastanın, doktora gitmesi gerektiğine hükmeder. Veya ev yapma konusunda bilgisi olmayanın da mühendise gitmesi gerekmektedir. Aynı şekilde bütün insanlar islam-i hükümleri şeriatın asıl kaynaklarına dayanarak istihraç etme gücüne ve fırsatına sahip değillerdir. Öyleyse bu güce ve bilgiye en iyi düzeyde sahip olanlara müracaat etmeleri gerekmektedir. Nahl süresi 16. Ayette şöyle buyurmaktadır: **"Eğer bilmiyorsanız, bilenlere sorun"**

Belli bir ilim konusunda ihtisas sahibi olanların, konunun cüziyatında (ayrıntılarında) görüş farklılıkları olması tabiidir. Burada da yine akıl devreye girerek en fazla ihtisas sahibi olana müracaat edilmesi gerektiğine hükmeder. Şer-i hükümlerde konu aynıdır. Her şahıs kendi vazifesini belirlemek için A'lem (daha bilgili) olana taklit etmelidir.

Masum imamlar (a.s) da, onlara ulaşmamız mümkün olmadığı zamanlarda, bazı özel şartlara sahip olan kişilere müracaat edilmesini emretmişlerdir. Önceden de dediğimiz gibi masum tarafından yapılan atamalar iki çeşittir. Ya has atamadır ki masumun kendisi bizzat atar veya umumi atamadır ki belirli şartlara sahip olanlar bu atamayla müslümalar üzerinde velayet hakkına sahip olurlar. İslam-i hükümleri

masumun gaybet döneminde bu şahıslardan öğreniriz. Şia tarihi boyunca hiçbir fakih, fakihin hiçbir velayeti olmadığını söylememiştir. Fakihler arasında sadece bu velayetin mertebe ve dereceleri konusunda ihtilaf vardır. Fakihin gaybet döneminde velayeti vardır. Fakihin velayeti İslam dinini **her türlü tehlikeden korumaktır**. Bu onun en önemli ve birinci vazifesidir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: **"Sizden kim bizim sözlerimizi rivayet eder ve helal ve haramlarımızda nazariye sahibi olursa ve hükümlerimizi tanırsa onun hükmünü kabul edin"** helal ve haramı bilen ve hükümlerden haberdar olandan kasıt fakihtir. Masuma ulaşmamızın mümkün olmadığı durumlarda fakih halkın hakimidir ve bu hakimiyet masumdan ona ulaşmıştır. Aynı rivayette şöyle gelmiştir. **"Biz onu size hakim kıldık."** Buradan anlaşılan imamın belirli bir kişiye bu hakimiyeti vermediğidir. Yine aynı rivayette şöyle gelmiştir: **"Eğer bizim hükmümüzle hükmeder ve sizde kabul etmezseniz, Allah'ın hükmüne muhalefet etmiş ve bizi reddetmiş olursunuz. Bizi reddetmek ise Allah'ı reddetmektir. Buda Allah'a şirk haddindedir."**

Hatta gelen rivayetlerde masum imamın hayatında ona ulaşmak mümkün olmazsa halkın görevi gerekli şartlara sahip olan fakihlere müracaat etmek olduğu açıkça görülmektedir. Masumun huzurunun olmadığı gaybet döneminde bu fakihlere müracaat etmeğe daha fazla ihtiyaç duyulacağı açıktır. Gaybet dönemine (İmam'ın huzurunun olmadığı dönem) ait rivayetlerde bu açıkça gelmiştir. İmamı Zaman (a.f)'den gelen emirde şöyle buyurmaktalar: **"Yeni vaki bulan hadiselerde bizim hadislerimizi rivayet edenlere (fakihlere) müracaat edin. Zira onlar benim, sizin üzerinizdeki hüccetlerimdir. Bende, Allah'ın onlar üzerindeki hüccetiyim."** Buradan fakihin velayeti olduğu, emir verenin, emir ve yasakları diyecek olanın, toplumun işlerini, ilahi kuralları beyan edecek ve uygulayacak olanın o olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Halkta ona itaat etmekle vazifelidir. İmamın hayatında atadığı vekillerine itaat etmek nasıl farz ise bu dönemde de bu şartlara sahip olan fakihe itaat etmek farzdır.

Kıyamete kadar devam edecek olan bu silsilenin asrımız halkalarından biri olan **Hazreti Ayetullah el-Uzma Seyid Ali Hüseyni Sistani**, bu kitabıyla İslam'ın bütün zaman ve mekanlara hükmettiğini gözler önüne sererken, her zaman Müslümanlara açık olan içtihat kapısının tarihler boyu İslam dinine yaptığı hizmeti açıkça ortaya koymaktadır. Tüp bebekten eyts hastalığına, organ naklinden genetik ilmine kadar yüzlerce sorunun cevabını değerli fetvalarıyla müslümanlara iletmektedirler. Özellikle bu kitapta, **Hazreti Ayetullah Sistani** batıda yaşayan ve islam-i olmayan bir ortamda inançlarını kaybetmeyen müslüman kardeşlerimizin, fıkhi sorunlarına eğilmektedir. Bu Ehlibeyt müçtehidinin bereketli ömürlerinin uzun, izzetlerinin daimi olmasını Allah'tan niyaz ederiz.

Hazreti Ayetullah el Uzma **Şeyyid Ali Hüseyni Sistani** 1349 Hicri Kameri (1928 miladi) yılında Hz. İmam Rıza (a.s)'ın mübarek türbesinin bulunduğu Horasan (Meşhed) şehrinde takva, keramet, ilim ve şeref dolu bir ailede dünyaya gözlerini açmıştır. Babası kendi beldesinin takvalı ve zahit alimlerindendi.

Hz. Ayetullah Sistani Arapça dili ilim ve edebiyatını Horasanda zamanın büyük ve ünlü edebiyatçılarından olan Üstad Muhammed Taki Edib'i Nişaburi'nin okuyup, Usul'i Fıkh ve akli ilimleri de tamamladıktan sonra, o zaman Horasan şehrinde hariç (içtihad) dersi veren Allame Muhakkik Mirza Mehdi İsfahani'nin derslerine katılmıştır. Sonra Hz. Ayetullah, derslerini tekmil etmek amacıyla 1368 Hicri Kameri yılında Kum kentine hicret etti. O zaman bu ilim merkezinde son derece yüksek düzeyde usul ve fıkıh dersleri vermekte olan zamanın büyük mercii taklidi Hz. Ayetullah'il Uzma Burucerdi'nin derslerine katılarak onun önde gelen talebelerinden oldu.

Ayrıca bu arada Ayetullah Hüccet'in (r.) de derslerine katılarak ilmi susuzluğunu giderdi.

Bir müddet sonra Şia mezhebinin en büyük ilim merkezlerinden olan Necef şehrindeki büyük ilim ve fıkıh üstatlarından istifade etmek ve Hz. Emiru'l Müminin Ali (a.s)'ın manevi feyizlerine mazhar olmak amacıyla 1371 hicri kameri yılında Necefi'l Eşref şehrine hicret etti. O zaman bu ilim merkezi ilmi hayatının en parlak dönemini yaşıyordu.

Hz. Ayetullah Sistani on yıldan çok, Necef havzesinin büyüğü olan, Şia'nın büyük dini mercii, fakih ve müctehidlerin üstadı Hz. Ayetullah'il Uzma Hoyi'nin (r.) derslerine katılıp ilimle sirap oldu.

Üstat bu arada Şia'nın çok büyük merciilerinden olan Hz. Ayetullah'il Uzma Şeyh Hüseyin Hilli'nin huzurunda da usul ilminin haricini okudu.

Hz. Ayetullah el-Uzma Sistani yıllarca ilmi ve dini metinleri tedris ettikten sonra 1381 Hicri kameri yılında Şia'nın büyük mercii şeyh Ensari'nin **(Mekasib)** kitabını esas alarak hariç derslerini başlattı. Daha sonra büyük merci Seyyid Muhammed Kazım Tebaeba'i **(Ürvetu'l-Vuska)** kitabını esas alarak hariç derslerini sürdürdü. Şimdiye kadar Taharet kitabının yanı sıra Salat ve Humus kitaplarının büyük bölümünün hariç derslerini sona erdirmiştir.

Bu arada Üstat 1384 Hicri kameri yılında yüksek usul derslerinin haricini başlattı. 1411 H.K yılına kadar üç dönem baştan sonuna kadar bu ilmin tedrisini tekmil etti.

Hz. Ayetullah Sistani henüz otuz bir yaşındayken içtihad tasdiknamesini Hz. Ayetullah el-Uzma Hoyi (r.) ve Hz. Ayetullah el-Uzma Şeyh Hüseyin Hilli'den aldı.

Hz. Ayetullah Sistani otuz dört yıldır sürmekte olan fıkıh, usul, rical ilimleri dalında hariç dersleriyle İslam alemine buyük ilmi hizmetlerde bulunmuş, değerli ve iftihar verici eserler kazandırmıştır.

Yukarıda değindiğimiz tedrislerin yanı sıra Hz. Ayetullah Sistani'nin yazılı olan eserlerinden bazıları da şunlardır:

1. Şerh-i Urvetu'l-Vuska

2. El-Buhusu'l-Usuliyye

3. Kitabu'l-Kaza

4. Kitabu'l-Bey'u ve'l-Hıyarat

5. Risaletun fi Libasi'l-Meşkuku fih

6. Risaletun fi Kaidetu'l-Yed

7. Risaletun fi Salatu'l-Misafir

8. Risaletun fi Kaidetu't-Ticaret ve'l-Ferag

9. Risaletun fi'l-Kıble

10. Risaletun fi't-Takiyye

11. Risaletun fi Kaideti'l-İlzam

12. Risaletun fi'l-İctihad ve't-Takiyye

13. Risaletn fi Kaiset-i La Zarara ve La Zirar

14. Risaletun fi'r-Riya

15. Risaletun fi Hücciyyet'i Merasili İbn-i Ebi Umeyr

16. Risaletun fi Tahsisi'l-Esanid Li'l-Erdebili

17. Şerh-i Meşihatu't-Tahzib

18. Risaletun fi Mesaliki'l-Kudema fi Hücciyyeti'l-Ahbar

19. Risaletun fi Kaidetu'l-Kur'a

20. Risaletun fi Siyaneti'l-Kitabi'l-Aziz ani't-Tahrif

21. Risaletun fi Tarihi Tevhidi'l-Hadis Fi'l-İslam

22. Risaletun fi Tahkik-i Nisbet-i Kitab'ı Fazl b. Şazan

23. El-Fevaidu'l-Ğareviyye

24. El-Fevaidu'l-Fıkhiyye

25. Şerh-i Meşihati'l-Fakih

26. Risaletun fi Hükmi ma ize İhtelefet Müctehiden el-Mütesavi-yan fi'l-Fetva

27. Talikatun alal Urvetu'l-Vuska

28. Risaletun fi İhtilafi'l-Afak fi Ruyeti'l-Hilal

29. Mesailu'l-Müntehebe

30. Minhacu's-Salihin

İslam ve Müslümanların yüceliği, kafir ve münafıkların zelil olduğu bir dünyada bizim de insanları hak yola davet edenlerden olmamızı arzu ederken, Yüce Allah'a bütün müçtehitlerle beraber bu Ehl-i Beyt müçtehidinin de bereketli ömrünü uzun kılıp, izzetini daha da artırmasını ve devamlı kılmasını yüce Allah'tan niyaz ederiz.

BİRİNCİ BÖLÜM İBADET

Birinci FASIL

GAYR-İ İSLAMİ ÜLKELERE HİCRET

1. Müminin, müslüman olmayan bir ülkeye dini ve onun hükümlerini yaymak için, kendisinin ve küçük çocuklarının dininin güvende olması şartıyla, giderek tebliğ etmesi güzel bir şeydir.

Hz. Peygamber Muhammed Mustafa (s.a.a), imam Ali (a.s) a şöyle buyurdu: "Eğer Allah kullarından birini senin elinle hidayet ederse, bu senin için güneşin doğup battığı yerlere hükmetmenden daha hayırlıdır."[2]

Yine Hz. Peygamberden (s.a.a) şöyle nakledilir: Bir şahıs o Hazrete "Bana öğütte bulun" deyince şöyle buyurdular: "Sana Allah'a şerik koşmamayı ve halkı İslam

dinine davet etmeyi tavsiye ediyorum. Bil ki! Senin sözünü dinleyen her birinin sevabı Yakub oğullarından birini azat etmek gibidir.”[3]

2. Herhangi bir müminin, kendisinin ve babalarının dininin eksilmeyeceğine (dinine zarar gelmeyeceğine) yakin ve güveni olursa, Müslüman olmayan bir ülkeye sefer etmesi caizdir.

3. Aynı şekilde Müslüman'ın hali hazırda ve gelecekte kendisinin ve ailesinin şer'i hükümleri yerine getirmesine herhangi bir engel teşkil etmemesi durumunda, müslüman olmayan bir ülkeye yerleşmesi caizdir.

4. Bu sefer Müslüman'ın dinine zarar vererek eksikliğe sebep olursa, ister doğuda olsun ister batıda Müslüman olmayan bir ülkeye sefer etmek haramdır.

Bu sefer ister seyahat ve ticaret kastıyla olsun, ister ders okumak, geçici olarak veya daimi kalmak kastıyla veya başka bir sebepten dolayı olsun fark etmez.

5. Eğer kadın, kocasıyla beraber sefer etmesinin dininde eksikliğe sebep olacağına kanaat getirir ve emin olursa kocasıyla sefer etmesi haramdır.

6. Kız çocuğu veya oğlan çocuğu anneleri, babaları veya dostlarıyla beraber yolculuk etmelerinin dinlerinde eksikliğe sebep olacağına kanaat getirirlerse, onlarla beraber yolculuk etmeleri haramdır.

7. Fakihlerin **“Dinde eksiklik”**ten maksatları şudur: Şarap içme, zina, murdar yeme, necis bir şeyi içme ve diğer haramlar gibi büyük ve küçük günahları yaparak veya namaz kılmak, oruç tutmak, hacca gitmek gibi vacip amelleri terk ederek günah işlemektir.

8. Müslümanın dininde eksikliğe sebep olacağını bildiği halde müslüman olmayan bir ülkeye hicret etmesi zaruri olursa (örneğin kendisini kesin bir ölümden kurtarmak veya bunun gibi çok önemli bir işten dolayı sefer etmek zorunda kalırsa) bu zaruretin iktiza ettiği müddete kadar o ülkede kalması caizdir.

9. Müslüman olmayan bir ülkeye yerleşen bir Müslüman, o ülkede kalmasının kendisinin ve küçük çocuklarının dininde eksikliğe sebep olacağını bilirse Müslüman ülkeye dönmesi vaciptir. Bu eksiklik vacipleri terk etmek veya haram amelleri yapmakla gerçekleşir. Ama bu dönüş ölümüne sebep olmamalı, onu zorluklara sokmamalıdır. Yada ölümden korktuğu için murdar yemek zorunda kalması gibi teklifi kaldıracak bir zarurete neden olmamalıdır.

10. Müslüman'a sefer etmesi haram olursa seferi **(Günah seferi)** sayılır. Bu durumda 4 rekatlık namazları tam kılmalıdır. Ramazan ayında olursa orucunu da tutmalıdır. Bu sefer isyan seferi olduğu sürece, namazlarını kasır kılmak ve orucunu yemek hakkına sahip değildir.

11. Anne ve babası engel olurlarsa çocuğun onlara muhalefet etmesi caiz değildir. Onların bu engellemeleri çocuğa duydukları sevgiden veya kendilerinden ayrılıp uzaklaşmasını istemediklerinden dolayıdır.

Şimdi de Müslüman olmayan bir ülkeye hicret etmekle ilgili bazı özel soruları ve Ayetullah Sistani'nin onlara verdiği cevapları hizmetinize sunuyoruz.

12. Hicretten sonra büyük günahlardan sayılan **"Taarrub"**un anlamı nedir?

C) Bazı fakihler bu kelimeyi "Dinde eksikliğe sebep olan bir ülkede ikamet etmeğe" yorumlamışlardır.

Bundan kasıt: **Mükellefin dini öğretileri ve şer-i hükümleri öğrenebildiği, mukaddes şeriatta vacip olan şeyleri yerine getirip, haram olan şeylerden uzaklaşabildiği bir ülkeden, bunların hepsini veya bazılarını yapmasının mümkün olmadığı bir ülkeye hicret etmesidir.**

13. Avrupa, Amerika ve benzeri devletlerde yaşayan bir Müslüman büyüyeceği ve eğitileceği bir İslam-i çevreden yoksun olduğunun bilincindedir. Ne Kuran sesi duymakta, nede ezan sesi yükselmektedir. Ne mukaddes ziyaret yerleri vardır nede buna benzer ruhi bir ortam mevcuttur. Memleketindeki böyle İslam-i bir ortamı ve buna benzer hayırlı amelleri terk etmek –zaten burada ki yaşantısı böyle şeylerden uzaktır- onu, dininde eksikliğe iter mi?

C) Bu dedikleriniz onun söz edilen memleketlerde kalmasını haram kılacak eksiklikler değildir. Evet, dini bir ortamdan uzak olmak, zaman geçtikçe şahısta iman zayıflığına yol açarak bazı dini farzları terk etme veya haram amelleri yapma haddine çekebilir. Şu halde eğer mükellef yukarıda zikredilen hadde bu memleketlerde kalmasından dolayı dininin zayıflamasından korkuyorsa, oralarda kalması caiz değildir.

14. Avrupa, Amerika ve bunlara benzer devletlerde kalan bir kimse buralarda, belki de kendi Müslüman memleketinde kaldığı taktirde yapmayacağı günahlara düşüyor. Zaten bu gibi memleketlerdeki normal zahiri yaşantı bu gibi şeylere rağbeti olmasa da, mükellefi tahrik ederek genellikle harama itmektedir. Acaba bu durum orada kalmayı haram edecek "dinde eksikliğe" neden olur mu?

C) Evet neden olur. Ama eğer küçük günahlardan olursa ve üzerinde de ısrar etmezse (tekrarlamazsa) sakıncası yoktur.

15. Hicretten sonra **"taarrub"** mükellefin dini bilgilerinin eksikliğine ve dinine karşı cehaletinin artacağı bir ülkeye intikal etmesi olarak bilinmektedir. Acaba bu, mükellefin zaman geçtikçe dinine karşı cehaletinin artmaması için bu gibi ülkelerde

kendi nefsini korumaya daha fazla önem vermesinin vacip olduğu anlamına mı gelir?

C) İzafi kontrol, onları terk etmekle dindeki eksikliğin mezkur hadde ulaştığı yerlerde vaciptir.

16. Eğer dinini korumaya özen gösteren (imanlı) bir tebliğci önceki durumundan daha ziyade günaha düşerse (günahlarında çoğalma olursa) elbette bu o toplumlardaki yaşam tarzından kaynaklanmaktadır. Açıklığın ve buna benzer durumların yaygın olması gibi. Böyle bir ülkede kalması haram mıdır? Tebliği terk ederek vatanına dönmesi gerekir mi?

C) Eğer rastlantı olarak bazı küçük günahlara müptelâ oluyorsa o ülkede kalması haram değildir. Elbette bundan daha büyük günaha sürüklenmeyeceğinden emin olmalıdır.

17. Eğer muhacir çocuklarının dininin eksikliğinden korkarsa söz konusu ülkelerde kalmak haram olur mu?

C) Evet haramdır ve bu kendisi içinde geçerlidir.

18. Avrupa, Amerika ve benzeri ülkelerde yaşayan mükellefin, Arapça lügatin Kuran ve din lügati olması itibarıyla çocuklarının Arapça dilini korumaya çalışması vacip midir? Zira bu dili bilmemek gelecekte Arapça olan asıl İslam-i kaynaklara cahil olmalarına da sebep olacaktır. Böylece dini marifeti azalacak ve dininde eksiklik oluşacaktır.

C) Size vacip olan Arapça'dan dini vaciplerini verine getirebilmeleri için ihtiyaçları olduğu kadar öğretmektir. Vacip namazda okunan fatiha süresini ve zikirleri Arapça okumanın şart olduğu yerler gibi. Eğer ihtiyaçları olan dini bilgileri ve Şer-i teklifleri yabancı bir dille öğrenmeleri mümkün olursa bundan fazlası vacip değildir. Evet onlara Kuran okumayı öğretmek sünnettir.

Arapça'yı iyi bir şekilde öğretmek daha uygunudur. Zira böylece İslam-i öğretileri asıl kaynaklarından ve kendi lisanıyla, öncelikle de -Aziz Kuran'dan sonra- Peygamberimizin (s.a.a) sünnetini ve Ehli Beyt'in (a.s) sözlerini öğreneceklerdir.

19. Mükellef için burada yaşadığı iktisadi durumdan daha zor bir koşul altında yaşayacağı Müslüman ülkelerden birine yerleşme imkanı doğarsa, Müslüman olmayan ülkeyi terk ederek İslam-i bir ülkeye göç etmesi vacip olur mu?

C) Hayır vacip değildir. Ama üste beyan edilen hadde, hicret ettiği ülkede kaldığı müddetçe dinindeki eksikliklerden kendisini koruyamazsa vacip olur.

20. Dininde hiçbir eksiklik olmasından korkmayan mükellef bir müslüman, müslüman olmayanları İslam dinine davet etme veya İslam dinini Müslüman

olmayan ülkelerde güçlendirip istikrarlı bir hale getirme gücüne sahipse tebliğ etmesi farz olur mu?

C) Evet, kifayeten farzdır. Aynı şekilde buna gücü yeten her müslümana da kifayeten farzdır.

21. Müslüman olmayan ülkelerde insanın kendisinin, ailesinin ve çocuklarının sokaklarda, televizyonda, okullarda ve benzeri yerlerde karşılaştığı münkirler (şer'en yasak olan şeyler) çoktur. Müslüman bir ülkeye göç etmesi de mümkündür ama bu intikalin bazı oturum alma zorluğu, maddi zararları, dünyevi zorlukları ve refah düzeyinin azalması söz konusudur.

Eğer bu ülkelerde kalmak caiz değilse, o zaman Müslümanlar arasında İslam'ın farzlarını anlatarak ve terk edilmesi gereken haramları onlara tembih ederek tebliğ etmesi, bu ülkede kalmasını caiz kılar mı?

C) Bu ülkede kalması kendisinin, ailesinin, halihazırda ve gelecekte şer-i farzları yerine getirmesine engel olmazsa bu ülkelerde kalması haram değildir. Aksi taktirde caiz değildir. Hatta bazı tebliğ işleriyle uğraşsa dahi hüküm aynıdır.

İkincİ fasIl

TAKLİT

TAKLİT HÜKÜMLERİ

22. Şer-i hükümleri istinbat ve ihraç etme gücüne sahip olmayan bir mükellef istinbat gücüne sahip olan a'lem bir Müçtehide taklit etmesi vaciptir. Taklitsiz ve ihtiyata uygun olmadan amel ederse, amelleri batıl olur.

23. A'lem Müçtehid şer-i hükümleri delilleriyle elde etme gücüne sahip olan kimsedir.

24. A'lem Müçtehidi tanımak için o işin ehli ve ihtisası olan birine baş vurmak vaciptir. A'lemi tanımak için bilirkişi olmayan birinden öğrenmek caiz değildir.

25. Müçtehidin fetvasını elde etmenin üç yolu vardır.

1-Müçtehidin kendisinden işitmek

2-Müçtehidin fetvasını nakleden iki adil kişiden veya güvenilir ve doğru konuşan bir kimseden işitmek.

3-Doğruluğuna güveniyorsa Müçtehidin risalesinde (ilmihal kitabında) görmekle.

26. Mükellefin ihtiyacı olan bir meselede a'lem Müçtehidin fetvası olmazsa veya mükellef, ihtiyaç duyduğu meseleyi ele getiremezse diğer müçtehitlerden a'lem olan başka birinin fetvasına amel edebilir.

SORU VE CEVAPLARI

27. Fakihler a'lem Müçtehide taklit etmemizin farz olduğunu söylüyorlar. Bizlerde din adamlarından a'lem müçtehidin kim olduğunu sorduğumuzda, rahat bir şekilde taklit etmek için net bir cevap alamıyoruz. Sebebini sorduğumuzda, "Biz bilirkişi ehlinden değiliz" deyip ekliyorlar "A'lem müçtehidi tanımak için fakih müçtehitlerin kitaplarını okumamız gerekir ki hangisinin a'lem olduğunu bilelim. Bu da uzun bir uğraşı ve büyük bir zorluğu gerektirir. Öyleyse başkalarına sorun"

A'lem müçtehidi tanımak din dersleri okunan (din) merkezlerinde bu kadar zor olursa, uzak olan ülkelerde, örneğin batı ülkelerinde ve Amerika da daha zordur. Belli bir tahammülden sonra bu gibi ülkelerde gençleri, şer'i farzları yerine getirerek haramlardan kaçınmaları konusunda ikna ediyoruz. Daha sonra taklit ettikleri merciden sormaları için ikna ediyoruz. Ama onlar böyle bir şeye başvurduklarında cevaplara ulaşamıyorlar. Bu sorunu nasıl halledebiliriz?

C A'lemiyet konusunda uzman (hıbre) olanların bir kısmı, bazı sebeplerden dolayı a'lem müçtehidi açıklamaktan kaçınabilirler. Ama anların içerisinde bundan kaçınmayanlarda vardır. Din konusunda bilgili olan kişilerden veya dini havzelerde onlarla irtibatı olan, derslerine katılan ve diğer ülkelere dağılmış alimler vesilesiyle bunlara ulaşmak mümkündür. A'lem müçtehidi tanımanın bazı zorlukları olmakla beraber, bunu çok zor ve tahammül edilemeyecek bir şey saymaksa doğru değildir.

28. Hıbre ehlini nasıl tanıyıp a'lem müçtehidi öğrenebiliriz. Aynı zamanda ilim merkezlerinden ve doğudan uzak olduğumuz için onlara nasıl ulaşıp a'lem müçtehidi sorabiliriz? İşimizi kolaylaştıracak ve hangi müçtehide taklit edeceğimizi öğretecek bir çözüm yolu var mıdır?

C A'lem müçtehidi belirleyen hıbre ehli; ilim sahibi müçtehitler, ilimde onlara yakın olanlar ve a'lemiyet konusu matrah olan müçtehitlerin ilim seviyeleri hakkında bilgi sahibi olanlardır. A'lem olduğunda şüphe edilen müçtehitlerin ilim seviyeleri hakkında bilgi edinmek için onlarla müzakere edilmeli, yazdıkları kitaplara, fıkıh ve usul konusundaki eserlerine başvurulmalıdır.

A'lem müçtehidi arayan mükellefin, hıbre ehlini (uzman kişileri) bizzat tanıması mümkün olmazsa, alimler veya onların ilim derecelerini bilenler vasıtasıyla a'lemi tanıması mümkündür. Çabuk ve kolaylıkla iletişim sağlayabileceğimiz araçların bol olduğu bu asırda, mekânın uzaklığı onlara ulaşmamıza engel değildir.

29. Alimler (ehl-i hıbre) a'lem müçtehidi belirlemede ihtilafa düşerlerse insanın herhangi bir müçtehide ısınıp güvenmesi ona taklit etmesi için yeterli midir?

C Alimler, a'lem müçtehidi belirlemede ihtilafa düşerlerse, mukallit konu üzerinde daha fazla ihtisası olanın sözünü dinlemelidir ve onun sözü diğerlerinden geçerlidir. Uzmanlar arasında görüş ayrılığı olduğunda da hüküm aynıdır.

30. Eğer alimler (ehli hubre) a'lem müçtehid konusunda görüş ayrılığına düşerlerse ve bir gurup müçtehidin hangisine taklit edilirse yeterli olacağını derlerse, mukallit a'lem müçtehid belli oluncaya kadar bir meselede bu müçtehide, diğer meselede başka bir müçtehide taklit edebilir mi?

C Bu sorunun üç ihtimali vardır.

1- İçtihad konusunda uzman olanlar. birinden veya bir guruptan taklidin yeterli olduğunu ilan ediyorlar: Bunun hiçbir şer-i eseri yoktur.

2- İkisinin veya daha fazlasının ilimde ve takvada eşit olduklarını ilan ediyorlar: Mükellef tüm meselelerde bunlardan birinin fetvasına göre amel edebilir. İhtiyaten farz olan imkan dahilinde -namazı kasır veya tam kılma konusunda olduğu gibi- onların fetvalarını birleştirerek amel etmesidir.

3- Bir kısım hibre ehli bir kişinin a'lem olduğunu diğer bir gurup ise başka birinin a'lem olduğunu ilan ederlerse bunun iki hali vardır. A)Mükellef ikisinden birinin a'lem olduğunu ama hangisinin olduğunu belirleyemiyor. Bu nadir bir durumdur ve konu hakkında **(Minhacu's-Salihin)** kitabında detaylı açıklama yapılmıştır. B)Hangisinin daha a'lem olduğunu bilmiyor. Yani ilmi açıdan ikisinin de eşit olduğuna ihtimal veriyorsa; bu durumda (Yani hangisinin daha takvalı olduğu belli olmayan durum) zikredilen ikinci farzın hükmü geçerlidir. Ama eğer üstün olan belli olursa ondan taklit etmelidir.

31. Mükellef, taklit ettiği müçtehidin görüşünü bilmediği bir konuyla karşılaşırsa araştırma ve tahkik yaparak taklit ettiği müçtehidin görüşünü öğrenmesi ve onun vekillerine sorması farz mıdır? Telefon bağlantılarının pahalı olduğunu da göz önüne alırsak kolaylıkla ulaşabileceği herhangi bir müçtehidin görüşlerine amel etmesi yeterli midir? Daha sonra taklit ettiği müçtehidin görüşünü öğrendiğinde ona göre amel edecektir. Eğer yaptığı ameller kendi müçtehidinin görüşüne uygun olmazsa önceden yaptığı amellerinin hükmü nedir?

C Durumuna zararı olmazsa telefon görüşmesiyle de olsa taklit ettiği a'lem müçtehidin fetvasını öğrenmelidir. Öğrenmesi mümkün olmazsa bu konuda müçtehitler arasında diğerlerinden daha a'lem olan başka bir müçtehide taklit etmesi caizdir. Daha sonra taklit ettiği a'lem müçtehidin görüşüne muhalif olduğu anlaşılsa da ikinci müçtehidin görüşüne göre ettiği ameller doğrudur.

Üçüncü FASIL

TAHARET VE NECASET

HÜKÜMLERİ

32. "Necis olduğunu bilmediğin sürece her şey temizdir." Şer-i hükmü bütün şeylerin temelde temiz olduğunu açıkça beyan etmektedir. Fiilen necis olduğuna emin olmadıkça da temizdir. Hiçbir tereddüt ve şüphen olmadan temiz olmaya bağlı olan hükümleri de onun üzerinde uygulayabilirsin.

33. Necis olduklarını bilmediğin kitap ehli olan Yahudi, Hıristiyan ve Mecusiler temizdirler. Bu kurala, onlarla olan toplumsal ve sosyal ilişkilerinde ve yakın temaslarında amel edebilirsin.

34. Necaset, rutubetin sirayet etmesini sağlayan ıslaklığın sebebiyle intikal eder. Kuru iken intikal etmez. Aynı şekilde sirayet etmeyen ıslaklıkla da bulaşmaz. Eğer kuru elinle kuru olan necasete dokunursan, elin necis olmaz.

35. Görüştüğün ve tokalaştığın bütün şahıslar nemli ve ıslak dahi olsalar, inancını ve dinini tanımıyorsan, Müslüman veya kitap ehli olduğuna da ihtimal veriyorsan temiz olduğuna hükmedebilirsin. Seni ve onu zor durumda bırakmasa da, inancını ve dinini öğrenmek için soru sormanda farz değildir.

36. Bir şeyin veya elbisenin üzerine dökülen su veya benzeri akıcı şeylerin, necis olduğunu bilmediğin sürece temizdir.

37. Ağaçtan (bitkiden) alınsın veya başka bir şeyden (sanat) alkolünün bütün çeşitleri necis olmayıp, temizdir. İçinde alkol olan ilaç, esans ve yiyecekler temizdir.

38. Kullanılmış bir şeyin önceden necis olduğu kesin bilinmezse, temizlemeye gerek kalmadan ikinci defa kullanılması caizdir.

39. Geride eser bırakmayan ve kalıcı kütlesi (cırm) olmayan necaset vesilesiyle necis olan halı, halıfileks ve benzeri şeyler suyla temizlenir. Önce ibrik, kap ve benzeri şeyle necis olan yerin üzerine her tarafa sirayet edecek (kaplayacak) şekilde su dökülür. Sonrada bu su sıkılarak, çiğnenerek, elektrikli bir makine ile çekilerek, kovayla, kumaşla alınarak veya başka bir yolla çıkartılır. Böylece halı, halıfileks ve benzeri şeyler temiz olur. İhtiyati farz olarak da çıkan su necis hükmündedir. Bu hüküm idrarın dışında bir şeyle necis olan elbise içinde geçerlidir.

Ama idrarla veya süt içen çocuğun idrarıyla necis olursa, bunun hükmü gelecek konularda açıklanacaktır.

40. Önceki konuda kür suya bağlı çeşmeyle temizlemek istenirse, suyun sıkılarak, basınç uygulanarak, elektrikli bir alet ile çekilerek veya benzeri yolla çıkartılmasına gerek yoktur. Kûr olan su necis yerin üzerine tutulduğunda ve su her tarafını kapsadığında temiz olur.

41. Eseri kalan kan, meni gibi necasetle necis olan elbise, halı, halıfleks ve benzeri şeyler 39 ve 40. Meselelerde olduğu gibi temizlenir. Burada necisin özü suyla temizlenir. Başka bir farkı; az suyla yıkanırsa çıkan suyun necis olmasıdır.

42. Nadir olarak başka yiyecekler verilen ve genellikle sütle beslenen çocukların idrarıyla necis olan halı, elbise, halıfleks ve benzeri şeyleri şu şekilde temizlemek mümkündür: Necis olan şeyin üzerine idrarı tamamen kaplayacak şekilde su dökülür. Dökülen suyu sıkarak, üzerine basınç uygulayarak veya çekerek çıkarmaya da gerek yoktur.

43. İdrarla necis olan elbisenin üzerine ibrik, kap veya buna benzer şeylerle su dökülerek suyun necis olan yerin her tarafına ulaşması sağlanır. Daha sonra sıkma veya başka yolla su çıkarılır. Bu işlem ikinci defa tekrarlandıktan sonra elbise temiz olur. Ayn-i idrar olmazsa ihtiyati farz olarak her iki kerede de çıkan su necistir. Ama ayn-i idrar olursa birinci çıkan su necistir.

44. Kür suya bağlı olan muslukta yıkanırsa, aynı şekilde iki defa yıkanmalıdır. ama sıkma ve benzeri yollarla suyu çıkarmaya gerek yoktur. Aynı şekilde idrar vesilesiyle beden necis olduğunda kür suyla iki kere yıkanmalıdır.

45. Alkollü içeceklerle (şarapla) necis olan el ve elbiseler bir kere yıkamakla temiz olur. Ama elbiseler az suyla yıkanıyorsa suyun sıkılarak çıkarılması gerekir.

46. İçki veya alkollü içeceklerle necis olan bardak ve kaplar az suyla üç kere yıkanmakla temiz olur. Kür suya bağlı olan muslukta yıkanırsa yine üç kere yıkanması ihtiyaten farzdır.

47. Köpeğin yaladığı el ve elbiseler suyla bir kere yıkanmakla temiz olur. Eğer elbiseler az suyla yıkanıyorsa suyun sıkılarak çıkarılması gerekir.

48. Köpeğin yaladığı veya su içtiği kap ve bardaklar üç kere yıkanmakla temiz olur. Önce toprakla yıkanır, sonra normal suyla iki defa durulanır.

SORU VE CEVAPLARI

49. Toprak temizleyicilerden biridir. Ayakkabıyı temizlemede olduğu gibi hareket halindeki arabaların tekerlerini de temizler mi?

C Hayır temizlemez.

50. Akıcı olmayan necisle necis olan şeylerin birbirine intikali ne zaman kesilir?

C Birinci temasla necis olur. ikincisi de aynı şekilde necis eder. Ama üçüncüsü ister necis akıcı olsun ister olmasın değdiği şeyi necis etmez.

51. Köpeğin yaladığı bir şey veya elbise nasıl temizlenir?

C Suyla bir kere yıkamak yeterlidir. Eğer su az olursa, elbise veya benzeri şeylerde yıkanan suyun ondan çıkarılması gerekir.

52. Sihler, Hıristiyan ve Yahudiler gibi geçmiş semavi dinlerden sayılır mı?

C Kitap ehlinden sayılmazlar.

53. Budistler kitap ehlinden sayılır mı?

C Hayır, kitap ehlinden sayılmazlar.

54. Müslüman, batıda dayalı döşeli bir ev kiralıyor. Evde kendisinden önce kalanlar Yahudi, Hıristiyan, Budist, veya Allah'ı ve Peygamberleri (a.s) inkar edenler olursa ve evde de herhangi bir necasetin eseri bulunmazsa bu evdeki bütün eşyaların temiz olduğuna itibar edebilir miyiz?

C Necis olduğu bilinmezse veya emin olmazsa, evde bulunan her şeyin temiz olduğuna hükmedilir.

55. Batı ülkelerinde kiraya verilen evlerin çoğu halıfileks döşemeyle yere yapıştırılmak suretiyle kaplanmıştır. Bunları kaldırarak altına kap bırakarak yıkamakta çok zordur. Bu durumda kan veya idrarla necis olursa nasıl

temizleyebiliriz? Temizlerken kullanılan suyun az veya çok olması durumlarında hüküm nedir?

C Necisin üzerine dökülen suyu halıfileksten kumaş veya başka bir şey vesilesiyle çıkarmak mümkün olursa az suyla temizlemek mümkündür. Zira az suyla temizlenirken suyun ondan ayrılması gerekir. Bu mümkün olmazsa çok suyla temizlenmesi gerekir.

56. Batı ülkelerinde umumi yıkama yerlerinde, hem Müslümanlar hem de Müslüman olmayanlar elbiselerini yıkamaktalar. Orada yıkanan elbiselerle namaz kılabilir miyiz? Yıkama esnasında suyun, kür suya bağlı olup olmadığını da bilmediğimizden, yıkanırken temizlenip temizlenmediğini de bilmiyoruz.

C Yıkanmadan önce temiz olan ve yıkanırken de necis olduğunu kesin bilmediğimiz elbiselerle namaz kılmanın sakıncası yoktur. Aynı şekilde necis olan elbiselerde necisin özünün temizlendiğine emin olursak hüküm aynıdır. Eğer idrarla necis olmuşsa, temiz olan mutlak su necis olan elbisenin her yerine iki kere ulaşırsa temiz olur. hatta su kür dahi olsa ihtiyat-i farz olarak hüküm aynıdır.

Ama idrar dışında bir şeyle necis olmuşsa, sıkmak suretiyle su ayrılır ve necasetin özü de temizlenirse bir defa da yeterlidir.

Necis olan bir elbisenin şer'en geçerli olduğu şekliyle temizlenip temizlenmediğinde şüphe edersek, necisin temizlenmediğine hükmedilir ve onunla namaz da kılınmaz.

57. Sahibinin Müslüman olmadığı, sıvı temizleme maddeleriyle yıkanan, hem Müslümanların hem de Müslüman olmayanların yıkattıkları yerlerde yıkanan elbiseler temiz olur mu?

C Necasetin ulaşmasıyla necis olduğu anlaşılmayan elbiseler temizdir.

58. Bazı sabunların üzerine terkibinde domuzdan veya İslam-i kurallara uygun kesilmeyen hayvandan alınan yağ bulunduğu yazılmaktadır. Bu yağların sabunda öz niteliklerini kaybedip etmediğini de bilmemekteyiz. Bu sabunlar temiz midir?

C Terkibinde söz edilen yağdan olursa necis olduğuna hükmedilir. Ama sabunda öz niteliğini kaybederek başka bir maddeye dönüşmüşse ve necasette sabunda ispat olmazsa, temizdir.

59. Domuz tüyünden yapılan diş fırçalarının alım satımı ve kullanılması caiz midir? Kullandığımızda ağzımız necis olur mu?

C Alım satımı ve kullanılması caizdir. Ama kullandıktan sonra ağız necis olur. ağızdan fırça ve diş macununun kalıntıları temizlendikten sonra ağız temiz olur.

60. Yumurta sarısında veya beyazındaki kan, yumurtayı necis eder mi? Onu yememiz caiz olmaz mı? Bu sorunu halletmenin yolu var mıdır?

C Yumurtanın içindeki kan temizdir, ama yenmesi haramdır. Kan yumurtada yok olacak derecede az olmazsa onu çıkararak yumurtayı yiyebiliriz.

61. Şarap ve bira pak mıdır?

C Şarabın necis olması açıktır. Biraya gelince, ihtiyati farz olarak necistir.

62. Avrupa da değişik inanç ve milliyete sahip insanlar yaşamaktadır. Nemli ürünler satan ve elleriyle de dokunan dinini de bilmediğimiz yerlerden alış veriş yaparsak, bu yiyeceklerin temiz olduğuna itibar edebilir miyiz?

C Dokunanın ellerinin necis olduğunu bilmezse, yiyecek temizdir.

63. Avrupa devletlerinde üretilen derilerin aslını bilmemekteyiz öte taraftan Avrupa devletlerinin Müslüman devletlerden ucuz deriler ithal ederek bunları işledikleri de denilmektedir. Bu surette bu derilere temiz diyebilir miyiz? Bunlarla namaz kılabilir miyiz ve bu zayıf ihtimale itina edilir mi?

C İslam-i Kurallara göre kesildiği ihtimali % 2 gibi akıl sahiplerinin itina etmediği zayıf bir ihtimal olursa necis hükmündedir. Namaz esnasında giyilmesi de caiz değildir.

Dördüncü FASIL

NAMAZ

Hadis-i Şerifte şöyle gelmiştir: "Namaz dinin direğidir."[4] İbn-i Mülcem'in (Allah'ın laneti onun üzerine olsun) kılıç darbesinden sonra, Ali (a.s) iman Hasan ve Hüsey'ne yaptıkları vasiyette şöyle buyurdular: "Namazınızda sadece Allah olsun. Gerçekten de namaz dinin direğidir."[5]

Sakuni, İmam Sadık (a.s)dan şöyle rivayet eder: Resulullah (s.a.a) buyurdular ki: "'Vaktinde kıldığı beş vakit namazı korudukça şeytan müminden korkar. Ama mümin namazlarını ihmal ederse şeytan ona karşı cesaretlenir ve büyük felaketlere iter.'[6]

Yezid b. Halife şöyle nakleder: "İmam Sadık (a.s)ın şöyle buyurduğunu duydum 'Mümin namaza durduğunda gökyüzünden yer yüzüne onun üzerine rahmet iner. Etrafını melekler sarar ve melek onu çağırır. Eğer bu namaz kılan namazda neler olduğunu bilseydi onu asla terk etmezdi.'[7]

Buradan da İslam da namazın önemini anlamaktayız. Namazın önemi gerçektende çok açık ve bellidir. Namaz Allah'ın huzuruna çıkmaktır. Hadis-i Şerifte de "Namaz kılan Allah'ın huzurunda durmaktadır. Bu yüzden namaz kılan kalbiyle Allah'a yönelmeli, dünya işlerinden ve geçici olan şeylerden hiçbiri onu meşgul etmemelidir." denmektedir.

Yüce Allah Kuran'ı Kerim de şöyle buyuruyor: **"Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir; onlar ki, namazlarında huşu içerisindedirler"** [8]

İmam Ali b. Hüseyin Zeynulabidin (a.s) namaza kalktıkları zaman bir ağacın dalı gibi hareketsiz durur, rüzgarın kıpırdattığı şeyler dışında hiçbir şey kıpırdamazdı.

İmam-ı Bakır ve Sadık (a.s) namaz kıldıkları zaman renkleri değişir, yüzleri bazen sararır bazen de kırmızılaşırdı. Sanki gördükleri bir şeyle münacaat ediyorlarmış gibi namaz kılarlardı.

Namazın hükümleri çoktur. Bunlardan bir kısmını aşağıda zikredeceğiz.

64. Fakihler diyorlar ki; namazın hükmü hiçbir durumda kalkmaz. Bunun anlamı şudur: namaz ne seferde ne de evde sakit olmaz. Örneğin, yolculukta olan biri için namaz vakti daralmışsa namazını uçakta, gemide, arabada, trende, neyle yolculuk ederse etsin hareket halinde veya durduğu esnada bekleme salonunda, parkta, yolda, işyerinde veya neresi olursa olsun namazını eda etmesi farzdır.

65. Eğer yolculuk eden Müslüman uçakta, arabada, trende veya benzeri araçlarda durarak namaz kılmasına olanak yoksa namazını oturarak kılmalıdır. Kıbleyi bulması mümkün değilse, tahmini olarak Kıbleye yönelmeli, namazını kılmalıdır. Eğer bir yönü diğerine tercih veremezse, herhangi bir yöne doğru kılabilir. Eğer sadece Tekbiretu'l-İhram'ı diyecek kadar Kıbleye yönelebiliyorsa ona kifayet etmelidir.

66. Uçaktaki görevlilerden de Kıble'nin veya Mekke-i Mükerreme'nin yönünü sorulabilir. Eğer itminana sebep olursa bu durumda kafir dahi olsa görevlinin sözüne güvenilebilir. Aynı şekilde, eğer doğruluğundan emin olunursa kıble yönünü gösteren (pusulaya) da itimat edilebilir.

67. Müslümanın namaz için abdest alması mümkün değilse, abdesten bedel olarak (onun yerine) teyemmüm etmelidir.

68. Akşam ve öğle vakitleri şehirlere göre değişmektedir. Eğer güneşin batmasından gece ve gündüz belli ise, bu surette Müslüman namaz ve oruç gibi ibadetlerinin vakitlerini belirlemede bu vakitlere itimat etmelidir. Hatta gündüz vaktinin kısa olması sebebiyle namazlar birbirine yakın olsa veya gecenin kısa olması sebebiyle iftar vakti az olsa dahi bu vakitlere itimat etmelidir.

69. Özellikle bazı ülkelerde belirli mevsimlerde birkaç gün veya birkaç ay güneş batmayabilir yada gözükmeyebilir. Bu durumda ihtiyaten, 24 saatte gece gündüz olan kendilerine en yakın bölgelerin vakitlerine itimat etmelidirler. Örneğin beş vakit namazlarını bu yerlerin vakitlerine uyumlu olarak kurbet kastıyla mutlak olarak[9] kılmalıdır.

70. Eğer Müslümanın namaz kılmak veya oruç tutmak için güneşin doğuş ve batış vakitlerini belirlemesi mümkün olmazsa ve o ülkede bulunan rasathanelerin belirlediği vakitlere güvenirse namaz ve oruçlarında rasathanenin belirlediği vakitlere itimat edebilir. Bu rasathanelerin sabah öğle ve akşam vakitlerini doğru ve dakik olarak belirlediklerine itimat edildikten sonra sorumlularının Müslüman olmaları şart değildir.

71. Yolcu birinin sükûnet ettiği yerden 44 kilometre veya daha fazla uzak bir mesafeye yolculuk ettiği taktirde namazını kasır kılması vaciptir. Yani öğle ilkindi ve yatsı namazlarını iki rekat olarak kılmalıdır. Mesafeyi genelde şehrin bitişindeki son evlerden hesap etmelidir.[10] Namazı yolculuk esnasında kasır veya tam kılmanın kendisine has ayrıntılı hükümleri olup Risale-i ameliyye de yazılmıştır. Burada onları zikretmenin mecali yoktur.

72. Cuma namazı, gerekli şartlar mevcut olduğu taktirde öğle namazından daha faziletlidir ve onun yerine geçer. Şu halde eğer mükellef Cuma namazını kılarsa, öğle namazını kılmasına gerek kalmaz.

73. Cemaat namazı yalnız kılınan namazdan daha faziletlidir. Özellikle sabah, akşam ve yatsı namazlarını cemaatle kılmanın sevabı daha çoktur. Hadis-i Şerifte şöyle gelmiştir: “Alimin arkasında kılınan namaz bin rekata bedeldir.” Cemaatin sayısı arttıkça fazileti de artar.

SORU VE CEVAPLARI

74. Bazıları gusül ve abdestini hatalı olarak yerine getiriyor. Aradan yıllar geçtikten sonra namaz ve orucunu hatalı yerine getirdiğini ve hacca gittiğini anlıyor. Vazifesinin ne olduğunu sorduğunda “Namazını ve haccını yeniden yerine getirmen gerekiyor” diyorlar. Eğer bunu yapması zor olursa, guslünün ve abdestinin doğru olduğunu zanneden bu şahısın namaz ve haccını hafifletmenin yolu var mıdır?

Bu amelleri yenilemek zor olduğundan, guslünün ve abdestinin doğru olduğunu zanneden bu şahısın namaz, oruç ve haccını yenilemesine gerek kalmadan, şer-i vazifesini kaldıracak bir çözüm yolu var mıdır? Zira böyle olursa her zaman şer-i farzlara karşı çıkmasından korkulmaktadır. Bu ülkelerde bu isyanların ve dinden yüz çevirmelerin artması da söz konusudur.

C Eğer cahil-i kasır* olursa ve yanlışlığı da ameline zarar vermiyorsa, örneğin gusülde baş ile diğer kısımların tertibe uygun olarak yıkanmasına riayet etmemişse veya abdeste yeni suyla meshetmişse, abdestinin ve guslünün sahih olduğuna hükmedilir. Böylece de namazının ve haccının da doğruluğuna hükmedilir.

Ama hükümleri öğrenmede cahil-i mukassır* olursa veya amelin sıhhatine ne durumda olursa olsun zarar verecek bir şey yapmışsa, örneğin gusülde ve abdeste yıkanması farz olan yerleri yıkamamışsa onun namazının ve haccının sahih olması mümkün değildir. Ama tamamen şer-i hükümlerden yüz çevirmesinden korkulursa ona amellerini kaza etmesini demek iyi değildir. Yüce Allah'ın bir yol açması mümkündür.

75. Halktan bazıları yıllarca namaz kılıyorlar hatta hacca gidiyorlar. Bu müddet zarfında da mallarının humsunu vermiyorlar. Bu şahısların namazlarını ve haclarını yeniden iade etmeleri gerekli midir?

C İhtiyaten vacip olarak namazlarını kaza etmeli ve eğer namazda, tavafta, tavaf namazında giydiği elbisesinin kendisine humus varsa haccını iade etmelidir. Ama sadece tavaf namazında giydiği elbisenin humsu olursa, kendiside hükmü veya elbisenin humuslu olduğunu bilmiyor idiyse ihmalkar olmakla beraber haccı sahihtir. Eğer cehaletinde özrü yoksa tavaf namazını iade etmelidir. İhtiyat-i vacip olarak zor olmayacaksa Mekke'ye geri dönmelidir. Eğer dönmesi zor ve meşaggetli ise nerede olursa tavaf namazını kılabilir. Aynı şekilde Mina'da kesilen kurbanın kendisine humus gelmişse, örneğin humsun kendisine vacip olduğu bir malla kurbanı alırsa haccını iade etmelidir.

Ama zimmetinde olan külli bir parayla almışsa –genellikle de bu şekildedir- sakıncası yoktur. Eğer humuslu malın kendisi elinden çıkarsa ücretini vermekle sorumludur.

Bunların hepsi (mükellefin) humsun vacip ve onu tasarruf etmenin haram olduğunu bildiği yada cahil-i mukassır olduğu durumlardır. Ama cahil-i kasırın hem namazı hem de haccı sahihtir.

76. Kendi memleketinden öğle ezanı okunurken, namazını kılmadan hareket eder ve maksada güneş battıktan sonra varırsa günah işlemiş olur mu? Ayrıca öğle namazını kaza etmeli midir?

C Evet farz bir ameli vaktinde yapmayarak günah işlemiştir. Kazasını da kılmalıdır.

77. Mürekkep abdest ve gusül alırken suyun deriye olaşmasına engel olur mu? Üzerine abdest alabilir miyiz?

C Eğer suyu engelleyecek yağlı bir özelliği yoksa abdest ve gusül sahihtir. Ama eğer suyun ulaşmasına engel olup olmadığında şüphe ederse temizlemelidir.

78. Bir Müslüman uzun bir filmi izliyor. Daha sonra namaz vakti geliyor, ama o filmi izlemeye devam ediyor. Film bitince de namaz için belirlenen vaktinin bitip kaza olmasına az bir zaman kala namazını kılmaya gidiyor. Böyle bir meşguliyet caiz midir?

C Müslüman'ın özrü olmadan namazını fazilet vaktinde kılmayarak geciktirmesi ona yakışır bir hareket değildir. Yukarıda anlatılanlar da bir özür sayılmaz.

79. Krem suyun deriye ulaşmasını engeller mi? Abdest ve gusül için çıkarmak farz mıdır?

C Zahir, krem sürüldükten sonra deride kalan yağlılığın, Suyun deriye ulaşmasına engel olmadığıdır.

80. Bazı kadınlar daha güzel görünmek için tırnaklarını haddinden fazla uzatıyorlar. Bazı durumlarda bu tırnaklar kırıldığından doktor kırılmayı önlemek için birkaç gün tırnaklara kaplama takmalarını gerekli görmektedir.

Bu kaplamaların abdest ve gusül sularını, tırnaklara ulaşmasını engellediğini bilmekteyiz. Zikredilen sebepten dolayı bu maddeleri kullanmak caiz midir? Abdest ve gusül bu engelle nasıl olur.

C Eğer suyun tırnaklara ulaşmasını engellerse abdest ve gusül doğru değildir. Bu yüzden abdest ve gusül alırken bu engelleri ortadan kaldırmalıdır. Sözü edilen sebep geçerli değildir.

81. Namazları ne zaman tam ve ne zaman kasır kılmalıyız. Örfün, insanın herhangi bir yerde ikamet ettiğini doğrulaması, namazlarını orada tam kılması için yeterli midir?

C Yolculuk esnasında namazları kasır kılmanın şartları ameli risalelerde (risale-i ameliyyede) zikredilmiştir.

Eğer insan bir yeri ikamet etmek için karar verir ve kendisine yolcu denilmeyecek kadar uzun bir müddet orada kalırsa, örfte bu şahsın burada ikamet ettiğini görürlerse, orada namazlarını tam kılmalıdır. Örneğin bir buçuk yıl orada kalmak isterse mezkur niyetine göre bir ay ikamet ettikten sonra orası ona vatan sayılır. Ama eğer vakit az olur ve yolcu unvanı kalkmazsa, namazlarını kasır kılmalıdır.

82. Gece yarısını nasıl anlarız? Şu anda halkın arasında yaygın olduğu gibi saat 12 gece yarısının alameti sayılır mı?

C Gece yarısı; güneşin batmasından fecrin doğması arasındaki zamanın yarısıdır. Örneğin güneş akşam 7 de batmışsa, fecrin doğuşu ise sabah saat 4 de olursa, bu günün gece yarısı saat 11,30 dur. Değişik zaman ve mekanlara göre

fecrin doğuş ve güneşin batış zamanları da değişir. Bu değişiklere bağlı olarak gece yarısı bulunmalıdır.

83. Eğer mükellef, yattığı taktirde sabah namazına kalkamayacağını bilirse sabah namazı vaktine kadar uyanık kalması vacip midir? Eğer yatar ve sabah namazına kalkmazsa günah işlemiş olur mu?

C Başka birinden kendisini namaza kaldırmasını isteyebilir. Çalar saati kurarak veya başka bir yolla namaza kalkabilir. Bunlarda mümkün olmazsa yattığı taktirde günah işlemez. Ama eğer örfe göre bu hareket namazı önemli görmeyerek basite almak sayılırsa günahkardır.

84. Namazımızı uçakta nasıl kılalım. Zira uçakta kıble meçhuldür ve tümenine ise yapılamaz.

C Pilottan veya görevlilerden sorarak kıblenin yönünü bulmak mümkündür. Genellikle cevapları ikna edici, en azından zanna neden olur. Buna göre amel etmelidir.

Eğer ayakta durmak mümkün değilse, hükmü kalkar. Ama öbür şartları gücü yettiği kadar yerine getirmelidir. bütün durumlarda namazı vaktinde kılmayıp geciktirmesi caiz değildir.

85. Trenlerde ve arabalarda namazımızı nasıl kılalım? Herhangi bir şey üzerine secde etmek vacip midir? Yoksa vacip olmaz mı? Rüku için nasıl eğilmelidir.

C Bu durumda kılabildiği kadar mümkün olduğu kadar namazını kılmalıdır. Eğer mümkünse bütün durumlarda kıbleye riayet etmelidir. Buda mümkün olmazsa en azından **Tekbiretu'l-İhramı** kıbleye doğru demelidir. Buda mümkün değilse kıble şartı kalkar.

Aynı şekilde rüku ve secdeleri yapması mümkünse yerine getirmelidir. örneğin eğer otobüs ve trenlerin içerisindeki boşluklarda namazını kılması mümkünse orada namazını kılmalıdır. Ama eğer bu da mümkün olmazsa rüku ve secde sayılacak kadar eğilmesi mümkünse o şekilde yerine getirmelidir. Üzerine secde edeceği şeyi kaldırması gerekse bile anlını secde edilecek şeyin üzerine bırakmaya dikkat etmelidir. Mezkur miktarda eğilmesi de mümkün değilse onların yerine (gözleriyle ve başıyla) işaret etmelidir.

86. Bazen öğrenci okuluna giderken yolda ezan okunuyor. Okuluna vardığında da namazın vakti geçmiş oluyor. Başka yerlerde namaz kılması mümkün olmasına rağmen farz namazını arabada kılabilir mi? Öte taraftan diğer yerlerde namaz kılması okula geç kalmasına sebep olacaktır.

C Sadece gecikme bahanesi, inip yerde bütün şartlarını yerine getirerek namaz kılması mümkün olduğu halde, namazın bazı şartlarını yerine getirmenin mümkün olmadığı arabada namaz kılması için geçerli bir sebep olamaz.

Evet. Eğer bu kadar bile geç kalması (örfen) devamlı bir zarara düşmesine sebep olur veya tahammül edemeyeceği bir zorluğa düşerse, bu surette bazı şartlarını yerine getirmesinin mümkün olmadığı bir namazı arabada kılması caizdir. (yapması mümkün olmayan şartlarının kalktığı şekliyle namazını kılmalıdır.)

87. Müslüman bir işçi çalıştığı bir zamanda namaz vakti giriyor. Oralarda ise iş çok değerli ve önemlidir. İşçinin ise namazını kılması için işini bırakması çok zordur. Hatta bu hareketi işinden atılmasına da sebep olabilir. Bu durumda namazını kaza olarak kılabilir mi? Yoksa muhtaç olduğu bu işini bırakmasına sebep olsa da namazını vaktinde mi kılmalıdır?

C Bu işe devam etmesi zorunlu bir hadde olursa, secde ve rükuları işaretle kılması gerekse bile, mümkün olduğu kadar vaktinde kılmalıdır. Lakin bu, sadece bir ihtimal olup çok az rastlanan bir durumdur. Allah'tan çekinmeli, dininin direği olan bir şeyi ihmal edecek bir amel yapmamalıdır. Yüce Allah'ın şu sözünü hatırlamalıdır: **"Kim Allah'tan çekinirse, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona beklemediği yerden rızık verir. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter."**[11]

88. Batıda ve diğer ülkelerde büyük şirket ve müesseselere bağlı iş yerleri ve bürolarda birçok görevli çalışmaktadır. Bu mekanların mülkiyeti hakkında ise hiçbir şey bilmiyorlar. Bu durumda orada namaz kılmanın ve oranın suyuyla abdest almanın hükmü nedir?

Eğer orada namaz kılmak sakıncalı ise önceden kıldığı namazlarının hükmü nedir?

C Malı muhterem olandan gasp edildiklerine ilmi olmadıkça bu gibi yerlerde namaz kılmanın suyuyla abdest almanın sakıncası yoktur.

Eğer namazdan sonra yerin gasp edildiğini anlarsa namazı sahihtir.

89. Meyte (murdar hayvan) derisinden yapılan kemer veya cüzdanla namaz kılarsak namaz esnasında, namazdan sonra veya namazın vakti geçmeden yada vakti geçtikten sonra hatırlarsak vazifemiz nedir?

C Murdar derisinden yapılan cüzdanla kılınan namaz sahihtir. Aynı şekilde tezkiye edilmiş deriden yapıldığı ihtimali, akıl sahiplerinin itina ettiği bir ihtimal olursa kemerle namaz kılmakta sahihtir.

Ama bu surette eğer bilmiyorduysa ve namaz esnasında hatırlarsa kemeri çabucak çıkarmalıdır. Namazı da sahihtir. Unutkanlık halinde ise; unutkanlığı ihmalinden ve önemsemediğinden dolayı değilse namazı sahihtir. Eğer unutkanlığı, ihmali ve

umursamazlığından dolayı ise vakit geçmemişse namazını iade etmeli, vakit geçmişse farz ihtiyata göre namazını kaza etmelidir.

90. Bu günlerde yaygın bir pantolon olan "Ceynz" (kot) pantolonları Müslüman olmayan ülkelerde üretilmektedir. Bu pantolanların üzerinde şirketin adının yazılı olduğu bir deri parçası bırakılmaktadır. Bunların şer-i usullere göre kesilen veya kesilmeyen hayvanın derisinden yapılıp yapılmadığını da bilmemekteyiz. Bu durumda bu pantolanlarla namaz kılmamız caiz midir?

C Evet caizdir.

91. Kolonya vurduktan sonra namaz kılmamız caiz midir ve kolonya temiz midir?

C Evet kolonya temizdir.

92. Mozaik ve mermer üzerine secde etmek sahih midir?

C Evet sahihtir.

93. Bazı seccadeler petrolden çıkan maddelerden yapılmaktadır. Bunların üzerine secde etmek caiz midir?

C Hayır, bunlara secde etmek sahih değildir.

94. Kağıt veya kağıt mendil üzerine secde etmek caiz midir? Bunların neden yapıldığını da bilmiyoruz. Hammaddelerinin üzerine secde edilmesi sahih olan şeylerden olup olmadığı hakkında da bir bilgimiz yoktur.

C Üzerine secde edilmesi sahih olan maddelerden yapıldığı bilinmeden, kağıt mendil üzerine secde etmek caiz değildir.

Ama üzerine secde edilmesi caiz olan şeylerden veya pamuk ve ketenden yapılmışsa, kağıt üzerine secde etmek caizdir.

95. Kasetten okunan vacip secde ayetlerini duyarsak secde etmemiz vacip olur mu?

C Hayır vacip olmaz.

Beşinci FASIL

ORUÇ

Aziz ve değerli peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.a) mübarek Ramazan ayını karşılarken değerli bir hutbe okuyarak şöyle buyurdular: "Ey halk! Allah'ın ayı bereket, rahmet ve bağışlanma ile size doğru gelmektedir. Bu ay Allah katında en değerli aydır. Gündüzü gündüzlerin, gecesi gecelerin, saati saatlerin en hayırlısıdır. Bu ayda Allah'ın ziyafetine davet edildiniz ve Allah'ın ikram ehlinden karar kılındınız. Bu ayda nefesleriniz zikir, uykunuz ibadet, amelleriniz kabul, dualarınız icabet edilir. Rabbiniz Allah'tan sadık niyetlerle, temiz kalple orucunu tutmaya, kitabını okumaya muvaffak kılmasını isteyin. (şegi) bu büyük ayda Allah'ın bağışlaması kendisine haram olan kimsedir.

Ey halk! Bu ayda cennet kapıları açıktır. Rabbinizden bu kapıları üzerinize kapamamasını dileyin. Cehennem kapılarıysa kapanır. Rabbinizden onları yüzünüze açmamasını isteyin. Şeytanlar bağlanmıştır. Rabbinizden onları size musallat etmemesini isteyin.

Ey halk! Kim bu ayda ahlakını güzelleştirirse, sırat köprüsünde adımların sarsıldığı gün onun için geçiş iznidir. Kim bu ayda sahip olduğu kötü huyları hafifletirse Allah'ta onun hesabını hafifletir. Kim bu ayda kötülükten kaçınırsa Allah'ta kıyamet günü gazabını saklar. Bu ayda kim bir yetime ikram ederse Allah'ta kıyamette ona ikram eder. Her kim bu ayda akrabalarına iyilik ve ihsan ederse Allah'ta onunla buluştuğu gün ihsan eder. Ve her kim akrabalık bağını kırarsa Allah'ta onunla buluştuğu gün rahmetini keser. Her kim bu ayda Kuran'dan bir ayet okursa bu ayın dışında bir Kuran hatmetmenin sevabını almış olur."

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Ne kadar oruç tutan vardır, ama orucundan ona sadece susuzluk kalır. Ve ne kadar gece ibadet için uyanan vardır ama bu kıyamından ona sadece zahmeti kalır."

İmam-ı Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: "Oruçlu olarak sabahladığında kulağını, gözünü, tüyünü, cildini ve bütün organlarını haramdan korumalı ve bütün organlarıyla oruç tutmalıdır.

Yine o Hazret şöyle buyuruyor: "Oruç sadece yememek ve içmemek değildir. Oruç tutuğunuzda dillerinizi yalandan, gözlerinizi Allah'ın haram ettiği şeylerden koruyun. Birbirinizle çekişmeyin, haset etmeyin, gıybet etmeyin, birbirinizin dedikodusunu yapmayın. Küfretmeyin, kötülemeyin, zulmetmeyin. Zorbalıktan, yalandan, düşmanlıktan, kötü zandan, dedikodudan çekinin. Birbirinizi gözetin"

96. Orucu bozan şeylerden biri de bilerek yiyip içmektir. Eğer birisi bilmeden oruçlu olduğunu unutur, bir şeyler yer veya içerse orucu sahihtir ve boynuna bir şey gelmez.

97. Ramazan ayında orucu bozan şeylerden biri de fecrin doğuşuna kadar bilerek cünüplü kalmaktır.

Eğer cünüp olan ramazan ayında gusletmeden bilerek fecre kadar cünüp kalırsa, geri kalan zamanda orucunu tutmalıdır. Orucunu –mafi zimme-* olarak tutmalıdır. Orucunu yememesi terbiye babındandır. Ertesi gün orucunu kaza ve ceza olarak -mafi zimme- tutması ahvettir.

Ama hastalığı yüzünden gusledemeyen, fecre kadar gusülden bedel olarak teyemmüm etmelidir. Bu şekilde pak olur ve orucuna devam eder.

98. Ramazan ayında orucu batıl eden şeylerden biride, kadının haiz veya nifas kanından temizlendikten sonra, gusül almasına imkanı olduğu halde, gusletmeden fecre kadar o haliyle kalmasıdır. Eğer fecre kadar gusletmeden kalırsa hükmü bir önceki meselede ki cünüp kimsenin hükmüyle aynıdır. Eğer gusül almaya imkanı yoksa teyemmüm etmelidir.

99. Oruçlunun ağzına gelen balğemi yutması caiz olmakla beraber, yutmaması afdeldir. Aynı şekilde ağızda toplanan tükürük ne kadar fazla olursa olsun yutmak caizdir, ama yutmaması daha iyidir.

100.Gündüz vakti yatan bir kimsenin ihtilam olması orucunu bozmaz. Cünüp olan, namazları için gusletmelidir. Yatarken insandan meni gelmesi oruca etki etmez.

101. Dişleri fırça ve macunla yıkamak, dişleri yıkarken tükürükle karışık boğaza bir şeyler kaçırmamak şartıyla orucu batıl etmez. Tükürükte kaybolan küçük şeylerin oruca zararı yoktur.

102.Eğer bir Müslüman gece ve gündüzü altı ay süren bir ülkede yaşarsa orucunu tutabileceği (24 saatte gece ve gündüzü olan) bir yere intikali vaciptir. İster ramazan ayında olsun ister kazasını tutmak için olsun fark etmez.

Eğer gitmeye imkanı yoksa tutamadığı her gün oruç için bir fakire bir mud (yaklaşık olarak 750 gr.) yiyecek fidye vermelidir.

103.Eğer Müslüman bazı mevsimlerde gündüzü 23, gecesi 1 saat veya gecesi 23 gündüzü 1 saat olan ülkelerden birinde yaşıyorsa ramazan ayının orucunu tutmaya (23 saat) gücü yeterse orucunu tutması vaciptir. Gücü yetmezse ramazan ayı orucunun yükümlülüğü ondan kalkar. Ramazan ayından sonra kazasını tutmak için başka bir ülkeye gitmeye kadir olursa kaza etmesi vaciptir. Hatta bu şekilde de kaza etmesi mümkün değilse tutmadığı her gün için fidye vermelidir.

(Bu bölümdeki soru-cevap kısmına bakınız)

SORU VE CAVAPLARI

104. Bazıları özel bir sebepten dolayı birkaç yıl kalmak için bir ülkeye geliyorlar. Kendi ülkelerinden de kopmuyorlar. İstekleri yerine geldikten sonra istedikleri bir ülkeye yerleşmek için orayı terk ediyorlar. Bu durumda namazlarını nasıl kılmalı ve oruçlarını tutmalıdırlar?

C Namazlarını tam kılmalıdırlar. Bir aydan sonra kendi vatanlarında olduğu gibi oruçlarını da tutmalıdırlar.

105. Bir yıl boyunca fecri, güneşin doğuş ve batışını, öğle vakitlerini, dolayısıyla mübarek ramazan ayı vakitlerini belirleyen Avrupa da ki rasathanelere güvenebilir miyiz? Gerçekten bu rasathanelerin ilmi olarak, hatta saniyeleri dahi belirlediği bilinmektedir.

C Eğer vakitleri belirlemede doğruluğuna güvenilirse ona mutabık olarak amel etmek mümkündür. Ayrıca oralarda, özellikle bazı Avrupa ülkelerinde fecir vakitlerini belirlemede ihtilaf olduğu bilinmektedir. Bu konuda doğru karar verildiğine emin olmak gerekir.

106. Bazı ülkelerde birkaç gün güneş doğmaz veya batmaz. Bu süre bazen çoğalabiliyor da. Bu durumda nasıl namaz kılmalı, oruç tutmalıyız.

C Namazlarında, 24 saat içerisinde gece ve gündüzü olan, kendilerine en yakın bölgenin vakitlerine uymaları ihtiyaten vaciptir Böylece beş vakit namazlarını oranın vakitlerine göre takarrub (Allah'a yakınlaşma) niyetiyle, mutlak olarak kılmalıdırlar.

Oruca gelince Ramazan ayında, bu faziletli ayın orucunu yerine getirebilecekleri başka bir ülkeye intikal etmeleri veya Ramazan ayından sonra oruçlarının kazasını yerine getirebilmeleri için gitmeleri farzdır.

107.Müslüman olmayan bir ülkede, ramazan ayında oruçlu bir Müslüman, Müslüman olmayanlara yemek verebilir mi?

C Böyle bir şeyin kendi haddi zatında sakıncası yoktur.

108. Nefes almayı kolaylaştıran buhar makinası orucu bozar mı?

C Buhar makinesinin çıkardığı madde yemek borusuna değil nefes borusuna giderse orucu bozmaz.

109. Hasta için gerekli olsun veya olmasın, damardan verilen gıda orucu bozar mı?

C İki durumda da bozmaz.

110. Meni gelsin veya gelmesin ramazan ayında (istimna) yapanın hükmü nedir? Sonra, bu hareketi yapanın keffaresti nedir? Boşalım olsun veya olmasın mübarek ramazan ayında oruçluyken bu işi yapan kadınların hükmü nedir?

C Eğer meni gelmesi maksadıyla istimna yapar ve menide gelirse orucu batıl olur. Hem orucun kazası hem de keffareti -60 gün arka arkaya oruç tutmak veya 60 fakiri doyurmak- boynuna gelir.

Meni gelmesi kastıyla yapar ve meni gelmezse orucunu (gurbet) kastıyla yerine getirmeli ve kazasını tutmalıdır.

Meni gelmesi kastıyla yapmaz ve böyle bir şeyde adeti değilse ama ihtimal üzere yaparsa ve menide gelirse orucunun kazasını etmelidir, keffareti de yoktur.

Ama meninin gelmeyeceğine dair kendisine güvenerek yapmışsa ve meni gelmişse kazası da yoktur.

Bütün bu şıklarda kadınla erkek arasında fark yoktur.

111. Orucunu tutan ve bilerek cünüp olmanın orucu bozduğunu bilmeyen bir Müminin vazifesi nedir?

C Orucunu kaza etmelidir. Bilerek cünüp olmanın orucu bozmadığına inanır veya bu hareketin orucu bozduğuna mültefit değilse keffaret yoktur.

112. Bir kısım müctehitler ramazan ayında günah işleyerek orucunu bozan birinin kefferet-i cemi (60 gün oruç, 60 fakirin karnını doyurma ve bir tane köle azat etme) vermesini gerekli bilmektedirler. Köle azat etmenin mümkün olmadığı ve kölenin bulunmadığı günümüzde bu amel nasıl yapılmalıdır.

C Köle azat etmesi mümkün değilse bu hüküm kalkar.

113. Doğuda hilal sabit olursa batıda da sabit olur mu? Ve eğer Amerika da hilal sabit olursa Avrupa'da da sabit olur mu?

C Eğer ikisi arasındaki meridyen çizgisi fazla değilse doğuda sabit olduğunda Batıda da sabit olmuş sayılır.

Ama batıda sabit olması, doğuda da sabit olması için yeterli değildir. İhraz olunduğu taktirde ispat olur. Hilalin birinci mekanın ufkunda, güneşin doğuş ve batışının farklı olduğu ikinci mekanın ufkunda daha uzun kalmak suretiyle ihraz edilmesi gerekir.

v Minhacu's-Salihin kitabında şöyle gelmiştir: "Görme,tevatür (haddinde denilmesi) yoluyla edinen ilimle veya diğer yollarla, halk arasında denilmesiyle edinen itminanla sabit olur.

Aynı şekilde 1044. meselede de şöyle gelmiştir: “Eğer hilal bir ülkede görülürse ufuklarının bir olması şartıyla diğer ülkelerde de sabit olur. Yani birinci ülkede görüldüğünde bulut, sis, dağ ve vs...engel olmaması durumunda ikinci ülkede de görülür.”

Burada birkaç soru var;

114.İran, Katar gibi haliç ülkelerinde, Irak, Suriye, Lübnan gibi doğu ülkelerinde hilalin görülmesi, bulut, sis gibi dış bir engel olmaması durumunda İngiltere, Fransa, Almanya gibi batı ülkelerinde görülmesini gerektirir mi?

C Evet hilalin bir ülkede görülmesi eğer engel olmazsa ve meridyen çizgilerinin de birbirlerinden farklılıkları çok olmazsa, kendisine nisbet daha batıda olan yerlerde de görülmesini gerektirir.

115.Böyle bir bağımlılığın olduğunu kabul edersek. Acaba doğudaki bir kısım alimlerin hilali görmesi, gökyüzü saf ve açık olmadığı için hilali görmeyen batıdaki bir mükellef için hüccet olur mu?

C Ne ona nede başkasına hüccet olmaz. Evet eğer fiilen hilal görüldüğüne itminana sebep olursa veya muarız olmadan hilalin görüldüğüne delil olursa – hükmen dahi olsa- kendi itminanına göre amel eder.

116. Bazen doğudaki bazı ülkelerde yaşayan alimler için hilalin sabit olduğu, orada hilalin görüldüğüne şahadet veren bir kısım insanın sözlerine dayanarak ilan edilmektedir. Bu ise bazı sonuçları beraberinde getirmektedir.

a) Örneğin görenlerin sayısı otuz tanedir. Bölgelere göre dağılımı ise şöyledir. İsfahan’da 2 kişi, Kum’da 3 kişi, Yezd’de 2 kişi, Kuveyt’te 4 kişi, Bahreyn’de 5, Katar’da 2, Suriye’de 6 vs...

b) Batıda bir kısım ülkelerde ise gökyüzü açık ve saf olup Müminlerin hilali görmemeleri içinse hiçbir engel yoktur.

c) İngiltere rasathanesi ise İngiltere’de bu gece teleskop olmadan hilalin görülmesinin mümkün olmadığını ve ancak yarın gece hilali çıplak gözle görmenin mümkün olabileceğini duyurmaktadır. Bu durumda hüküm nedir?

C Mükellefin, hilali kendisi görerek veya muarız olmadan görüldüğüne dair delil gösterilme suretiyle kendisinin itminana ulaşması muteberdir. Zikredilen durumda ve benzeri yerlerde genellikle hilalin ufukta çıplak gözle görülebilecek kadar zahir olduğuna itminan hasıl olmaz. Hatta bunun tersine ve hilali gördüklerini söyleyenlerin de tevahhuma kapılıp hissi hataya düşmüş olabileceklerine itminan hasıl olur.

Altıncı FASIL

HAC

Hac İslam dininin maruf farzlarından biridir. Gücü yeten (müsteti) olan herkese haccın vacip olduğu Kuran'ı Kerimde açıkça gelmiştir. Yüce Allah Kuran'ı Kerimde şöyle buyuruyor: **"Hac ve umreyi Allah için tam yapın"** [12]

Yüce Allah önemini vurgulamak için haccı terk edeni küfre yakın saymıştır. Hac İslam'ın beş temel erkanından biridir. İmam-ı Bakır (a.s) dan nakledilen bir hadiste şöyle gelmiştir: "İslam beş temel şey üzerine kurulmuştur; namaz, zekat, hac, oruç ve velayet"**[13]**

Emiru'l-Müminin Ali b. Ebi Talib haccın önemine değinerek şöyle buyuruyor: "Rabbinizin beytine (Hacca) gitmeyi terk etmeyin yoksa helak olursunuz"

İmam-ı Sadık (a.s) ise şöyle buyuruyor: "Eğer halk bu beyti (haccı) terk ederlerse azap iner"**[14]**

Vacip olma şartlarının oluşması durumunda haccı terk etmek büyük günahtır.

Rivayette şöyle gelmiştir: "Eğer birisi hacca gitmeye kadir olur ve haccını yapmazsa İslam'ın hükümlerinden birini terk etmiş olur."**[15]** Yine bir hadisi şerifte şöyle gelmiştir: "Her kim haccı geciktirir ve gidemeden ölürse kıyamet gününe Yahudi ya Hıristiyan olarak gelir."**[16]**

HAC KONUSUNDA BAZI ÖZEL HÜKÜMLER

117.Müsteti olan bir Müslümana hac vaciptir. Müsteti olmaktan kasıt şudur:

a) Mukaddes mekanlara giderek oradaki vacip amelleri yerine getirecek kadar yeterli vaktin olması

b) Sağlıklı olması ve mukaddes mekanlara gidip amelleri yerine getirecek kadar orada kalmaya gücünün olması.

c) Amelleri yerine getirmek için yol açık olmalı hac edenin kendisine, malına, namusuna zarar gelmeyecek şekilde emniyetli olmalıdır.

d) Nafaka: Yani yolculuk için yeteri kadar yiyecek, içecek, giyecek ve diğer zaruri şeylere sahip olmalıdır.

Ayrıca yolculuk için gerekli olan araca kendisine layık olan şekliyle sahip olmalıdır.

e) Hacca gidip döndükten sonra kendisi ve ailesinin geçimini temin edebilmelidir.

(Hacca gitmesi veya bu yolda para harcamasının kendisinin ve ailesinin fakirliğine ve geçimsizliğine sebep olmasından korkmamalıdır.)

118. Temettü Haccı: Bu hac bizim gibi Mekke'den uzak ülkelerde yaşayanlar için vacip olan hacdır.

Temettü haccı iki kısımdır. Birinci kısma Ümre-i Temettü, ikinci kısma Hacc-ı Temettü denir.

119. Umre-i Temettü de 5 şey farzdır.

a) Mevagitten birinde ihram giymek. Mevagit mutahhar şeriatın ihram giyilmesi için has kıldığı mekanlardır.

b) Beytullah'ın (Kabe'nin) etrafını 7 defa tavaf etmek.

c) İki rekat tavaf namazı kılmak.

d) Sefa ile Merva arasını 7 defa gidip gelmek (sa'y etmek)

e) Saç, sakal veya bıyıktan bir miktar kesmek (Taksir)

120. Haccın vacip amelleri 13 tanedir.

1. Mekke de ihram bağlamak

2. Zilhacce ayının dokuzuncu günü Arafat'ta bulunmak (Vukuf)

3. Arafat ile Mekke arasında bulunan Muzdelife'de (Mâşer'de) kurban bayramı gecesi fecre kadar (güneş doğmadan bir miktar öncesine kadar) bulunmak (İkinci vukuf)

4. Kurban bayramı günü Cemre-i Akebe'yi taşlamak

5. Bayram günü veya Taşrik günleri diye bilinen 11, 12, 13. günler Mina'da koyun, sığır veya deve kurban kesmek

6. Minada başı tıraş etmek veya saçtan, sakaldan, bıyıktan biraz kesmek. Bu amelle beraber –Kadın, güzel koku ve ihtiyati vacip olarak av dışında- ihramlı iken kendisine haram olan şeyler helal olur.

7. Mekke'ye döndükten sonra Kabe'yi 7 defa tavaf ederek Allah'ın evini ziyaret etmek.

8. İki rekat tavaf namazı kılmak

9. Sefa ile Merve arasında Sa'y etmek (gidip-gelmek) bu amelden sonra güzel koku sürmek de helal olur.

10. Nisa tavafı: 7 defa Allah'ın evini dönerek Nisa tavafı yapmak.

11. İki rekat Nisa tavafı namazı kılmak. Bu amel bittikten sonra kadın da helal olur.

12. Onbirinci, on ikinci ve bazı durumlarda on üçüncü günü geceyi Minada geçirmek (Beytute)

13. On birinci, on ikinci ve eğer Mina'da kalmış ise on üçüncü günleri Camer-i (U'la, vusta ve akabe'yi) taşlamak.

SORU VE CEVAPLARI

121. Cidde şehrinde hac için ihram giyebilir miyiz? Eğer caiz olmazsa o zaman hava alanı bu şehirde olduğuna göre ne yapmamız gerekir?

C Cidde şehri ne Mikatlardan biridir nede onlardan birinin hizasındadır. Buradan Umre veya Hac için ihram bağlamak sahih değildir. Lakin Cidde ile Harem arasında mikatlardan birinin hizasında bir yerin bulunduğunu bildiği taktirde -Nitekin Cofe hizasında olduğundan bu yerin bulunması mümkündür- Cidde den nezrederek ihram bağlayabilir.

122. Hacı kafasını tıraş ederken bir yerini kanatırsa ve kan akarsa bu durumda ne yapmalıdır? Boynuna bir şey gelir mi?

C Eğer bilerek kanatmamışsa boynuna bir şey gelmez.

123. Her yıl haccı tekrarlamak müstahaptır. Öte taraftan birçok Müslüman ülkesinde, bir lokma ekmeğe bir çift elbiseye muhtaç Müslümanların sayısı da çoktur. Eğer hacca veya Masumlardan (a.s) birinin ziyaretine tekrar gitmekle, bu fakir müminlere yardım etmek arasında seçim yapmak gerekirse hangisini tercih etmeliyiz?

C Muhtaç müminlere yardım etmek kendi zatında mustahap hacdan ve mukaddes mekanları ziyaretten daha faziletlidir. Ama bazen haccın veya ziyaretin diğer bazı sonuçları vardır ki bu vesileyle hem bu fazilet derecesine hatta bu derecelerden daha büyük derecelere ulaşır.

124. Sudu Arabistan devleti hacılar için Arafat ve Mina'da ikamet yerleri ihtisas etmişlerdir. Bunların şer'en kalınması gerekli olan sınırlar içerisinde mi yoksa dışında mı olduğunu bilmiyoruz. Bunu sorarak tespit etmek vacip midir?

C Elden ele gelmiş mukaddes mekanların resmen işaretlenen ve ilan edilen sınırları içerisinde olursa sorup araştırmak vacip değildir.

125. Kurban kesilen yerlerden hepsinin veya bazısının Mina'nın dışında olduğunu söylüyorlar. Kurban kesmeden önce bu konuyu araştırmamız gerekiyor mu? Öte taraftan bildiğiniz gibi, kanaat getirmek için kurban kesilen bir yerden diğerine gitmek, bayram günü çok zor bir iştir. Zamanda azdır. Bunun bir çözüm yolu var mıdır?

C Kurbanı Mina'nın dahilinde kesildiğinden emin olmak gerekir. Hacıların kalabalık olması ve Mina'nın hepsini almaması gibi bir nedenle mümkün olmazsa, Vadi'i Muhassara da kesilmesi caizdir. Kurban kesme vakti bayram gününe has olmayıp Teşrik günlerinin –on bir, on iki ve on üçüncü günü- bitimine kadar vakti vardır.

126. Hacılar kurban kesme zorluklarıyla karşılaşmaktalar. Öte taraftan bu kesilen kurbanların kesimden sonra heder olduğunu hissetmekteyiz. Oysaki Müslüman ülkelerimizde yaşayan fakirlerin sayısı çok olup günlerce et yiyememektedirler. Şu halde; acaba kendi ülkemizde hac kurbanını kesebilir miyiz? Yada mükellefin bu işi yapabilmesi için bir çözüm yolu var mıdır?

C Şer-i bir vazife olan kurban kesmek mutlaka Mina'da yapılmalıdır. Kesilen kurbanların telef olmasının günahı ise –Eğer oluyorsa- sorumlulara aittir.

127.Eğer öğrenci birinin hacca gitme vaktiyle sınav vakti çakışırsa, sınavı vermek için bu yılki haccı geciktirebilir mi? Özellikle de bu sınav onun için önemli olursa.

C Gelecek yıl haccı yerine getirebileceğine kendisine güveniyorsa, haccını geciktirebilir. Aksi halde geciktirmesi caiz değildir. Evet; eğer sınavı geciktirmek genellikle tahammül edilemeyecek bir zorluğa düşmesine sebep olursa haccı bu yıl eda etmesi vacip olmaz.

128.Önceden hacca gitmemiş biri müstati olursa Rcep ayında umre amellerini yerine getirmesi gerekir mi? Eğer bu yılın Ramazan ayında müstati olursa ne yapmalıdır. Umre etmeli midir?

C Umre-i Müfrede yapabilir. Ama umre için sefer etmesi gelecek yıl haccı yerine getirmesine engel olursa (gücünü yok ederse) bunu yapması caiz değildir.

129. Evlenmek isteyen bekar bir genç sonradan müsteti olursa ve hac amellerini yapmak için yolculuk ederse (hacca giderse) belli bir müddet evlenmesi gecikecektir. Burada, bunlardan hangisini mukaddem etmelidir?

C Hacca giderek evlenmeyi sonraya bırakmalıdır. Ama evlenmeyi geciktirdiği taktirde adeten tahammül edilemeyecek bir zorluğa düşerse evlenmeyi mukaddem etmelidir.

Yedinci FASIL

MEYYİT (ÜLÜ) HÜKÜMLERİ

Yüce Allah şöyle buyuruyor: **“Her canlı ölümü tadacaktır. Ve ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tamamen verilecektir.”** [17]

Yine şöyle buyuruyor: **“Kıyamet vakti hakkında bilgi, ancak Allah’ın katındadır. Yağmuru o yağdırır, rahimlerde olanı o bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez. Şüphesiz Allah her şeyi bilendir, her şeyden haberdardır.”** [18]

Kısaca; ölüm hali, ölü guslü, hunutlama, kefen ve definle ilgili hükümler

130. Farz ihtiyata göre bir Müslüman ölüm halindeyken kıbleye döndürülmelidir. Yani sırt üste yatırılmalı ve ayakları kıbleye doğru uzatılmalıdır. Oturduğunda yüzü kıbleye taraf olmalıdır.

Ölüm halinde ki Müslüman'a **"şahadeteynin"** talgin edilmesi müstahaptır.

131.Ölünün gözlerinin sıvanması, ağzının kapatılması, ellerinin iki tarafına uzatılması, üzerinin örtülmesi ve yanında Kuran okunması, kaldığı evi aydınlatmak müstahaptır. Ölüyü yalnız başına bırakmak mekruhtur.

132. Cenazenin bedeninde kan, meni gibi ayn'i necis varsa bunlar temizlendikten sonra meyyite 3 gusül verilir.

1)Sidirli suyla: Buda sidr'den az bir miktarı suya karıştırmakla olur.

2)Kâfurlu suyla: Buda kâfurdan az bir miktarı suya karıştırmakla olur.

3)Saf suyla:

Eğer Sidr ve Kâfur bulunmazsa ihtiyati vacip olarak, olmayanın yerine meyyite saf su ile gusul verilmelidir. Daha sonrada üçüncü gusül olarak saf suyla gusül vererek bir teyemmümde yaptırmaları gerekir.

133. Meyyit guslü tertibi olmalıdır. Önce baş ve boyun yıkanmalı sonra sağ taraf daha sonra da sol taraf yıkanmalıdır.

134. Meyyite gusül veren aynı cinsten olmalıdır. Yani cenaze ve onu yıkayanın her ikisi de erkek veya kadın olmalıdır. Erkeğe erkek kadına kadın gusül vermelidir.

Ama kadın kendi kocasına, erkekte kendi karısına gusül verebilir. Guslün örtünün arkasından verilmesi daha iyidir. Bu yüzden eğer aynı cinsten birisi bulunmazsa ihtiyati vacip olarak nesebi yönden veya süt emmek yada evlenme yoluyla ona mahrem olanların erkek kardeş ya kız kardeş gibi, biri diğerine gusül verebilir. Hicap arkasından gusül verilmesi daha iyidir. Erkek mümeyyiz olmayan kız çocuğuna ve kadında mümeyyiz olmayan erkek çocuğuna gusül verebilir.

135. Meyyite gusül verenin ihtiyati vacip olarak Mümin olması gerekir. Mümasil ve on iki imama inanan Şia bulunmazsa ve meyyitin akrabalarından biride olmazsa on iki imam Şiasının dışında mümasil (aynı cinsten) bir Müslüman'da ölüye gusül verebilir. Oda bulunmazsa –önce kendisi yıkanıp daha sonrada ölüye gusül vermesi şartıyla- mümasil bir Hıristiyan ya Yahudi kitap ehlinin gusül vermesi caizdir. Ölüye gusül vermek için mümasil bir kitap ehli bulunmazsa gusül hükmü kalkar ve ölü gusledilmeden defnedilir.

136. Gusülden sonra meyyitin hunutlanması farzdır. Yani anlına, ellerinin içine, diz kapaklarına, ayak başparmaklarını uçlarına olmak üzere 7 uzvuna taze (kokusunu korumuş) ve ezilmiş kafur sürülür.

Kafuru ilk olarak meyyitin anlına sürülmesi ve ellerinin içine sürmek suretiyle de bitirilmesi daha faziletlidir.

137. Meyyit hunutlandıktan sonra üç parça bezle kefenlenir.

1. MİZER: İhtiyaten göbekten dize kadar bedenin etrafını sarması vaciptir.

2. KAMİS: İhtiyat gereği, bedenin omuzdan baldırın yarısına kadar olan kısmını tamamen örtmelidir.

3. İZAR: Bedenin tamamını kaplayacak kadar olması gerekir. Uzunluğunun bedenin baş ve ayak tarafından bağlanacak kadar eninin ise bir tarafı öbür tarafın üstüne gelecek kadar olması ihtiyaten farzdır.

138. Altı yaşını doldurmuş ve daha büyük olan Müslüman çocuğunun cenazesine namaz kıldırmak farzdır. Altı yaşını tamamlamamış ama namazı anlayan çocuğun namazını kılmak, ihtiyaten vaciptir.

139.Cenaze namazının kılınış şekli

Cenaze namazı beş tekbirle kılınır. Namaz kılan birinci tekbirden sonra şahadetyni okur. İkinci tekbirden sonra Peygambere ve Ehl-i Beytine selat ve selam gönderir. Üçüncü tekbirden sonra Mümin erkek ve kadınlara dua okur. Dördüncü tekbirden sonra meyyite dua okur. Sonra beşinci tekbiri alarak namazı bitirir.

140. Namazını kıldıktan sonra Müslüman cenazesini, yırtıcı hayvanlardan koruyacak ve kokusu halkı rahatsız etmeyecek şekilde defnetmek fazdır. Cenazeyi kabirde bedeninin ön tarafı kıbleye gelecek şekilde sağ tarafı üzerine yatırmalıdırlar.

141.Müslüman cenazesinin kafir mezarlığına gömülmesi caiz değildir. Ama eğer mezarlığın bir bölümü Müslümanlar için ayrılmışsa gömülebilir. Aynı şekilde kafirin de Müslüman mezarlığına defnedilmesi caiz değildir.

142.Müslüman cenazesini Müslüman kabristanında gömmek mümkün olmazsa, Müslüman bir ülkeye nakletmenin de imkanı yoksa kafirlerin kabristanına gömülebilir.

143. Peygamber-i Ekram'den (s.a.a) şöyle nakledilmiştir: "Meyyite ilk geceden daha zor bir an yoktur. Öyleyse ölülerinize sadaka vererek bağışlanma dileyin. Eğer bulamazsanız o zaman her biriniz onun için iki rekat namaz kılın. Birinci rekatta Fatihadan sonra Ayete'l-Kürsi ve ikinci rekatta Fatihadan sonra Kadir süresini on defa okuyunuz. Selamı verdikten sonra şöyle diyiniz **'Allahumme selli ala Muhammed'in ve A'li Muhammed. Vebes sevabeha ila kabri falan**' "falan" yerine ölünün adını demelidir."

-Yani: Allah'ım Muhammed ve onun Ehl-i Beytine salat ve selam gönder ve bu namazın sevabını falancanın (meyyitin adını demeli) kabrine vasıl et!

SORU VE CEVAPLARI

144.Müslüman olmayan bazı ülkelerde cenaze tahtadan bir sandık içerisine bırakılarak kabre konulur. Bu durumda yapmamız gereken nedir?

C Meyyiti defnederken tahta bir sandığa bırakarak defnetmenin bir sakıncası yoktur. Ama defin esnasında (Bedeninin ön tarafı Kıbleye gelecek şekilde sağ tarafı üzerine yatırmak) gibi uyulması gereken Şer-i hükümlere uyulmalıdır.

145.Eğer Müslüman bir mükellef, Müslümanlar için özel bir kabristanı olmayan gayri Müslim bir ülkede vefat ederse ve Müslüman bir ülkede defnetmek için nakli de mümkün olursa, sadece nakil ücretlerinin pahalı olması onun kafirlerin kabristanına gömülme izni için yeterli midir?

C Hayır yeterli değildir.

146.Müslüman bir mükellef, Müslümanlara has kabristanı olmayan, gayri Müslim bir ülkede ölürse. Nakil ücretlerinin pahalı olduğundan, ailesinin cenazeyi Müslüman bir ülkeye nakletmeğe güçleri yetmezse, Müslümanların işleriyle ilgilenen sorumlu İslam-i kuruluşların nakil ücretlerini ödemesi vacip olur mu? Öte taraftan bu, o şehirde bulunan Müslümanlara da farz mıdır?

C Eğer cenazeyi aynı şehirde veya başka bir yerde kafirlerin kabristanının dışında, şanına layık bir yerde defnetmek, bir miktar para sarf etmeğe bağlı olursa, ölünün geride bıraktığı bir malı veya bunu eda edecek bir velisi yoksa bu parayı ödemek diğer Müslümanların boynuna kifayeten farzdır. Bu parayı Vucuh'u Şeriyye'den (Şer-i hesaptan) veya buna mutabık bir ihsandan hesap edebilir.

147. Batılı bir ülkede Müslüman bir meyyitin velisi olmazsa gerekli bütün işlerini kimin üstlenmesi gerekir?

C Eğer velisine ulaşmak ve izin almak mümkün olmazsa izinin itibarı düşer. Mükelleflerin gerekli işleri yapmaları kifayeten farzdır.

148.Müslüman kabristanı olmadığı için vefat ettiği ülkede gömülemeyen bir Müslümanın cenazesinin Müslüman bir ülkeye nakil ve defin masrafları nereden ödenir? Bu masraflar ölünün vereselere taksim etmeden önceki terekesiyle mi ödenir, yoksa malının üçte birini vasiyet etmişse üçte birlik kısmından mı? Yoksa her ikisinin dışında bir şeyle mi karşılanmalıdır?

C Ölüyü, ona layık olan bir yerde defnetme masrafları; eğer malının üçte birlik bölümünden çıkarılmasını vasiyet etmemişse geride bıraktığı mirasından çıkarılır. Ama eğer malının üçte birlik bölümünden vasiyet etmişse oradan çıkarılır.

149.Müslüman olmayan ülkelerde yavaş yavaş Müslüman toplulukları çoğalmaktadır. Öte taraftan herkes ölülerini gömülmesi için İslam ülkelerine göndermeye gücü yetmediğinden kesinlikle bir gün Müslümanların bir kısmının kafirlerin mezarlığında gömüleceğini bilirsek, şu halde gücü yetenlerin Müslümanlar için kabristan satın almaları kifayeten farz olur mu? Zira bu olaya müsamahakar bakanlar vardır.

C Müslüman cenazesi, kendi şanına layık ve kafirlerin mezarlığının dışında bir yerde gömülmelidir. Bu da cenazenin teçhizinde vacip olan diğer ameller gibi veliye vaciptir. Eğer velisi yoksa veya bu işi yapmaktan kaçınıyorsa yada yapmaktan aciz ise, kifayeten diğer Müslümanlara farz olur. Eğer bu vacib-i kifaiyi yerine getirmek, satın alarak veya diğer yollardan bir parça yere ulaşmaya bağlı ise tahsil etmeğe çalışmak vaciptir.

150.Müslüman'ı vefat ettiği, Müslüman olmayan ülkede Müslüman mezarlığına gömmek mi daha iyidir, yoksa pahalı olan nakil ücretini ödeyerek müslüman bir ülkede defnetmek mi?

C Nakil ücretini ödeyecek varisinin veya başkalarının olması durumunda veya mutlak olarak hayırlı işlerde kullanılmak üzere malının üçte birlik kısmından vasiyet etmişse oradan karşılanarak bazı yüce türbelerin, müstahap mekanların olduğu yerlere nakletmek daha iyidir.

151.Müslüman cenazesini, Müslüman ülkelere nakletmek birçok sıkıntı ve zorluğa sebep olursa, Müslüman olmayan diğer kitap ehlinin mezarlığına gömmek caiz midir?

C İnhisar ve teklifi kaldıran zaruret olmadığı taktirde kafirlerin mezarlığında Müslüman'ın gömülmesi caiz değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

MUAMELELER

Birinci FASIL

YENİLEN VE İÇİLEN ŞEYLER

152. Geçmiş dinlere ve semavi kitaplara sahip olan (kitap ehli) Hıristiyanlar, Yahudiler ve Mecusiler tahirdir (temizdir.) Böylece yiyecek konusundaki zorluklar ve bu yiyeceklerin helal olması kolaylaşacak, bunlara ait hükümler de onların içerisinde yaşayan (Müslümanlar) için de mümkün ve kolay olacaktır. Zira biz Müslümanlarda, onların yiyeceklerini ister nemli ellerini sürmüş olsunlar, ister sürmemiş olsunlar yiyebileceğiz. Eğer bu yiyeceklerin, yenilmesi ve içilmesi haram olan içki gibi şeyler ihtiva ettiğini bilmezsek veya emin olmazsak yenilmesinde sakınca yoktur.

Et, yağ ve onlardan elde edilen ürünler hakkındaki özel hükümler, bu bölümden sonra açıklanacaktır.

153.Eğer Müslüman, nemli ellerle dokunduğunu kesin kez bilmez ve emin olmazsa, kitap ehli olmayan kafirler tarafından hazırlanan yiyecekleri yiyebilir. Bu yiyeceğin içki gibi haram olan bir şey ihtiva ettiğini bilmemesi veya emin olmaması şarttır. (Böyle bir şey ihtiva ettiğini bilirse yiyemez.)

-Et, yağ ve onlardan elde edilen ürünlere ait hükümler ileride zikredilecektir.-

154.Müslüman yenilmek üzere hazırlanan bir yiyeceği –Onu yapan ister nemli olarak ona dokunmuş olsun ister dokunmasın- İçki gibi haram olan bir şey ihtiva ettiğini bilmiyor veya emin değilse yiyebilir.

*Et, yağ ve onlardan elde edilen ürünlere ait hükümler gelecekte açıklanacaktır.

155. Yenilecek şeyi hazırlayanın Müslüman mı kafir mi olduğunu veya yiyeceğe dokunup dokunmadığını –Hatta soru kolay ve küçük, soran için de tabi olsa dahi- sorup araştırması, Müslüman'a vacip değildir.

156.Özet olarak: Yiyeceklerin değişik çeşitleriyle –et, yağ ve onlardan elde edilen ürünler hariç- yenmesi caizdir. Hatta muhtevasında yenilmesi caiz olmayan şeyler olduğunu kesin olarak bilmeyip, zanneder veya onu yapanın –kim olursa olsun- nemli olarak dokunduğunda şüphesi olsa da yenmesinde sakınca yoktur.

157. Yenilmesi caiz olmayan şeyler bulunmadığına emin olmak için bu yiyeceklerin muhtevasının ne olduğunu araştırmak vacip olmadığı gibi onları hazırlayanın, hazırlarken veya ondan sonra dokunup dokunmadığını araştırmak ta vacip değildir.

158. Konserveler bütün çeşitleriyle -et, yağ ve onlardan elde dilen ürünler hariç- yenilmesi caizdir. Hatta muhtevasında yenilmesi haram olan şeyler olduğunda veya onu yapanın –kim olursa olsun- ıslak olarak dokunduğundan şüphe etse de yenilmesi caizdir.

Yenilmesi caiz olmayan şeyler bulunmadığına emin olmak için nelerden yapıldığını (muhtevasını) araştırması da farz değildir.

159.Fıkh-i mezhebi ne olursa olsun, eğer Müslümanlar için satıyorsa, müslüman kasaptan her çeşit et satın alınabilir. Hatta kendi mezhebinde hayvan kesme şekli, bizim mezhebimizden farklı olsa dahi, bizim şartlarımıza uygun olarak hayvan kesildiğine ihtimal verirse bu etin helal olduğuna hükmetmelidir. –Bu kıblenin dışındaki hükümler için geçerlidir.-

Kıbleye doğru kesilmesine gelince: Eğer kesen fıkhi mezhebine dayanarak Kıbleye doğru hayvanın kesilmesini vacip bilmiyorsa buna riayet etmemesinin zararı yoktur.

160.Eğer Müslüman, bu etin inek, koyun, tavuk gibi, eti yenilen hayvanların eti olduğunu, ama İslam dinine uygun olarak kesilmediğini bilir ve kanaat getirirse bu et murdardır. Müslüman tarafından satılsa dahi yenilmesi caiz değildir. Aynı şekilde bu et necis olup ıslakken dokunulduğunda neciste eder.

161.Müslüman; kafirden veya kafirden satın alan Müslüman'dan satın alırsa, alırken de Şer-i hükümlere göre kesildiğini bilmezse bu etin yenmesi haramdır. Fakat necis olduğuna hükmedilmez.

162.İki şartla bütün balıkların yenmesi caizdir.

1) Balığın pulu olmalıdır.

2) Balığın sudan canlı çıktığına veya balık avlayan kimsenin balık avlama toru içerisinde öldüğüne emin olmalıdır. Balık avlayan kimsenin Müslüman olması ve balık avlama zamanı Allah'ın ismini anması şart değildir.

Eğer kafir biri balık avlar sudan canlı çıkarsa yada torunda veya çitinde ölürse ve pulu da olursa yenilmesi helaldir. Eğer balık gözünün önündeyse veya yazının doğru olduğuna emin olursa üzerindeki yazıyla birinci şartın (pullu olması) mevcut olduğuna kanaat getirmesi mümkündür.

Kitabın sonunda bir kısım balıkların Arapça, İngilizce ve Fransızca olarak adlarının yazıldığı özel bir bölüm bulunmaktadır. İkinci şart denildiği gibi takriben bütün ülkelerde mevcuttur. Zira dünya genelinde balık tutma yolları, onların canlı olarak sudan çıkararak yada balık tutma torlarıyla gerçekleşmektedir. Buna göre pulu olduktan sonra, konserve olsun veya olmasın Müslüman'dan alınıp yenildiği gibi kafirden de balık almak ve yemek caizdir.

163. Sudan canlı çıkarsa karides yemek helaldir. Kurbağa, ıstakoz, kaplumbağa, hem karada hem suda yaşayan hayvanlar (amfibi) ve salyangozun yenilmesi haramdır.

164. Balık yumurtası balığa tabidir. Yenilmesi helal olan balığın yumurtalarının yenmesi de helaldir. Yenmesi haram olan balığın yumurtalarının yenmesi de haramdır.

165.Şarap, bira, bütün sarhoş edici şeyler veya hafif sarhoşluğa sebep olan şeylerin akıcı olsun veya olmasın içilmesi haramdır.

Yüce Allah Kuran'ı Kerimde şöyle buyuruyor: **"Ey iman edenler! şarap, kumar, dikili taşlar** (putlar) **fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir; bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan içki ve kumar yoluyla ancak aranıza düşmanlık sokar ve kin sokmak; sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister."** **[19]**

Değerli peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.a) şöyle buyuruyor: "Benim dilimle şarabı Allah haram ettikten sonra onu içen evlenilecek biri değildir. Şefaat edilirken bağışlanmaz, konuşmaları tasdik edilmez ve güvenilerek emanet verilmez"**[20]**

Başka bir rivayette ise şöyle buyuruyor: "Allah lanet etsin içkiye, ağacını dikene, suyunu çıkarana, onu içene, onu dökene (verene) onu satana, onun parasını yiyene, onu taşıyana, onu taşıtana"**[21]**

Bu konuda başka birçok rivayetler de vardır. Onları hadis ve fıkıh kitaplarında bulabilirsiniz.[22]

166.Şarap ve sarhoş edici şeylerin içildiği sofradan yemek yemek haramdır. O sofrada oturmamak ihtiyaten fazdır.

167.Müslüman, yemekle birlikte şarap verilen yerlere gidebilir. Ama bu hareketi böyle lokantaların (resturantların) bu işlerinin yayılmasına sebep olmamalıdır. Ama içki bulunan sofrada yemek yememelidir. Hatta ihtiyaten farz olarak böyle sofralarda oturmamalıdır.

Yanındaki masada içki içilse de başka bir masada oturmasının sakıncası yoktur.

168. Sanat alkolünün bütün çeşitlerinin, ister bitkiden alınsın veya diğer şeylerden temiz olduğunu demiştik. Buna bağlı olarak terkibinde sanat alkolü bulunan yiyeceklerde temizdir.

169. Balık yetiştirme konusunda ihtisası olan bazıları şöyle diyorlar: "Pulu olmayan balıklar genellikle deniz artıklarıyla beslenirler ve denizin kirliliğini ve pisliğini temizlerler."

170. Bazı mütehassıs araştırmacılar da şöyle diyorlar: "Kesilme yoluyla hayvandan akan kan, kesilen hayvanın etini, kesilmeden öldürülen hayvanın etinden daha sağlıklı eder. Bu sebeple yenmesi daha sıhhatlidir." Müslüman olmayanların daha sıhhatli olduğunu bildiklerinden İslam Şeriatına göre kesim yapılan yerlerden hayvan eti satın aldıkları görüldüğünde şaşırmamak gerek.

171.İnsana önemli ve ciddi zarar verecek herhangi bir şeyi –örneğin öldürücü zehirleri- kullanmak haramdır. Aynı şekilde hamile kadının çocuğun düşmesine sebep olacak bir şeyi içmesi haramdır.

Bundan başka zararı belli olan, zararı zannedilen, ya zarar ihtimali olan şeyler –bu ihtimal akıl sahiplerinin kabul edeceği bir ihtimal olmalıdır- ölüme veya azalardan birinin sakatlığı gibi, önemli ve ciddi bir zarara sebep olursa haramdır.

172. Sofra adabı çoktur. Onlardan bazıları şunlardır:

Yemeğe başlarken Allah'ın adıyla başlamak, sağ elle yemek, lokmaları küçük tutmak, sofrada fazla oturmak (yavaş yemek), lokmayı iyice çiğnemek, yemekten sonra Allah'a hamd etmek, yemeden önce meyveleri suyla yıkamak, doyuncaya kadar yememek, yemek yerken halkın yüzüne bakmamak, toplu olarak yemek yerken başkalarının önünden yememek, tuzla yemeğe başlayıp tuzla bitirmek.

SORU VE CEVAPLARI

173.Müslüman olmayan şirketlerin İslam ülkelerinde ürettikleri etlerin üzerine "**İslam-i kurallara uygun olarak kesilmiştir"** ibaresi yazılmaktadır. Bu etleri yememiz caiz midir? Ve eğer bu etler Müslüman olmayan ülkelerde, Müslüman şirketler tarafından üretilirse yenilmesi caiz olur mu? Üretici şirket yabancı olur ve yabancı bir ülkede üretilirse durum nasıl olur?

C Yazının itibarı yoktur. Eğer imalatçı Müslüman olur ve çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu ülkede üretilirse ve üreticinin Müslüman olmadığını bilmezse yenilmesi caizdir.

Ama üretici Müslüman olmaz veya genelini Müslümanların oluşturmadığı bir ülkede imal edilirse üreticinin de Müslüman olduğunu bilmezse yenmesi caiz olmaz.

174. Avrupa da bazı büyük pazarlara gittiğimizde, Avrupa şirketleri tarafından üretilen paketlenmiş etlerin üzerinde "Helaldir" veya "İslam-i kurallara göre kesilmiştir" ibaretinin yazılı olduğunu görüyoruz. Bu etleri satın almak ve yemek caiz midir?

C Emin olmadıkça yazının önemi yoktur.

175.Şirketlerin kesim yerlerinde çok miktarda tavuğun hepsi bir anda kesilmektedir. Eğer cihazı çalıştıran Müslüman olursa ve kesim anında hepsi için bir kere Allah'ın ismini zikreder ve tekbir derse yenilmeleri helal olur mu? Ve eğer yenilmelerinin helal olup olmadığında şüphe edersek yiyebilir ve pak olduğuna itibar edip satın alabilir miyiz?

C Alet kesmeğe meşgul olduğu sürece Allah'ın ismini tekrarlarsa kafidir. Allah'ın adının zikredilip edilmediğinden dolayı helal olması konusunda şüphe ederse paktır ve yenilmesi de helaldir.

176. Sahibinin içki sattığı süper marketlerde satılan, Şer-i kurallara göre kesilmiş etleri satın alabilir miyiz?

C Evet! satın almak caizdir ve yenmesi de helaldir. Hatta satıcının şer-i kurallara göre kestirerek aldığına ihtimal verirse, daha önceden Müslüman olmayanın elinde olmuş olsa bile helaldir. Ama bu ihtimali vermezse helal olmaz.

177.Müslüman olmayan ülkelerde üretilen peynirler buzağı veya diğer hayvanlardan elde edilen mayalardan yapılmaktadır. Bu mayaların İslam-i kurallara göre kesilmiş hayvanlardan alınıp alınmadığını veya başka bir şey vasıtasıyla istihale (öz niteliğini kaybetmesi) olup olmadığını bilmiyoruz. Bu peynirleri yemek caiz midir?

C Bundan dolayı bu peynirlerin yenilmesinde sakınca olmaz.

178. Batıda jelatin maddesi üretilerek bir çok yiyecek ve içecekte kullanılmaktadır. Onları yememiz caiz midir? Öte taraftan bitkiden veya hayvandan alınırsa nasıl olur? Eğer hayvandan alınıyorsa, hayvanın kemiklerinden mi alınıyor yoksa başka bir yerinden mı alınıyor belli değil. Öte taraftan eti yenen hayvan olup olmadığını da bilmiyoruz.

C Hayvandan mı yoksa bitkiden mi alındığında şüphe edilirse yenmesi caizdir. Ama eğer hayvandan alındığı bilinirse; hayvanın şer-i yoldan kesildiği ihraz edilmeden yenilmesi caiz değildir. Hatta, hayvanın kemiğinden yapılmış olsa bile yenilmemesi ihtiyata uygundur.

C Eğer hammaddesi kimyasal işlem yapılırken istihale olursa (öz niteliğini kaybederse) mutlak olarak, yenmesinde sakınca yoktur. Aynı şekilde yenilecek şeylere, içinde yok olacak miktarda katılırsa, bu hayvanın şer-i kurallara göre kesildiğinde şüphe edilmesi halinde de yenmesinde sakınca yoktur.

179.Büyük miktarlarda balık yakalayan gemiler torlarıyla tonlarca balığı yakalayarak pazarlara sürmektedirler. Bu modern yöntemle balığın denizden canlı çıktığı da bilinmektedir. Şirketlerin zarar korkusuyla, balıklar sudan ölü çıkarıldığı halde böyle bir şeyi demeleri de mümkündür. Müslüman olmayanların sattıkları böyle balıkları, bu gibi yerlerden alabilir miyiz? Bu balıkların şer-i hükümlerine dikkat etmeden satan Müslümanlardan, satın alabilir miyiz?

Önümüzde bulunan bu balıkların sudan canlı çıktığını öğrenmenin veya bunu onaylayacak güvenilir bir şahit bulmanın gerçekten çok zor (ve gerçekleşmemiş) bir iş olduğu da bilinmektedir. Acaba bu durumda tavuk, sığır ve koyun etlerinin

İslam-i kurallara göre kesilip kesilmediğini zorluklarıyla karşılaştıkları için balık etine yönelen hassas Müslümanların bu sorunlarını halletme yolu var mıdır?

C Müslümandan veya Müslüman olmayandan satın almanın sakıncası yoktur. Aynı şekilde zikredilen yöntemle avlanıldığına emin olduktan ve pulları olduğunu bildikten sonra yenilmesinin de sakıncası yoktur.

180. Son zamanlarda balık ambalajlarının üzerinde balığın ismi ve şekli bulunmaktadır. Bu ambalajlardan balığın pullu olduğunu öğrenmekteyiz. Balığın türünü belirlemek için bu isim ve şekillere güvenebilir miyiz?

Öte taraftan böyle yerlerde yalan demek bu şirketlere büyük zararlar vermektedir. Hatta bundan daha kötü sonuçlar da doğabilmektedir.

C Doğruluğuna itminan hasıl olursa (Bu yazıların doğru olduğuna güvenildiği taktirde) ona uygun amel etmek caizdir.

181. Karides gibi, yengecinde (değişik çeşitleriyle) yenmesi caiz midir?

C Yengeç yemek caiz değildir.

182. Muhaliften balık satın alabilir miyiz? Bu balıkların pullumu yoksa pulsuz mu olduklarını da bilmemekteyiz.

C Satın almak caizdir. Ama pullu olduğunu öğrenmeden yemek caiz değildir.

183.Şer-i kurallara göre kesilmeyen hayvanın etinin buharıyla dezenfekte olmuş helal yiyecekleri yemek caiz midir?

C Caiz değildir. Söz konusu durumda da necis olan etin buharından çıkan su tanecikleriyle mülakat ettiğinden o yiyecekte necis hükmündedir.

184.Eğer Müslüman o sofra ehlinden sayılırsa, içki içilen sofrada oturması haramdır. Burada sofradan kasıt nedir? Acaba sofralar birden fazla olan bir meclis içinde geçerli midir? Yoksa (üzerinde içki bulunan) sofra için mi bu hüküm geçerlidir? Örneğin iki sofra arasında fasıla olursa içki olmayan sofraya oturmak caiz midir?

C Sofranın bir olması dikkate alınmalıdır. Üzerinde içki veya sarhoş edici şeylerin içildiği sofraya oturmanın haram oluşu ihtiyat üzeredir. Bu sofradan bir şey yemek veya içmek güçlü görüşe göre haramdır.

185. Bir Müslüman su içmek için bir masada otururşa, tanımadığı yabancı biride aynı masada içki içmek için otururşa müslünamın suyu içmeği bırakıp kahvehaneden çıkması vacip olur mu?

C Geçmiş konularda da dediğimiz gibi bu masadan kalkmak vaciptir.

186.Üzerinde “Alkolsüzdür!” yazan biraları içmek helal midir?

C Eğer biradan kasıt (coşkunluk ve taşkınlığa) sebep olan arpa suyu ise -ki hafif sarhoşluğa sebep olur- helal değildir.

Ama ondan kasıt; coşkunluk,taşkınlık ve sarhoşluğa- sebep olmayan arpa suyu ise (Alkolsüz arpa suyu) sakıncası yoktur.

187. Sanat alkolü birçok ilaç ve şurubun terkibinde kullanılmaktadır. Bunları içmek ve kullanmak caiz midir? ve sanat alkolü pak mıdır?

C Sanat alkolü temizdir ve eğer içerisinde yok olacak miktarda alkol kullanılmışsa o ilacı içmek de caiz olur.

188. Bazı sirkeler şaraptan yapılmaktadır. Yani şarabı fabrikalarda sirkeye dönüştürmektedirler. Bu yüzden arpa sirkesinden ve diğer çeşitlerinden ayırt edilsin diye şişenin üzerine “Şarap sirkesi” yazılmaktadır. Bunun alametlerinden biri de bu sirkenin şişelerinin sirkeye mahsus olan raflara bırakılmasıdır. Kesinlikle şaraplara ait raflara bırakılmaz.

Aynı şekilde defalarca tecrübe edilmiş ve onunla, Irak’ta üzümden yapılan sirke arasında hiçbir fark görülmemiştir.

C Örfte ona sirke denilirse –ki sorudan da bu farz edilmiştir- ona sirke hükmü uygulanır.

189.Tüketiciye satılan yiyecek, konserve ve tatlı ürünlerinin muhtevasını üreticileri zikretmektedir. Çoğu zaman yiyeceklerin bozulma tehlikesi olduğu için içerisine koruyucu madde katmaktalar. Bazen bu maddelerin aslı hayvandan alınmaktadır. Bunu da “**E**” simgesiyle göstermekteler.

Örneğin E 450 veya E 472 ile bağlantılı olarak “E” simgesini bırakmaktalar. Öyleyse şu durumlarda hüküm nedir:

a) Mükellef bu maddelerin aslını bilmemektedir.

b) Mükellef istihale hakkında bir şey bilmeyenlerin yayınladığı listeyi de görmektedir. Bu listede bazı muayyen rakamlar, aslı hayvandan alındığı için onu haram olarak zikretmektedirler.

c) Onların bazılarını araştırmak, onun kendi özelliğini kaybederek başka bir şeye dönüştüğüne (istihale olduğuna) emin olmak gerekir mi?

C a) Bu muhteviyata sahip olan yiyecekler helaldir.

b) İddia dahi edilse, hayvandan alındığı anlaşılmadıkça yenilmesi caizdir. Aynı şekilde hayvani bir maddeden alındığı anlaşılan ama necis olan murdar bir

hayvandan alındığı anlaşılmazsa ve ondan, yenilen şeye içerisinde yok olacak miktarda katılmışsa, yenmesi caizdir.

c) Örfe göre öz niteliklerini kaybederek önceki özellikleri tamamen yok olursa temiz ve pak olmasının sakıncası yoktur.

190.Aşağıdaki sorulara cevap vermenizi rica ederim

a) Jelatin pak mıdır?

b) Jelatin kelimesinin genel ve özel anlamlarını göz önüne alırsak (manada şüphede) istihale olup olmadığında şüphe ettiğimizde önceki necis olması hükmü (istishab) icra olur mu?

C Aslının necis olduğu anlaşılmazsa ve şer-i yolla kesilen hayvandan alındığına da ihtimal verilirse pak olduğuna hükmedilir.

Eti helal olan, şer-i kurallara göre kesilen hayvandan alındığı belli olmadan, yiyeceklere sadece örfen onda yok olacak (kaybolacak) kadar katılması gerekir. Veya istihale olduğu anlaşılmalıdır. Burada ister kıkırdak gibi ruhu olan kısımlardan alınmış olsun, ister kemik gibi ruhu olmayan kısımlardan alınmış olsun fark yoktur. ikinci kısım ise ihtiyat gereğidir.

Ama eğer aslının necis olduğu anlaşılırsa, örneğin ayn-i necisten veya şer-i usullere göre kesilmemiş hayvandan alındığı veya tathir edilmeden önce kemiğinden alındığı anlaşılırsa, murdarla rutubetli iken mülakat ettiği için necis olmuş olur.

Yiyeceklerde kullanılması için paklığına ve kullanılmasının caiz olduğuna hükmetmemiz, istihale olduğunu bilmemize bağlıdır. Bu da örfe müracaat edilen yerlerden biridir. Bunun kurallarının açıklaması da önceden geçti.

B. İstishab manadaki şüphelerde ne mevzunun kendisinde nede bir vasfın mevzu olup olmadığında nede hükümde uygulanmasa da -ki bu konunun kendi dalı olan usul ilminde tahkiki yapılmıştır- ama burada necasetin mevzusu örfün gözünde onun öz niteliğidir. Bunun bakası akıl sahiplerinin yanında bu özelliklerin bakası ile mümkündür. İstihale olup olmadığında şüphe etmek, onun bu öz niteliklerine bağlı olan özelliğinde şüphe etmektir. Buda hariç olan işlerdendir. Bu konuda istishab uygulamanın sakıncası yoktur.

191. Batı ülkelerinde gıda maddeleri satılan yerlere giderek alışveriş yapıyoruz. Ama muhtevalarının ne olduğunu bilmiyoruz. Bunların içerisinde yenilmesi ve içilmesi helal olan veya olmayan şeyler olabilir.

Muhtevasına bakmadan veya sormadan bunları yiyebilir miyiz? Yoksa yiyemez miyiz?

C İçerisinde et, yağ ve onlardan yapılan ürünler olmadığını, bilirse caizdir.

192. Balina ve yenmesi caiz olmayan balıkların yağını kullanmak, ayrıca salyangozun yenmesi veya başka yerlerde kullanılması caiz midir?

C Yenmesi caiz değildir. Ama diğer yerlerde kullanılması caizdir.

193. Müslüman'ın şarap verilen meclislere katılması caiz midir?

C Bu gibi meclislerde yemek ve içmek haramdır. Ama sadece böyle meclislerde bulunmanın haram olması farz ihtiyat gereğidir.

194. Istakozu, salyangoz veya karides yenmesi caiz midir?

C Deniz ürünlerinden pullu balıkların ve karidesin yenmesi helaldir. Ama ıstakoz gibi balık olmayanların ve pulu olmayan balıkların yenmesi caiz değildir.

İkinci FASIL

GİYECEKLER

Tabii derilerin giyilmesi ve kullanılması gerçekten de zordur. Özellikle Müslüman olmayan ülkelerde yaşayan Müslümanlar bu zorlukla karşılaşmaktadırlar. Bu yüzden de Müslümanlar kendi İslam-i ülkelerinde yapılan derilerden satın alarak gönül rahatlığıyla ihtiyaçlarını gidermeye yönelmektedirler. Zira bu derilerin İslam-i kurallara uygun olarak kesilen hayvanların derilerinden yapıldığını bilmektedirler. Böylece de bunları rahatça giymekte, onlarla namaz kılmakta, onlara rutubetli elleriyle hiçbir şüphe ve çekinme olmadan dokunabilmekteler. Ama İslam-i olmayan bir ülkede iş tamamen değişmektedir.

195.Şer-i kurallara uygun olarak kesilmeyen hayvanın derisinden yapıldığı bildiğimiz ürünler necistir.

Ama İslam dininde uygulanan kesme kurallarına uygun olarak kesilen ve eti yenen hayvanın derisinden yapıldığına ihtimal verirsek pak sayılır ve onunla namaz kılmak ta caizdir.

196. Aslan, kaplan, tilki ve çakal gibi hayvanların derisinden yapılan deri ürünleri ile namaz kılmak caiz değildir. Aynı şekilde etinin yenmesi haram olan ama yırtıcı olmayan maymun, fil gibi hayvanların şer-i kurallara göre kesildiği anlaşılırsa veya ihtimal verilirse paktır. ama farz ihtiyata göre onunla namaz kılmak caiz değildir. Evet! ondan yapılan, kemer gibi giyilen ama onunla avret yerlerini örtmemizin mümkün olmadığı şeyleri giymemiz caizdir.

Ama buna ihtimal vermezsek aksine İslam-i kurallara göre kesilmeyen hayvanın derisinden yapıldığına emin olursak necistir ve onunla namaz kılmakta caiz değildir. Hatta kemer gibi giyilen ama onunla avret yerlerini örtmemizin mümkün olmadığı şeylerden de ihtiyat edilmelidir.

Eğer şer-i kurallara göre kesildiği ihtimali % 2 gibi akıl sahiplerinin itina etmediği kadar zayıf olsa da durum aynıdır.

197.Müslüman olmayan ülkelerde yılan, timsah gibi hayvanların derilerinden yapılan ve İslam-i olmayan bölgelerde satılan deri ürünleri paktır. Bunların alım-satımı ve taharetin pak olduğu yerlerde kullanılması caizdir.

198.Müslüman ülkelerde yapılan ve Müslüman olmayan ülkelerde satılan deri ürünleri paktır ve bunlarla namaz kılmak ta caizdir.

199.Müslüman olmayan ülkelerde yapılan tabii mi yoksa suni mi olduğu kesin olarak bilinmeyen şüpheli deri ürünleri paktır. Ve bunlarla namaz kılmak ta caizdir.

200.Şer-i kurallara uygun olarak kesilmeyen hayvanların derilerinden yapılan ayakkabılar necasetin intikaline sebep olan nem ve rutubet olmadığı taktirde giyenin ayaklarını necis etmez. Eğer ayakları terler ve ayağındaki çorap bu teri emerse, bu ter necis olan ayakkabıya ulaşmadıkça çorap ve ayaklar necis olmaz.

201.Müslüman olmayan ülkelerde yapılan ve Müslüman olmayan bölgelerden satın alınan deri şapka ve kemerin, eti yenen ve İslam-i kurallara uygun olarak kesilen hayvanların derilerinden yapıldığına ihtimal verirsek onlarla namaz kılmak caizdir.

202. Altın takmak erkek için caiz değildir. İster yüzük olsun ister düğün yüzüğü veya kol saati, namazda veya namazın dışında olsun hüküm aynıdır.

Ama altın suyu vurulan ve sadece renk sayılan şeyler caizdir.

203. Erkeğin beyaz altından yapılan şeyleri takması caizdir.

204. Kadınların daimi olarak, hatta namazda altın takmaları caizdir.

205. Sadece fıkıh kitaplarında istisna edilen özel durumlar hariç, erkeğin tabii saf ipek giymesi hem namazda hem de namaz dışında caiz değildir.

206. Kadınların hem namazda hem de namaz dışında ipek giymeleri caizdir.

207. Erkeklerin, ipekten yapılan ve tabii mi yoksa suni mi olduğu bilinmeyen elbiseleri giymeleri ve onunla namaz kılmaları caizdir.

Aynı şekilde, erkeklerin tabii ipekten yapılan ve saf ipek denmeyecek şekilde yün, pamuk veya naylonla karıştırılarak dokunan veya ipekle karıştırılıp

karıştırılmadığında şüphe edilen elbiseleri giymeleri ve onunla namaz kılmaları caizdir.

208. Erkeğin kadın elbisesi ve kadının da erkek elbisesi giymesi ihtiyat-ı farz olarak caiz değildir.

209.Müslüman'ın, kafirlere mahsus elbiseleri giymemesi ihtiyaten farzdır.

SORU VE CEVAPLARI

210. Avrupa da yaşayan biz Müslümanlar, Şer-i kurallara göre kesilmeyen hayvanların derilerinden yapıldığına ihtimal verilen ayakkabı, kemer ve bunun gibi giyecekleri satın almaktayız. Eğer İslam-i ülkelerden ithal edildiğine veya İslam-i kurallara uygun olarak kesilen hayvanlardan temin edildiğine ihtimal verirsek bu derilerin pak olduğuna hükmedebilir miyiz? Bu ihtimal zayıf olursa nasıl olur?

C Eğer ihtimal % 2 gibi zayıf olursa ve tersine kanaat getirilirse kabul edilmez. Aksi taktirde temiz oluğunu kabul etmenin sakıncası yoktur.

211. Fakihler tabii saf ipeği giymenin haram olduğuna fetva vermişler. Erkekler başka bir şeyle karıştırılan ipeği giyebilirler mi? Eğer bu giyecek atkı olursa hüküm nedir?

Sonra tabii saf ipekten yapılan atkıyı erkeklerin giymesi haram mıdır?

C Atkı, avret yerini örtmeyen şeylerden olduğundan tabii saf ipekten de olsa giyilmesi haram değildir.

Ama saf ipek denmeyecek kadar başka bir şeyle karıştırılmışsa, avret yerini örtmek onunla mümkün olsa da giyilmesi caizdir.

212. Bazı şirketler ürünlerinin üzerine "Tabii ipekten yapılmıştır" yazmalarına rağmen fiyatları ucuz olduğundan bunların doğruluğunda şüphe etmekteyiz. Bunları giymemiz ve onlarla namaz kılmamız doğru mudur?

C Şüphe durumunda giyilmesi ve onunla namaz kılınması caizdir.

213.Üzerinde şarap resmi olan ve "Onu içmeye davet eden" elbiseleri giymek alım-satımını yapmak caiz midir?

C Giyilmesi ve alım-satımı haramdır.

214. Erkeğin içerisinde altından parçalar olan veya kordonu altından olan saat takması ve onunla namaz kılması caiz midir?

C Birinci dediğini takmak ve onunla namaz kılmak caizdir. Ama ikincisi caiz değildir.

Üçüncü FASIL

GÖÇ EDİLEN ÜLKELERDE YÜRÜRLÜKTE

OLAN KANUNLARA GÖRE HAREKET

ETMENİN HÜKÜMLERİ

a

Değişik ülkeler, dünya işlerini düzene koymak için ülkelerinde kanunlar çıkarmaktalar. Bazen bir işi yapmaya emrederken bazense bir işin yapılmasını yasaklamaktalar. Bir işin yapılmasını belirlerken diğerini sınırlamaktalar. Bu ve bunun dışındaki diğer özellikler...

Bu konularda bir bölümü de bir coğrafyadaki halkın günlük yaşantısına ait olan kamu hizmetlerine has kanunlardır. Bunlara riayet etmeyerek çiğnemek karşılıklı kargaşa ve rahatsızlığa sebep olur. Bu yüzden:

215.Mükellefin herhangi bir Müslüman olan veya olmayan ülkede umuma ait olan yola, yayaya veya diğerlerine zarar verecek bir şeyi bırakması caiz değildir.

216.Müslüman; ilan, yazı veya buna benzer şeyleri başkasına ait olan evin veya duvarın dış yüzüne, sahibinin razı olduğunu bilmeden yapıştırma hakkına sahip değildir.

217.Müslüman'ın, birinin kendisine emanet verdiği mal veya paraya ihanet etmesi, sadakatsizlik göstermesi -veren kafir dahi olsa- haramdır.

Müslüman'ın kendisine verilen emaneti muhafaza etmesi ve onu kamil olarak geri vermesi vaciptir. Bir iş yerinde çalışan veya muhasebesiyle uğraşan birinin, işyeri sahibine hainlik yaparak elinin altındaki şeylerden alması caiz değildir.

218.Müslüman olmayanların, özel ve umumi mallarını çalmak ve telef etmek caiz değildir. Hatta bu çalma ve telef etmeler İslam dininin ve Müslümanların itibarını zedelemese dahi, caiz değildir. –Bu gerçekleşmemiş bir faraziyedir.-

Bu hareket, onların ülkesine girerken veya oturum istenildiğinde verilen teminatı çiğneyerek ona aykırı davranmaktır. Zira dini, ırkı, inancı ne olursa olsun başkalarına ihanet etmek ve ona verilen teminatı (güveni) çiğnemek haramdır.

219.Müslüman olmayanların mallarını, Müslüman ülkelere girdiklerinde çalmak caiz değildir.

220.Müslüma'nın kanuni olmayan yollardan –Örneğin görevlilere doğru olmayan bilgi vererek ve ya buna benzer işlerle- maaş veya yardım alması caiz değildir.

221.Müslüman; hayatını, malını garantiye almak, yangın, boğulma, hırsızlık ve buna benzer tehlikelerden korunmak için değişik sigorta şirketleriyle anlaşabilir. Bu uyulması gereken bir anlaşmadır. Her iki tarafın rızası olmadan da bozulmaz.

222.Müslümanın sigorta şirketlerine doğru olmayan bilgiler vererek, hakkı olmayan bir malı almaya hakkı yoktur.

Aynı şekilde yangın gibi herhangi bir şey icat ederek karşılığında bir kazanç elde etmeğe de hakkı yoktur ve bu mal onun için helal değildir.

223. Bazen, müslüman olmayan ülkelerde yaşayan Müslümanların önemli menfaatlerine riayet etmek gerekebilir. Bu ülkelerdeki partilere üye olmağı, kabinelere ve temsilciler heyetine (millet vekilliğine) girmeği icap edebilir. Bu surette Müslümanların, maslahatın gerektirdiği ölçülerde bunları yapması caizdir. Bu maslahatı belirlemek için de mutlaka deneyimli, bilgili ve güvenilir kişilere başvurulmalıdır.

224.Müslümanın; canına, malına, namusuna yapılan saldırılar gibi çeşitli hayati konularda –Eğer hakkın yerini bulması ve zulmün önlenmesi buna bağlı olursa- biri ile mahkemelik olmak için resmi kuruluşlara başvurması caizdir.

225. Okul sınavlarında hile yapmak (örneğin kopya çekmek) caiz değildir. Bu hileler ister öğrenciler arasında yardımlaşmayla olsun, ister gizli kağıtlar yoluyla yada sınavları kontrol edeni kandırarak veya kurallara karşı gelerek diğer kanunsuz yollardan olsun, fark etmez.

BU BÖLÜME AİT SORU VE CEVAPLARI

226.Eğer Müslüman, İslam-i olmayan bankalara ait para çekme makinasından (bankamatikten) mal varlığının bir kısmını çekmek isterken istediğinden fazlası

çıkarsa, bu İslam-i olmayan bankanın haberi olmadan bu fazlalığı alması caiz midir?

C Hayır caiz değildir.

227.Müslüman birinin Müslüman olmayan bir ülkede, yabancı şirketlerden birinden bir şeyler satın alırken satıcı yanlışlıkla istediğinden fazlasını verirse bu fazlalığı alabilir mi? Ve satıcıya bu yanlışlığı haber vermesi vacip midir?

C Fazlalığı almaya hakkı yoktur. Eğer almışsa geri vermesi gerekir.

228.Müslüman olmayan bir şirkette çalışan bir Müslüman, şirkette çalışan herhangi bir görevlinin haberi olmadan şirketin malzemelerinden alabilecek bir konumdadır. Bunu yapması caiz midir?

C Hayır caiz değildir.

229.Müslüman olmayan bir ülkede elektrik, su veya gaz sayacını durdurmak suretiyle (kaçak kullanmak) caiz midir?

C Buda caiz değildir.

230. Batıda yaşayan bir Müslüman kendi ülkesinde yıllardır araba kullandığını ileri sürüyor ve bu sözünü de herhangi bir yolla (belgeyle) güçlendiriyor. Sonunda da amacına ulaşarak bu yoldan faydalanıyor.

Şimdi bu sözlerinde tevriye yoluyla da olsa gerçeğe uygun olmayacak şekilde davranması (sözlerinde gerçeği yansıtmaması) caiz midir? Bu işinde ona yardımcı olmak doğru mudur?

C Söz edilen amaç için yalan demek caiz değildir. Aynı şekilde bu yoldan kazanç elde etmekte caiz değildir. Bu işte yardı etmek ise yapılan günaha yardımcı olmaktır.

231.Müslüman olmayan ülkelerde sigorta şirketlerini dolandırmak -eğer bu hareketin İslam dini ve Müslümanları zedelemeyeceğine emin olursak- caiz olur mu?

C Hayır, caiz olmaz.

232.Müslüman'ın sigortalı evini kasten yangın çıkararak İslam-i olmayan sigorta şirketinden karşılığını alması caiz midir? Kendisine verilen malın sahibi olur mu?

C Malı heder ve telef etmesi, sigorta şirketine sözü edilen hedef için yalan demesi caiz değildir. Adı geçen mal da helal olmaz.

233. Avrupa'daki resmi okullarda hile yapmak, kopya çekmek caiz midir? Ayrıca İslam-i olan veya olmayan özel okullarda caiz olur mu?

C Hiçbirinde hile yapmak caiz değildir.

234. Bazı ulaşım araçlarında sigara içmeye izin vermeyen yazılar vardır. Bunlara muhalefet etmek caiz midir?

C Eğer bu şart, bu araçlara binen için şart-ı zımni yerineyse (Yani sigara içmemek şartıyla araca binmişse) veya devlet tarafından bırakılan ve uyulması gereken resmi bir kanunsa bu şarta ve kanuna uygun olarak hareket edilmesi gerekir.

235. Vize alan bir mükellefin İslam-i olmayan ülkenin kanunlarına uyması gerekir mi? Aynı şekilde trafik kuralları ve çalışma kuralları da (alışveriş, işçilik ve benzerleri) bu zorunluluktan mıdır?

C Ülkelerin kanunlarına –zımnen de olsa- uyacağına dair söz vermişse mukaddes Şeriatla çelişmeyen konularda ahdine vefa etmelidir. Trafik kuralları gibi, genellikle uyulmadığı taktirde canı ve malı muhterem kişilere zararla sonuçlanan kanunlara, mutlak surette uymalıdır.

236. Bazı ülkeler, ülkelerinde ikamet eden işsizlere sosyal sigortalardan yardım vermektedirler.

Bu ülkelerde ikamet eden biri iş bulduğunda sosyal sigortalar kurumunu iş bulduğuna dair haberdar etmeden bu parayı almaya devam etmesi caiz midir? Ayrıca onların arasında alışılmış ve bilinen yollardan kazanç sağlamak için onlara karşı hile yapabilir mi?

C Onların özel ve umumi mallarını çalmak caiz değildir. Aynı şekilde genel olarak İslam dinini ve Müslümanların itibarını zedeleyecek şekilde onların mallarına zarar vermekte caiz değildir. Hatta böyle olmasa da caiz değildir. Onların ülkesine girerken veya oturum istenildiğinde oturum kapsamında verilen teminatı çiğneyerek ona ihanet etmek sayıldığında da caiz olmaz. Zira vefasızlık ve verilen amanı (teminatı) çiğnemek herkes için haramdır.

237.Müslümanın, Avrupa, Amerika ve benzeri ülkelerde kafirlerin malını çalması caiz midir?

C Onların hem özel, hem de umumi mallarını hırsızlamak caiz değildir. Aynı şekilde İslam dininin ve müslümanların simetine zarar verirse telef etmekte caiz değildir. Bu şekilde olmasa da caiz değildir. Zira bu müslümanlara, onların ülkesine girme izni veya oturum izni istenirken verilen amanı (teminatı) çiğnemektir. Hile yapmak ve verilen amanı çiğnemek herkese haramdır.

238.Müslüman'ın, onların kabul ettiği kanuni yollarla, maddi ve manevi kolaylık sağlamak ve avantajlar elde etmek için Avrupa'daki resmi dairelere doğru olmayan bilgiler vermesi caiz midir?

C Caiz değildir ve zikredilen şeyler bu hareketi caiz etmez.

239.Mükellefin, herhangi bir ülkeye gitmek için, kanuna muhalefet ederek başkasının pasaportunu alması veya pasaporttaki fotoğrafı değiştirerek istediği ülkeye gitmesi caiz midir? Daha sonra hakikati o ülkenin sorumlu makamlarına diyecektir.

C Bu işe izin vermiyoruz.

Dördüncü FASIL

İŞ VE SERMAYE HAREKETİ

240.Müslüman'ın kendisini, ister kafir olsun veya Müslüman başka birinin karşısında küçültmesi caiz değildir. Eğer Müslüman'ın yaptığı iş, onu Müslüman olmayanların önünde küçük düşürüyorsa bu işi yapması caiz değildir.

241.Müslüman'ın şer-i kurallara göre kesilmeyen hayvandan elde edilen eti, bu eti helal bilen Yahudi, Hıristiyan veya başkalarına verebilir. Aynı şekilde bu etlerin hazırlanmasında ve pişirilmesinde çalışması da caizdir. Müslüman bu ette olan hakkını devretmesi karşılığında, kendisine verilen mali kazançları alabilir.

242.Müslüman'ın, Hıristiyan ve diğer domuz etinin yenilmesini helal bilenlere domuz eti satması caiz değildir. Aynı şekilde bu eti onlara takdim etmemesi de ihtiyaten farzdır.

243.Müslüman'ın, kim olursa olsun, hatta onu helal dahi bilseler başkasına şarap vermesi caiz değildir. Eğer başkalarının içinde şarap içmesi için bir bardak yıkanıyorsa, onun yıkanması ve verilmesi caiz değildir.

244.Müslüman'ın şarap satmak için bayilik yapması, onu takdim etmesi veya içki içilecek kapları yıkaması caiz değildir. Bu ameller haram olduğundan bunun karşılığında ücret alması da caiz değildir.

Öte taraftan bazılarının paraya aşırı derecede (zorunlu) ihtiyaçları olduğunu ileri sürerek bu yaptıkları işte kendilerini temize çıkarmaları kabul edilemez. Yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona beklemediği yerden rızık verir. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur."** [23]

Yine şöyle buyuruyor: **"Erkek, kadınlar ve çocuklardan** (gerçekten) **aciz olup hiçbir çareye gücü yetmeyenler, hiçbir yol bulamayanlar müstesnadır."** [24]

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.a) nın veda haccı hutbelerinden şu sözleri rivayet olunur: "Bilin ki Cebrail (a.s) bana bildirdi ki 'Hiç kimse rızkı tamam olmadan ölmez. Allah'tan çekinin, ondan güzel şeyler isteyin. Yüze Allah kulları arasında haram değil helal rızkı taksim etmiştir. Kim Allah'tan çekinir ve sabrederse Yüce Allah helalinden ona rızkını verir. Kim sabretmeyip acele davranırsa, helal rızkın yerine helal olmayan rızkı kazanır. Bunun da kıyamet günü hesabını verir.'[25]

245.Eğlence yerlerinde ve büyük günahların işlendiği diğer yerlerde çalışmak harama düşmeğe sebep olduğundan haramdır.

246.Müslümanların, Hıristiyan ve Yahudilerle alışveriş, ihracat, ithalat sözleşmeleri ve bunun gibi her çeşit ticaret yapmaları caizdir.

247.İster şahsi olsun ister devlet bankası, İslam-i olmayan bankalara para yatırmak, hatta kazanç sağlamak için dahi olsa, caizdir. Zira Müslüman olmayandan faiz almak caizdir.

248.Eğer Müslüman bu bankalardan borç alırsa -paranın hem aslının hem de faizinin kendisinden alınacağını bilse de- borcun faizini geri vermek şartıyla borçlanmayı niyet etmemelidir. Çünkü faizi vermek haramdır.

249.Müslüman iki tarafın da ittifak ettiği belli bir ücret karşılığında itibarını kullanarak banka ve şirket hisseleri satın alabilmesi için başkasına, ismini kullanma izni verebilir.

250.Müslüman'ın, İsrail gibi, İslam dini ve Müslümanlarla savaş halinde olan bir ülkenin mamullerini satın alması caiz değildir.

251.Müslüman'ın, pazardaki değerini göz önüne alarak az veya çok döviz alışverişi yapması caizdir. Peşin olsun veya vadeli fark etmez.

252. Sahte veya itibardan düşmüş parayla muamele yapmak doğru olmayıp, haramdır. Alan kişi sahte olduğunu anlamadığından ticaret yapan halkı dolandırmak için kullanılır.

253. Verilen ikramiyeyi kazanma ihtimali kastıyla şans oyunları biletlerini satın almak caiz değildir. Ödüle ulaşmak için değil, İslam'ın razı olduğu meşru hayırlara iştirak kastıyla (örneğin hastane yapımı, yetimlere yardım vs.) satın alması caizdir. Bu ise bir varsayım olup hicret edilen gayr-i İslam-i ülkelerde gerçekleşmesi gerçekten zordur. İslam dininde bazı haramlarda mefhumlarına göre meşru olan hayırlar hesaba katılır (dikkate alınır.)

Her iki taktirde de gayri müslimden kazanılan ikramiyeyi almak caizdir.

254.Eğer -bir kısım alimlerin nazarına göre dahi olsa- pazarın kararlaştırdığı değerde caiz olan helal kazancı olursa Kaplan, sırtlan, tilki, fil, aslan, ayı gibi vahşi hayvanlar, ayrıca kedi ve balina gibi eti yenilmeyen hayvanların satılması caizdir.

Bu hükümden av köpeğinin dışındaki köpekler ve domuz istisna edilmiştir.

255.Süs maksadıyla altın ve gümüş kaplar satmak caizdir. Ama yeme ve içme de kullanılanları haramdır.

256.Müslüman ülkelerde devlet tarafından herhangi bir şahsın hesabına aktarılan maaşlarda, bu şahıs kendi eliyle bu parayı almadıkça yıllık ihtiyaçlarından (harcamalarından) artsa bile humus farz değildir.

SORU VE CEVAPLARI

257. Batıda insanın hiçbir zorluk olmadan yüksek ve aynı şekilde düşük kazançlı birçok banka hesabı açması mümkündür.

Acaba bankada yüksek kazançlı hesap açabilir mi? Gerçi bankadan hesabının fazlası olan kazancı istemeyecektir. Eğer bu iş caiz olmazsa bu hesabı açmasını caiz edecek bir çözüm yolu var mıdır?

Öte taraftan kalben bu kazancı elde etmeğe çalıştığını da bilmektedir.

C Bankalarda hesap açabilir. Eğer banka İslam-i olmayan devlet veya Müslüman olmayan halk tarafından finanse ediliyorsa, kar sağlamak maksadıyla bankaya para yatırması da caizdir.

258. Batıda ev almak için yeteri mali gücü olmayanlara, bankalar yüksek faizli taksitlerle borç vermektedir. Buna (**Morgeç)** denilmektedir. Müslüman bundan faydalanabilir mi? Eğer caiz değilse o zaman oturacağı bir ev almak için yeterli

paraya sahip olmadığından, bu krediye ihtiyacı olduğunu iddia eden için bir çözüm yolu bulabilir misiniz?

C Borç alma kastı olmadan, gayr-i İslam-i hükümetin veya Müslüman olmayan halkın finanse ettiği bankalardan para alabilir. Bankanın asıl parayı ve fazlalığı (faizini) geri ödemeye mecbur edeceğini bilmesi, para almasına zarar vermez.

259. Bazı devletler, orada ikamet edenler için özel şartlar dahilinde oturacağı bir ev bulmasını gerekli kılıyor.

Müslüman humustan kurtulmak için az bir müddet oturacağı bir ev alabilir mi? Daha sonra devletin kirasını ödediği eve taşınınca bu evi kiraya verebilir mi?

C Gerçekten ihtiyacı olmadığı bir evde kısa bir müddet kalmakla humus yükümlülüğü kalkmaz. Zaten soruda da farz edilen budur.

260. Bazı endüstri ve ticari şirketler özel veya resmi bankalardan İslam-i olsun veya olmasın faizli borç alıyorlar. Mallarını bankalara bırakarak kar elde ediyorlar. Bu şirketlerden hisse satın alabilir veya bunlara katılabilir miyiz?

C Bu şirketlere ortak olmak ve katılmak, faizli muamelelerine ortak olmaksa, caiz değildir. Ama eğer şirket Müslümanlara ait olursa ve Müslüman olmayanlara ait olan bankalardan kar sağlıyorsa sakıncası yoktur.

261.Müslüman olmayan ülkelerde ve bazı Müslüman ülkelerde, devlet veya şirketler çalışanlarının aylıklarını, doğrudan bankadaki hesaplarına yatırıyorlar. İşçi kendi eliyle nakit olarak parayı alamıyor. Ama istediği zaman bu parayı çekebilir. Eğer işçinin bankadaki parası çoğalır ve yıllık harcamalarından artarsa humusunu vermesi farz olur mu?

C Yıllık harcamalarından artan fazlalığın humusunu vermesi vaciptir. Ama eğer İslam devletinde çalışan bir memur (görevli) olursa, aylığı da özel veya devlet bankasına yatırılıyorsa, bu parayı bankadan almadıkça humusunu vermek vacip olmaz.

Şer-i hakimin izniyle bu paraya malik olur. Bu durumda teslim aldığı yılın karına girer ve yıllık harcamalarından fazla kalan kısmının humusunu vermesi farz olur.

262.Eğer Müslüman bir başka Müslüman'dan belli bir miktar mal alırsa ve bir müddet sonra bu malın pazardaki değeri ucuzlarsa borcunu ne kadar ödemelidir? Borç aldığı değerin üzerinden mi ödemelidir yoksa borcunu verdiği andaki fiyatına göre mi ödemelidir? Eğer borç veren kafir olursa fark eder mi?

C Borç alınan miktarın kendisi ödenmelidir. Burada borç verenin kafir veya Müslüman olması arasında da fark yoktur.

263.Ürettiği ürünler arasında şarap da olan şirketlerin ürünlerini almak, kullanmak caiz midir? Bu malı diğerlerinden ayırmakta mümkün değildir.

C Şarap üretimine ve alım satımına katılmak caiz değildir.

264.Müslüman bir müteahhide Müslüman olmayan bir ülkede gayri İslam-i bir mabet yapması öneriliyor. Bunu yapması caiz midir?

C Caiz değildir. Zira bu iş batıl dinleri yaymaktır.

265.Müslüman hattattan şarap içilen, dans edilen veya domuz eti olan bir şey çizmesini istiyorlar. Bunu yapması caiz midir?

C Bu işi yapması caiz değildir. Zira bu fesadın ve münkerin yayılmasına sebep olur.

266.Kârının bir kısmı İsrail devletini desteklemek ve güçlendirmek için ayrılmış yerlerden alışveriş yapmak caiz midir?

C Caiz bilmiyoruz.

267.Müslüman bir apartman satın alıyor. Apartmanında da bir meyhane vardır. Apartmanında meyhane çalıştıran kiracısını çıkaramayacağını da bilmiyor, ve çıkaramayacağını daha sonra anlıyor. Kiracıyı da çıkaramıyor.

a) Bu kiracıdan meyhanenin ücretini alabilir mi?

b) Alamayacağını farz edersek, şer-i hakimin izniyle bunu alabilir mi? Hangi unvanla?

c) Eğer binayı satın almadan önce bir meyhane olduğunu bildiğini farz edersek; meyhaneci olan kiracısını binadan çıkarmaya gücü yetemeyecekse bu durumda bu binayı satın alabilir mi?

C)

a) İçki içilen bu yeri sermayesine dahil etmek karşılığında ücret alması caiz değildir.

b) Helal işler için verilen böyle yerlerin ücretini alma hakkı olduğundan, meyhane ücreti ünvanıyla kendisine verileni hakkı olan ücretten **takas** olarak alması caizdir. Aynı şekilde veren gayr-i müslim olursa karşılıksız temellük kastıyla alması caizdir.

c) Adı geçen kiracının varlığını ve onu çıkarmanın mümkün olmadığını bilse de, satın alması caizdir.

268.Müslüman olan bir işyeri sahibinin, işe muhtaç Müslümanlar olduğu halde, Müslüman olmayan kimseleri işe alması doğru mudur?

C Haddi zatında bunu yapması caizdir. Lakin dini kardeşlik gereği ve Müslümanın, Müslüman kardeşi boynunda hakkı olması sebebiyle eğer bir mani yoksa Müslümanı diğerlerine tercih etmelidir.

269.Çıplak resimlerin olduğu dergilerin satıldığı yerlerde çalışmak, bunları satmak ve baskısını yapmak caiz midir?

C Hiçbiri caiz değildir. Zira bu haramı ve fesadı yaymaktır.

270. Bekçi ve koruma köpeklerinin alım satımını yapmak caiz midir? Bu köpekleri bazı kadınlar dolaşırken, sokaklarda emniyetlerini sağlamak ve onlarla eğlenmek için bulundurmaktalar. Bunların alım satımını yapmak ve barındırmak caiz midir?

C Bunların alım satımı caiz değildir. Evet, köpek elindeyken ona ait olduğu sabit olur. Köpekten elini çekmesi ve para verenin o köpeğe ulaşması için, ücret ödemesinin sakıncası yoktur. Köpeği ele almakla o köpeğin sahibi sayılır. Helal kazançtan olan ücretinden dolayı onu barındırmasının sakıncası yoktur.

271. Batı ülkelerinde yollarda yürürken körlere yardımcı olan köpekler vardır. Bu köpeklerin alım satımı caiz midir?

C Bunun hükmü üsteki sorunun cevabında zikredildi.

272.Müslüman olmayan ülkelerde özel okullarda, devlet dairelerinde veya ücreti saat karşılığı hesap edilen herhangi anlaşmalı bir yerde çalışan bir Müslüman'ın, bazı zamanlar görevini yapmaması, işini ihmal etmesi veya bilerek yavaş çalışması caiz midir? Ücretin tamamını hak eder mi?

C Bunları yapması caiz değildir. Eğer yaparsa ücretin tamamını hak etmez.

273. Bazı Müslümanlar, Müslüman ülkelerden getirdikleri el yazması Kuran'ı Kerimin ticaretini yapmaktalar. Bu iş caiz midir? Eğer buna engel "Kafire Kuran'ın satılmasının haram olması" hükmü ise, muamelenin doğru olması için bu kayıttan kurtulmak caiz midir? Caiz olduğunu farz edersek bu kayıttan nasıl kurtulacağız?

C Buna izin vermiyoruz. Zira bu hareket Müslümanların milli servet ve mirasına zarar vermektir.

274. El yazması kitapları (genellikle hüneri değeri olan), değerli ve nefis eşyaları ve İslam-i eserleri, Avrupa ülkelerinde çok pahalı fiyatlara satmak için, İslam-i

ülkelerden çıkarmak, ticaretini yapmak caiz midir? Yoksa bu İslam-i serveti yok etmek olup caiz değil midir?

C Bunu caiz bilmiyoruz. Nedeni ise zikredildi.

275. Bazı geceler bar ve gece kulüpleri müşterilerle doluyor. İyice sarhoş olduktan sonra yemek yiyecekleri lokantalara gitmek için buralardan çıkıyorlar. Müslümanın bu ihtiyaçtan istifade ederek kazanç sağlamak için sarhoşlara ve diğerlerine helal yemek verilen lokanta açması caiz midir?

Eğer bu helal yemekler şarabın etkisini azaltıyorsa veya benzeri faydaları varsa bu işin günahı var mıdır?

C Kendi haddi zatında bu işin bir sakıncası yoktur.

276.Müslüman'ın domuz etini helal bilen kitap ehline (Hıristiyan ve Yahudilere) domuz eti satması helal midir?

C Mutlak olarak domuz etinden kazanç sağlamak caiz değildir.

277.Mükellefin sonunda bir gün haram bir program göreceğinden emin olduğu televizyon veya vidyo satın alması caiz midir?

C Akıl, almaması gerektiğine hükmeder.

278. Domuz eti satılan yerde çalışmak caiz midir? Bu iş yerinde zorunlu işçilerden biri olan Müslüman'ın, müşteriye domuz eti vermesi emredilmektedir.

C Domuz etini, onu helal bilene dahi satması caiz değildir. Bunu bizzat kendisi yapsın veya vasıta olsun fark etmez. Domuz etini onu helal bilene takdim etmek de sakıncalıdır. Bunu terk etmek ihtiyaten farzdır.

279. Buyurdunuz ki "Çıkar ve kazanç gözetmeden meşru olan hayırlı işlere bağışlamak niyetiyle şans oyunu için bilet satın alabilir" Eğer ödülün bir miktarını bu şans oyunu kurulunun belirlediği meşru hayırlara bağışlamayı, diğer kısmını da ödüle ulaşma ihtimali için kullanmayı niyet ederse, bu düşünceyle şans bileti alması caiz midir?

C Caiz değildir.

280. Baliğ bir müslüman, herhangi bir çocuğu şans oyunu kağıdı alıp kendisine hediye etmeye teşvik edebilir mi? Veya kitap ehli birini verilen ödülü kazanmak için şans kağıtlarını almaya görevlendirebilir mi?

C Bunlardan hiç biri haram olmayı ortadan kaldırmaz. Sebep veya vekil, işi yaptıranla aynı hükümdedir.

281. Satın alındığında üzerinde kağıt veya şans olan ve hediyeye ulaşma ihtimalini kastederek alınan (örneğin bal) gibi ürünlerin satın alınması helal olur mu?

C İhtimali hediyenin bedeli kastıyla değil balın karşılığı olan ücreti tam olarak ödedikten sonra helaldir.

282. Bir Müslüman şans oyunlarından (Lotri'den) hediye kazanıyor. Malının bir miktarını hediyeye ulaştıktan sonra hayırlı işlerde harcamaya karar veriyor. Bu cihetten bu malı alıp Müslümanların faydasına kullanabilir mi?

Eğer kazanan bu hediyeyi kazanmadan bir miktarını Müslümanların hayır ve maslahatına kullanmayı niyet etmiş olsaydı hüküm değişir miydi?

C Eğer mal, malı muhterem olmayanlara ait olursa, bu yolda kullanması caizdir.

283.Şans oyunlarından hediye kazanan biri bu parayla hacca giderse haccı kabul olur mu?

C Önceki cevaptan bu sorunun cevabı da anlaşılmaktadır.

284.Eğer bir müslüman, zulüm ve gaspla elde edilen malla hacca giderse, haccının hükmü ne olur?

C Malın kendisinin gasp edildiğini bilmiyorduysa, kendisine bağışlanan malın zulüm ve gaspla elde edilen mal olması onun haccına zarar vermez.

285.Şarap verilen bir iş yerinde kendisi bizzat içki vermiyorsa ama içki verilen bardakları temizliyorsa böyle bir yerde Müslüman'ın çalışması caiz midir?

C İçki bardaklarını, onu içki içmede kullanılmak için veya onu içki içene vermek üzere temizliyorsa şer-i açıdan haramdır.

286. Dininin yayılması gayretinde olan bir Müslüman, batıda devlet dairelerinde görev almak için bazı haram işleri yapmak zorunda kalıyor. Gelecekte bu dairede büyük fonksiyonu olacak, bu yolla dinine önceden yaptığı günahlardan daha önemli hizmetler yapacaktır. Bunu yapması caiz midir?

C Sırf geleceğe ait olan ümitlerle haram işlemesi caiz değildir.

287. Hukuk fakültesinden mezun olan bir Müslüman'ın, Müslüman olmayan bir ülkede avukat olması caiz midir? Savunmasını bu ülkenin kanunlarına göre yapacak ve Müslüman olmayanların davalarını üstlenecektir. Hedefiyse önemli davaları kazanmaktır.

C Eğer bunu yapmakla; bir hakkı yok etmek, yalan demek veya haram olan başka şeyleri yapmak Zorunda kalmazsa sakıncası yoktur.

288. Hukuk mezunu bir Müslüman'ın, onların kanunlarına göre hüküm vereceği Müslüman olmayan bir ülkede hakim olması caiz midir?

C İslam-i olmayan kanunlarla ehli olmayanın hakimlik yapması caiz değildir.

289. Bir Avrupa ülkesinde elektrik mühendisi olan bir Müslüman, bazen hoparlör ve aletlerini yapmak için çağrılıyor. Bazen ise bu yerler eğlence merkezleri oluyor. Acaba bu yerin hoparlörünü yapması veya yeni cihazlar monte etmesi caiz midir?

C Caizdir.

290. Lokantada çalışan bir Müslüman, müslüman olmayanlara, bazen helal olmayan etten bazense domuz etinden yapılan yemekleri veriyor. Birinci kısmın cevabını önceden buyurdunuz. Bizim sorumuz ikinci kısımdaki domuz etiyle ilgilidir. Bazen de bu, haram etle birlikte verilmektedir. Bu iş caiz midir? Bunu yapmazsa işten çıkarılacak ve oradan uzaklaştırılacaktır.

C Domuz etini, hatta onu helal bilene vermek sakıncalıdır. En iyisi terk edilmesidir.

291. Vazifesi sadece para almak olan bir Müslüman, bir tarafında içki satılan bir markette çalışması caiz midir.

C Şarap dışındaki şeylerin ücretini alması caizdir. Aynı şekilde eğer satın alanlar Müslüman değilse, onun da parasını alması caizdir.

292. Batıda matbaası olan bir Müslüman, lokanta sahibine içerisinde domuz etinin de bulunduğu yemek listesinin basımını yapmaktadır. Bunu yapması caiz midir? Ayrıca içki içilen ve diğer haramların işlendiği yerlere davet etmek için verilen davetiyelerin de basımını yapmaktadır. Öte yandan bu gibi işleri yapmazsa, işinin bundan etkileneceğini de iddia etmektedir.

C İşi etkilense de bu gibi işleri yapması caiz değildir.

Beşinci FASIL

TOPLUMSAL İLİŞKİLER

293. Sile-i Rahim (akrabalara-yakınlara ihsan etmek) bütün Müslümanlara farzdır. Ve onu terk etmekse büyük günahlardandır. Eğer sile-i rahim farz ve onu kesmek

ise Allah'ın, cehennem ateşi vaat ettiği büyük günahlardan oluyorsa, Batıda sile-i rahme olan ihtiyacın ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Onu yerine getirmek kardeşlerin az olduğu ülkelerde daha önemlidir. Onun vesilesiyle aileler birbirlerinden ayrılır, dini bağlar kuvvetlenir ve önemli değerler çoğalır.

Yüce Allah sile-i rahmi kesmeği yasaklayarak Kuran'ı Kerimde şöyle buyuruyor: **"Geri dönerseniz, yeryüzünde bozgunculuk yapmaya ve akrabalık bağlarını kesmeye dönmüş olmaz mısınız?"** [26]

Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Ehl-i Beyt bir araya toplanıp birbirlerine sımsıkı sarılırlar. Onlar yol göstericidirler ve Allah'ta onları rızıklandırmıştır."

İmam Bakır (a.s) buyuruyor: "Sevabı en erken verilen itaat siler-i rahimdir."[27]

294. Yakınlarla irtibatı kesmek haramdır. Hatta bu irtibat kesilen yakın namaz kılmıyor, içki içiyor olsa veya hicabı çıkarmak ve benzeri şeylerle bazı din hükümlerini ihmal etse (küçümsese), hidayet, uyarı ve vaazlar ona fayda vermese de, irtibatı kesmek haramdır. Ama bu irtibat onun yaptığı haram işleri onaylamaya sebep olmamalıdır.

Değerli peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.a) şöyle buyuruyor: "Senden irtibatını kesen yakınına ikram etmen, sana yasak getirene ikram etmen, sana zulmedeni affetmen en büyük faziletlerdendir."[28]

Yine şöyle buyuruyor: "Yakınlarınız sizden irtibatı kesseler de siz onlardan irtibatınızı kesmeyin."[29]

295.Mümkün derecede Müslümanın en düşük sile-i rahmi onları ziyaret etmesi, onlarla görüşmesi, uzakta olurlarsa hallerini sormasıdır. Yine değerli Peygamberimiz şöyle buyuruyor: "Sevabı en çabuk verilen hayır sile-i rahimdir."[30]

Emiru-l Müminin Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Yakınlarınıza selamla da olsa ikram edin. Yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Allah'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten sakının"** [31]

İmam-ı Sadık (a.s) da "Sile-i Rahim ve ihsan hesabı hafifletir ve günahlardan korur. Öyleyse yakınlarınıza ikram edin."[32] diye buyurmaktadır.

296. Yakınlarla irtibatı kesmenin (sile-i rahmi kesmenin) en kötüsü, Yüce Allah'ın hürmet ve ihsan edilmelerini emrettiği anne babaya eziyet etmektir. Yüce Allah Kuran'ı Kerimde şöyle buyuruyor: **"Rabbin sadece kendisine kulluk etmenizi, anne-babanıza da iyi bir şekilde davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine "Of!" bile deme; onları azarlama; ikisine de güzel söz söyle"** [33]

İmam (s.a) da: “En küçük eziyet onlara ‘of’ demektir. Eğer Yüce Allah bundan daha küçük bir şey bulsaydı onu da yasaklardı.”[34] diye buyurmaktadır.

İmam Bakır (a.s) da şöyle buyuruyor: “Babam (İmam Zeynulabidin (a.s) babasıyla yürüyen birini gördü. Oğlu babasının koluna yaslanmış bir haldeydi. Babam ölünceye kadar onunla konuşmadı.”[35]

İmam Sadık (a.s) buyurdular: “Her kim anne babasına kötü gözle bakarsa her iki (gözü) de ona zulmetmişlerdir ve Allah onun namazlarını kabul etmez.”[36]

Bu konuda ki rivayetler çoktur.

297. Anne babaya saygı ve hürmet etmek Allah’a yakın olmak için en faziletli şeydir. Yüce Allah Kuran’ı Kerimde şöyle buyuruyor: **“Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanat ger ve: “Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdide sen onlara öyle rahmet et” diyerek dua et”** [37]

İbrahim b. Şueyb şöyle naklediyor: İmam-ı Sadık (a.s)a dedim ki ‘Babam gerçektende çok ihtiyar ve zayıf biridir. Bir haceti olduğunda onu taşıyorum. İmam buyurdu: ‘Eğer yapabilirsen daha fazla hizmet et. Yemeklerini lokma lokma ona yedir. Bu yarın (kıyamette) sana bir kalkan ve sığınaktır.’[38]

Özellikle rivayetlerde anneye ihtiram ve ihsan, babadan önce gelmiştir. İmam-ı Sadık (a.s)ın şöyle buyurduğu nakledilir: “Resulullah’ın (s.a.a) yanına bir kişi gelerek ‘Ya Resulallah! Kime hizmet edeyim’ diye sordu. O Hazret ‘Annene’ dedi. Daha sonra kime ‘Annene’ dedi. Sonra kime? ‘Yine annene’ daha sonra. ‘Daha sonra babana’ diye buyurdular.”[39]

298. Bazı rivayetlerde büyük kardeşin küçük kardeş üzerindeki hakları konusunda gelmiş ki: ona ihtiram etmeli, ona karşı terbiyeli olmalı, onu korumalıdır.

Değerli Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.a) şöyle buyuruyor: “Büyük kardeşin küçük kardeşi üzerindeki hakkı, babanın çocuğu üzerindeki hakkı gibidir.”[40]

299.Çocuğu, velisi veya velisinin izin verdiği kimse hariç hiç kimsenin haram bir iş yaptığında veya diğerlerine eziyet ettiğinde, çocuğun terbiyesi için ona vurma hakkına sahip değildir. Velinin kendisi veya onun izin verdiği kimse de sadece terbiyesi için sert olmadan hafifçe, çocuğun bedenini kızartmayacak biçimde ona vurabilir. Terbiye etkili olursa bu vurma üç kereyi geçmemelidir.

Sarhoş olanın küçük kardeşini dövme hakkı yoktur. Velisi veya veli tarafından izin verilen kimse vurabilir. Velisinin veya izin verdiği kişinin izni olmadan okulda öğrenciyi dövmek kesinlikle caiz değildir.

300.Kötü işlerden uzaklaştırmak kastıyla baliğ birini dövmek caiz değildir. Ama iyiliğe emredip kötülükten men etmek için olursa başka. İhtiyat gereği şer-i hakimden izin almalıdır.

301.İhtiyara hürmet etmeğe, onun büyüklüğünü tanımaya ve saygı duymaya mukaddes şeriat teşvik etmektedir. Değerli peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.a) buna emrederek, buyuruyor: "Kim ihtiyarın büyüklüğünü tanır, yaşından dolayı ona saygılı olursa Yüce Allah onu kıyamet günü korkudan koruyacaktır."**[41]**

Yine şöyle buyuruyor: "Yüce Allah'ı tazim etme yollarından biri de ihtiyara saygı ve ihtiramdır."**[42]**

302. Resulallah'tan (s.a.a) ve imamlardan (a.s) naklolunan birçok değerli rivayette, müminlerin birbirlerini ziyaret etmeleri birbirlerine sevgili olmaları ve birbirleriyle dost olmaları tekit edilmiştir. Onları neşelendirmek, ihtiyaçlarını gidermek,hastalarını ziyaret etmek, cenazelerine katılmak, iyi ve kötü günlerinde onların yanında olmak konusunda tekit ve teşvikler edilmiştir. İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: "Kim Allah rızası için din kardeşini ziyaret ederse Yüce Allah şöyle der 'Beni ziyaret ettin, senin sevabında benim üzerimedir ve cennetten başka sevaba da razı olmam'**[43]**

İmam-ı Sadık (a.s) Hayseme'ye şöyle buyurdu: "Dostlarımıza selam söyle, onlara vasiyetim; Yüce Allah'tan sakınmaları, zenginlerin fakirleri, güçlülerin zayıfları ziyaret etmeleridir. Yaşayanları, ölülerin cenazesine katılsınlar ve evlerine giderek cenaze sahipleriyle görüşsünler."**[44]**

303. Komşuluk hakkı akrabalık hakkına yakındır. Bu hakta Müslüman komşuyla,Müslüman olmayan komşu aynıdır. Rasulullah (s.a.a) Müslüman olmayan komşunun hakkını şu sözüyle ispat etmektedir. Komşular üç kısımdır:

a) Bazılarının üç hakkı vardır; İslam, komşuluk ve akrabalık hakları .

b) Bazılarının ise iki hakkı vardır; İslam ve komşuluk hakkı

c) Bir kısmının ise sadece bir hakkı vardır. Oda, kafirin komşunun hakkıdır.[45]

Yine Rasulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor "En güzel komşu, mümin komşundur."**[46]**

Harici olan ibn-i Mülcem'in kılıç darbesinden sonra imam Ali (a.s) imam Hasan ve imam Hüseyin (a.s)a komşuluk hakkında vasiyet ederek buyurdular: "Komşularınızın hakları konusunda Allah'tan çekinin. Zira onlar size Peygamberinizin vasiyetidir . Hatta o Hazret o kadar komşuluk hakkında tavsiyelerde bulunurlardı ki biz onların (komşuların) birbirlerinden miras alacaklarını zannederdik."**[47]**

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu; "Komşusuna eziyet eden Allah'ın rahmetinden çok uzaktır."**[48]**

Yine o Hazret buyurdular "Komşularıyla iyi geçinmeyen bizden değildir"**[49]**

304. Değerli Peygamberleri Hz. Muhammed'in (s.a.a) güzel ahlakıyla ahlâklanmak, Salih müminlerin sıfatlarındandır. Yüce Allah, o Hazreti Kuranı Kerimde şöyle vasıflandırmaktadır: **"Ve sen elbette yüce bir ahlak üzeresin. Hanginizde delilik olduğunu yakında sende göreceksin, onlarda."** **[50]**

Yine Resûlüllah: "Kıyamet gününde amellerin en ağırı (önemlisi) güzel ahlâktır."[51] diye buyurmuşlardır.

Yine o Hazretten imanı en üstün olan mümin kimdir"diye sorulunca şöyle buyurdular: "En güzel ahlaka sahip olanıdır."**[52]**

305. Yine şunlar salih müminlerin sıfatındandır: söz ve amelinin doğru olması ve verdiyi sözü yerine getirmesidir. Yüce Allah Peygamberi Hz. İsmail'i överek onun hakkında şöyle buyuruyor: **"(Resûlüm!) kitapta İsmail'i de an. Gerçekten o, sözüne sâdıktı, resûl ve nebi idi."** **[53]**

Değerli peygamberimiz ise şöyle buyuruyor "Allah ve kıyamet gününe inanan bir mümin, verdiği sözü yerine getirsin"**[54]** Bu ayet ve rivayetlerden de doğruluğun ve sözüne vefakâr olmanın önemi aydınlanmaktadır. özellikle Müslüman olmayanların çoğunun İslam dinini, Müslüman'ların hal ve hareketleriyle tanıdıklarını bilmekteyiz. Müslüman'ın inancını Müslüman olmayana, güzel ahlakıyla sunmasından daha güzel ne olabilir ki .Yine aynı şekilde kötü ahlakıyla inancını arz etmesinden, daha kötü ne olabilir ki"

306. Salih bir kadın, kocasına eziyet etmeyen ona kötü davranmayan ve onu rahatsız etmeyendir. Aynı şekilde salih bir erkek, karısına eziyet etmeyen, ona kötü davranmayan ve onu rahatsız etmeyendir.

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: " Kocasına eziyet eden kadının namazı ve iyi amelleri kocasını razı etmedikçe ve gönlünü almadıkça, ne kadar oruç tutup namaz kılsa, köle azat etse Allah yolunda malını bağışlasa da Allah kabul etmez ve ateşe ilk atılan o olacaktır." Daha sonra şöyle buyurdu: "Karısına eziyet ederse, koca içinde aynı azap vardır."**[55]**

307.Müslüman, Müslüman olmayanla dost ve arkadaş olabilir. Onlarla samimi olup dünya işlerinde onlardan yardım alıp onlara yardım edebilir. Yüce Allah Kuran'ı Kerimde şöyle buyuruyor: **"Allah sizinle din uğrunda savaşmayan ve sizleri yurtlarınızdan çıkarmayanlara iyilik yapmanızı ve onlara adil davranmanızı yasaklamaz. Çünkü Allah adaletli olanları sever."** **[56]**

Böyle dostluklar doğru ve iyi bir şekilde kullanılırsa Müslüman olmayan dostunu, arkadaşını, komşunu, ortağını değerlerle ve İslam ilimleriyle tanıştırır onu üstün olan İslam dinine eski inancından daha yakın eder.

Resulullah (s.a.a), Ali (a.s)a şöyle buyurdu: “Eğer Allah kullarından birini senin elinle hidayet ederse bu senin için güneşin doğudan batıya aydınlattığı yerlere hükmetmenden daha hayırlıdır.”

308.Müslüman olmayan kitap ehlinin veya kitap ehli olmayan diğer kafirlerin kutladıkları, yılbaşı, Hz. İsa’nın doğum günü, Yahudilerin kutladığı **fahs** gibi önemli günlerini tebrik etmek caizdir.

309.Şartları oluştuğu zaman her mümin erkek ve kadına doğruyu emredip kötülüklerden men etmesi vacip ibadetlerdendir.

Yüce Allah Kuran’ı Kerim’de şöyle buyuruyor: **“Sizden, hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü meneden bir topluluk bılunsun. Işte onlar kurtuluşa erenlerdir.”**[57]

Yine şöyle buyuruyor: **“Mümin erkeklerle mümin kadınlarda birbirlerinin velileridir. Onlar iyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekatı verirler, Allah ve resûlüne itaat ederler. Işte onlara Allah rahmet edecektir. Şüphesiz Allah azizdir, hikmet sahibidir.”**[58]

Değerli peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.a) şöyle buyuruyor: “Doğruyu emredip, kötülüklerden men ederek iyilik ve takva üzere yardımlaştıkça ümmetimin üzerinden hayır kalkmaz. Ama bunları yapmadıkları taktirde bereket onlardan kalkar ve birbirlerine musallat olurlar. Onlara ne yerde nede gökte bir yardımcı bulunur.”[59]

İmam Sadık (a.s), ceddi Resulullah’tan şöyle nakleder:“Marufu emretmeyip münkerden’de men etmediğiniz taktirde kadınlarınız ve gençleriniz kötü yola düşerse haliniz ne olur?” O Hazrete “Gerçekten böyle mi olacak ya Resulallah” denilince şöyle buyurdular: “Evet! Daha kötüsü olacak. Kötülüğü emredip, iyiliği men ederseniz halimiz nasıl olur.? O Hazrete “ Gerçekten böyle mi olacak ya Resulallah denilince “Evet hatta daha kötüsü de olacak” diye buyurdular. “İyiyi kötü, kötüyü iyi görürseniz haliniz nasıl olur.?”[60]

Özellikle bu vacip amel (marufu emredip münkerden menetmek) kendi ailenden birisi olduğunda daha fazla üzerinde durulmaktadır. Bazen aile fertlerinin arasında bazı vacipleri önemsemeyen ve hafife alanlar olabilir. Abdestlerini, teyemmümlerini, cenabet gusüllerini doğru bir şekilde yerine getirmeyen, bedenini ve elbisesini doğru bir şekilde temizlemeyen, namazda vacip olan sure ve zikirleri doğru şekliyle okumayan, üzerinde humus ve zekat olan malının zekatını ve humusunu vermeyen aile fertlerin olabilir.

Bazen de istimna, kumar oynama, gına dinleme, şarap içmek, murdar yemek, haksız yere başkasının malını yemek, sahtekarlık ve hırsızlık yapmak gibi günahlara bulaşan aile fertlerin olabilir. Bazen ise ailende hicapsız ve örtünmeyen abdest ve gusül alırken tırnaklarındaki ojeleri temizlemeyen hanımlar olabilir.

Onlardan bazıları kocalarının dışında, başkaları için güzel koku sürerler. Bir evde kendi kardeşleri gibi yaşadıkları amca, hala, dayı, teyze çocuklarının, kayınlarının karısının, arkadaşlarının yanında başını ve bedenlerini açarlar. Yalan derler, başkalarının dedikodusunu yaparlar, mallarını uygunsuz yerlerde harcarlar, zalimlere yardımcı olurlar, komşularına eziyet ederler ve buna benzer nice şeyler. Bunlardan birini gördüğünde o zaman marufu (Allah'ın emrettiği şeyi) emret ve münkerden (Allah'ın yasakladığı şeylerden) men et!

Önce birinci ve ikinci aşamalarda rahatsızlığını dile getirmeli ve onları diliyle uyarmalıdır. Eğer bu faydalı olmazsa, üçüncü aşamada şer-i hakimden izin aldıktan sonra hafiften şiddetliye doğru ameli olarak icraatta bulunmalıdır. Eğer bu işleri yapan hükümleri bilmez ve öğrenme gayretinde de olursa hükümleri öğretmek zorundasın.

310.Yüce dinimizin bizleri teşvik ettiği sünnetlerden biri de halkla iyi geçinmektir.

Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: "Rabbim, farzları yerine getirmemi emrettiği gibi halkla iyi geçinmeyi de emretmiştir"**[61]**

Yine o Hazret şöyle buyuruyor. "Bir insanda şu üç şey bulunmazsa ameli doğru olmaz: insanı günahtan koruyan takva, halkla iyi geçinmeyi sağlayan ahlak, cahilin cehaletini yok eden sabır."**[62]**

Halkla iyi geçinmek sadece Müslümanlara has değildir. İmam Ali (a.s) Müslüman olmayan biriyle Kufe'ye giderken yol arkadaşı oldu . Yol ayrımına geldiklerinde, Ali (a.s) onula beraber bir müddet yürüdü oda Ali (a.s) dan bunun sebebini sorunca o Hazret şöyle cevap verdi "Yolculuğun adabı budur. Yol arkadaşını uğurlamak peygamberimizin emridir." Müslüman olmayan bu hareketi görünce bu güzel ahlak karşısında Müslüman oldu. [63]

Şobi, Ali (a.s)ın adaletinin ilgi çekici yönlerinden birini de şöyle rivayet eder: "Bir gün Ali (a.s) pazara gitti. O anda zırh satan bir Hıristiyan'ı gördü zırh'ın kendi zırhı olduğunu tanıyınca Hıristiyan'a. 'Bu zırh benimdir istersen hakime çıkalım da kime ait olduğuna hüküm versin' dedi. Hakimin yanına gidince oda 'ne diyorsun ya Emiru'l Müminin' dedi. Ali (a.s)da 'Bu zırh benimdir. Bir müddet önce kaybetmiştim' diye buyurdu . Daha sonra Hıristiyan'a dönerek sen ne diyorsun diye sordu. O da 'Emiru'l Müminini yalanlamıyorum. Ama bu zırh benimdir' deyince hakimde zırh şu anda onun elinde olduğuna göre ya Emiru'l Müminin sana ait olduğuna delilin var mı? Diye sordu. Ali (a.s)da hayır şahidim yok, diye buyurunca. Hakimde zırhı Hıristiyan'a verdi. Bunu gören Hıristiyan "Şahadet ederim ki bu peygamberlerin hükmüdür. Emiru'l Müminin kendi atadığı hakimi, onun aleyhine hüküm veriyor. Vallahi gerçekten bu zırh Emiru'l Müminin zırhıdır. Bir savaştan orduyla beraber dönerken devesinden düştü ve ben onu aldım. Şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun Resulüdür." Diyerek Müslüman oldu. Ali (a.s)da 'Müslüman olunca artık o senindir' diyerek onu soylu bir ata bindirdi.

Ravi şöyle devam ediyor; onu müşriklerle savaşırken gördüm. [64]

İmam Sadık (a.s) dan şöyle rivayet edilir: “ Yahudi’yle bir araya geldiğinde ona iyi bir şekilde davran.”**[65]**

311.Halkın arasını düzeltmek, ihtilaflarının halletmek, birbirlerine sevdirmek ve yakınlaştırmak büyük sevaptır. Özelliklede yurdundan, yuvasından, tanıdıklarından ve akrabalarından uzak olan gurbet diyarında bunun sevabı ve önemi daha fazladır.

Ali (a.s) şahadet döşeğinde, oğulları Hasan ve Hüseyin’e; Allah’tan kaçınmak, işleri düzenli yapmak ve insanların arasını düzeltmeğe tavsiye ederek şöyle buyurdu; “Sizleri, bütün çocuklarımı, ailemi ve vasiyetimin ulaştığı herkesi, Allah’tan çekinmeye işleri düzenli yapmaya ve aralarındaki sorunları düzeltmeye vasiyet ediyorum. Resulullah’ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu duydum ‘Halkın arasını düzeltmek bütün namaz ve oruçlardan daha faziletlidir.’**[66]**

312.NASİHAT: Allah’ın mümin kardeşlerine verdiği nimetlerin devamını istemek, onlara şer ve kötülüklerin ulaşmamasını dilemek Yüce Allah’ın sevdiği bir şey olup, onların kendi hayırları, saadetleri, maslahatları olan şeylere yöneltmeğe çalışmak konusundaki haber ve rivayetler sayılmayacak kadar çoktur. Onlardan birisi Resulullah’ın (s.a.a) şu sözleridir:“Kıyamet günü Allah katında en üstün makama sahip olan, yeryüzünde dolaşıp Allah’ın kullarına nasihatte bulunandır.”**[67]**

İmamı Bakır’dan (a.s) nakledilen bir rivayette şöyle gelmiştir; Resulullah (s.a.a): “Sizden birisi kardeşine nasihat ederse kendisine nasihat etmiş gibidir.”**[68]** diye buyurdular.

İmamı Sadık’ta şöyle buyuruyor: “Müminin, mümine kayıpta ve hazırda nasihatte bulunması farzdır.”

Yine o Hazret şöyle buyuruyor: “Allah için, Allah’ın kullarına nasihat etmek sana farzdır ve bundan daha hayırlı amel göremezsin.”

313. Casusluk yapmak veya Müslümanların gizli olan sırlarını öğrenmek için araştırmak ve onların haysiyetleriyle oynamak İslam dininde haramdır. Yüce Allah Kuran-ı Kerimde şöyle buyuruyor: **“Ey iman edenler! Zannın çogundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkanızdan çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinizin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah’tan korkun. Şüphesiz Allah tövbeyi çok çabuk kabul edendir, çok esirgeyendir.”** **[69]**

İmamı Sadık (a.s)ın ashabından biri olan İshak b. Ammar o Hazretin şöyle buyurduğunu nakleder: “Ceddim Resûlullah (s.a.a) şöyle buyurdu ‘Ey diliyle Müslüman olan ve iman kalbine yerleşmeyen topluluk! Müslümanları kınamayın

ve onların ayıplarını açmayın. Onların ayıplarını açanın Allah ayıbını açar. Eğer bir adamın ayıbını Allah açarsa evinde de olsa rüsva olur.”[70]

314.GIYBET (Dedikodu): Gıybet; Müminin ayıbını onun arkasında söylemektir. Onu aşağılamak kastıyla olsun veya olmasın, halktan gizli olan bu kusur bedeninde olsun veya soyunda, yaratılışında, amelinde, fiilinde, sözünde, inancında veya dünyasında olsun fark etmez hükmü aynıdır. Aynı şekilde bu ayıbı ister diliyle ister fiiliyle anlatsın veya ima etsin aynıdır.[71]

Yüce Allah Kuran-ı Kerimde gıybeti kınayarak onları, insanların bedenlerini ve nefislerini parçalayanlar olarak tasvir ederek şöyle buyuruyor: **“Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkanızdan çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinizin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah’tan korkun. Şüphesiz Allah tövbeyi çok çabuk kabul edendir, çok esirgeyendir.” [72]**

Resûlüllah (s.a.a): “Gıybetten sakının. Zira gıybet zinadan daha kötüdür. Bir kimse zina eder ve tövbe ederse Allah onun tövbesini kabul eder. Ama gıybeti olunan onu affetmedikçe Allah onu affetmez.” **[73]** diye buyurdular.

Müminin, Mümin kardeşinin gıybetini dinlemesi ona yakışmaz. Resulullah’tan (s.a.a) ve imamlardan (s.a) nakledilen rivayetlerde şöyle gelmiştir: “Gıybeti duyanın, gıybet edileni savunması ve gıybet edenin bu hareketine itiraz etmesi vaciptir. Eğer bunu yapmazsa Allah onu dünya ve ahirette rüsva eder. Ve gıybet edenle aynı günaha sahip olur.”**[74]**

315.İslamın gıybet gibi haram ettiği amellerden biri de **söz gezdirmedir**. Hatta toplumun ihtilaf ve ayrılıklardan korunması için, bu işi yapan daha fazla kınanmıştır. Resulullah’tan (s.a.a) şöyle nakledilir:

“Sizin en kötünüzü haber vereyim mi? diye buyurdular. Onlarda ‘De! ya Resulullah” dediler. Resulullah’ta şöyle buyurdu: ‘Dostların arasını bozmak için söz gezdirenlerdir.’**[75]**

İmamı Bakır (a.s), “Cennet dedikodu eden ve söz gezdirenlere haramdır”diye buyurdular.[76]

İmamı Sadık (a.s) ise “Haksız yere kan dökenler, içkiye müptelâ olanlar ve söz gezdirenler cennete girmeyecekler” diye buyurdular.[77]

316.Kötüzan (Suizan): Yüce Allah Kuran’ı Kerimde bizleri kötü zandan men ederek şöyle buyuruyor: **““Ey iman edenler! Zannın çogundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkanızdan çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinizin etini**

yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah tövbeyi çok çabuk kabul edendir, çok esirgeyendir." [78]

Bu Yüce Kuran ayetinden anlaşılan müminin diğer mümin kardeşi hakkında, açık delil ve şahit olmadan suizan etmesinin helal olmadığıdır. Zira insanın kalbini Allah'tan başkası bilmez. Tersi sabit olmadıkça müminin yaptığı işi doğruya yorumlamalıyız.

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Tersi sabit olmadıkça kardeşinin işini, hareketini iyiye yorumla. Onun dediklerini hayra yorumlama imkanı varsa kötüye yorumlama." [79]

317.İsraf ve zayi etmek Yüce Allah'ın kınadığı iki kötü ameldir. Yüce Allah buyuruyor: **"Ey adem oğulları! Her secde edişinizde güzel elbiselerinizi giyin; yiyin, için ama israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez."** [80]

Yine zayi edenleri kınayarak şöyle buyuruyor: **"Birde akrabaya, yoksula, yolcuya hakkını ver. Gereksiz yere de saçıp savurma. Zira böylesine saçıp savuranlar şeytanların dostlarıdırlar. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür."** [81]

İmam Ali (a.s) Ziyad'a yazdığı mektupta israf hakkında şöyle buyuruyor: "Yarını düşünerek iktisatlı davran ve israf etme. Maldan zaruret miktarıca sakla. Fazlalığı da ihtiyacın olacağı ana bırak. Allah mütevazilere ödül verdiğinde onun katında müstekbirlerden olma. Nimetler içerisinde de cimri davranma. Müstekbir olduğun halde Allah'ın mütevazilere vereceği ödülü mü almak istiyorsun, yoksa nimetler içerisinde boğulurken hiçbir yoksula ve fakire yardım etmediğin halde sadaka verenlere verilecek sevabımı almak istiyorsun? Bil ki! Herkes gönderdiğinin karşılığını alacaktır."[82]

318.Allah yolunda infak etmek: Yüce Allah kitabında bizleri **"Allah yolunda infak etmeğe"** teşvik ederek, bunu yok olmayan karlı bir ticaret olarak vasıflandırıyor. **"Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan** (Allah için)**gizli ve açık sarf edenler sala zarara uğramayacak bir kazanç umabilirler. Çünkü Allah, onların mükâfatlarını tam öder ve lütfundan onlara fazlasını da verir. Şüphesiz O, çok bağışlayan, şükrün karşılığını bol bol verendir."** [83]

Diğer bir sürede de şöyle buyuruyor: **"Kim Allah'a güzel bir ödünç verecek olursa, Allah'ta onun karşılığını kat kat verir ve ayrıca onun çok değerli bir mükâfatı da vardır."** [84]

Üçüncü bir ayette zaman geç olmadan infak etmede çabuk davranmayı emrederek şöyle buyuruyor: **"Herhangi birinize ölüm gelip de: Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam! Demesinden önce, size verdiğimiz rızıktan harcayın. Allah, aceli geldiğinde hiç kimseyi** (ölümünü) **ertelemez. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."** [85]

Daha sonra mal üstüne mal toplayıp hazine ederek Allah yolunda infak etmeyenleri, cehennem azabıyla korkutarak şöyle buyuruyor: **“Ey iman edenler! Biliniz ki hahamlardan ve rahiplerden birçoğu insanların mallarını haksız yollardan yerler ve (insanları) Allah yolundan engellerler. Altın ve gümüşü yığıpta onuları Allah yolunda harcamayanlar yok mu, işte onlara elem verici bir azabı müjdele. (bu paralar) cehennem ateşinde kızdırılıp bunlarla onların alınları, yanları ve sırtları dağlanacağı gün** (onlara denilir ki): **“İşte bu kendiniz için biriktirdiğiniz servettir. Artık yığmakta olduğunuz şeylerin** (azabını) **tadın!”** [86]

Ali (a.s) şöyle buyuruyor: “Dünya bir yurttur ki zeval bulması, yok olması, ehlinin de onu bırakıp gitmesi, göçüp yitmesi mukadder. Pek tatlıdır, yemyeşil ama dileyenden tezce kaçar gider; can gözüyle ona bakan varlığında şüpheye düşer. En güzel en hayırlı bir azıkla göçüp gidin ondan.”[87]

Resulullah’tan (s.a.a) ve imamlarımızdan (a.s) nakledilen rivayetlerde, Allah yolunda infak edenin, kıyamet günü (Mal ve evladın hayrının olmayacağı günde) beklediği büyük ücretten daha fazla fayda ve sonuçlara ulaşacağı açıkça beyan edilmektedir.

Sevgili Peygamberimiz şöyle buyuruyor: “Sadakayla Allah’tan rızkı isteyin”[88]

Yine buyuruyor: “Sadakayla hastalarınızı tedavi edin”

İmam Bakır (a.s)da şöyle buyuruyor: “İyilik ve sadaka fakirliği uzaklaştırır, ömrü uzatır ve sahibinden yetmiş kötü ölümü def eder.”[89]

İmam Sadık (a.s) “Sadaka, borcu öder, bereket getirir.” diye buyurmaktalar. Yine o Hazret buyuruyor: “Yüce Allah, dünyada ihsan eden kulunun evlatlarına, kendisinden sonra iyi hilafet ihsan eder”[90]

319. Resûlullah (s.a.a) bütün ev reislerini hanımlarına hediye vererek onları sevindirmeğe teşvik etmektedir. İbn-i Abbas, Peygamberimizden (s.a.a) şöyle rivayet eder: “Kim pazara gider ve ailesine hediye götürürse ihtiyacı olan fakirlere sadaka vermiş gibidir.”[91]

320.Müslümanların işlerine önem vermek, İslam dininin davet ve teşvik ettiği şeylerden biridir. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: “Kim sabahlar ve Müslümanların işlerine önem vermezse Müslüman değildir.” Yine o Hazret buyuruyor: “Kim sabahlar ve Müslümanların işlerine önem vermezse Müslüman değildir.”[92]

Bu konudaki rivayetler burada nakledilemeyecek kadar çoktur.[93]

SOPRU VE CEVAPLARI

321.Müslüman olmayan bir komşunun cenaze merasimine katılmak caiz midir?

C Ölen şahısın ve cenazeye katılanların, İslam dinine açık bir düşmanlıkları yoksa sakıncası yoktur. Ama iyisi cenazenin ön saflarında değil arkasında gitmektir.

322.Müslüman olmayan komşu, iş ortağı veya benzeri kimselerle karşılıklı sevgi ve muhabbet caiz midir?

C Eğer söz ve ameliyle Müslümanlara ve İslam dinine açık bir düşmanlık etmiyorsa, ona sevginin iktizası olan iyilik ve ihsan etmenin sakıncası yoktur. Yüce Allah Kuran-ı Kerimde şöyle buyuruyor: **"Allah sizinle din uğrunda savaşmayan ve sizleri yurtlarınızdan çıkarmayanlara iyilik yapmanızı ve onlara adil davranmanızı yasaklamaz. Çünkü Allah adaletli olanları sever."** [94]

323. Kitap ehli olan veya olmayan kafirlerin camilere ve ibadet yerlerine girmeleri caiz midir? Eğer caiz ise, o zaman onları hicap giymeğe mecbur etmek bizim için farz olu mu?

C Camilere girmeleri ihtiyat gereği caiz değildir. Ama diğer ibadet ve buna benzer yerlere girmelerinin sakıncası yoktur. İhtiramsızlık olması durumunda hicap giyindirmek vaciptir.

324. Yahudi, Hıristiyan veya hiçbir dine inanmayan komşuya eziyet etmek caiz midir?

C Sebepsiz yere eziyet etmek caiz değildir.

325. Kitabi veya kitabi olmayan kafirlerin fakirlerine sadaka vermek caiz midir? Ve bunun karşılığında sadaka veren sevap alır mı?

C Hak İslam dinine ve Müslümanlara düşmanlık etmeyenlerine sadaka vermenin sakıncası olmadığı gibi sevapta alır.

326.Şia olmayanlara veya kitap ehlinden olanlara, herhangi bir zarar gelmeyecekse ve etkisi de olacaksa iyiliklere emredip kötülüklerden men etmek caiz midir?

C Diğer farz olan şartları oluştuktan sonra (marufa emredip münkerden men etmek) vacip olur. O şartlarından biri failin kötülüğü (münkeri) yapmada veya iyiliği (marufu) terk etmede özrünün olmamasıdır. Özrünün olmaması, hükmü öğrenmemesinden kaynaklanıyorsa önce hükmü bildirmeli ve eğer hükme muhalefet ederse marufa emredip münkerden men etmelidir.

Eğer bu kötü iş yeryüzünde fesat etmek, haksız yere adam öldürmek ve buna benzer Şari-i Mukaddesin kesinlikle razı olmadığı şeylerden olursa, yapan hükmü bilmese de onu engellemek gerekir.

327.Özellikle Avrupa okullarında hiçbir dine inanmayan ve öğrencilerin huzurunda Allah'ı inkar eden öğretmenler vardır. Müslüman öğrencilerin bu gibi okullarda okumaları caiz midir? Ayrıca öğretmenlerin onların üzerinde etki bırakma ihtimalide vardır.

C Caiz değildir ve bütün sorumluluk çocuğun babasına aittir.

328.Eğer insan bir arada okumaları halinde bir gün muhakkak erkek ve kız öğrencinin, haram bakışla dahi olsa harama düşeceklerini bilirse, ortaokul ve liselerde erkek ve kız çocuklarının bir arada ders okumaları caiz midir?

C Söz edilen durumda caiz değildir.

329. Batıda yaşayan Müslümanların erkek ve kız çocuklarının bir arada okumalarını zaruri kılmayan okullar olmasına rağmen, hicaplı çocuklarını erkek ve kız çocuklarının bir arada okumalarını zaruri kılan okullara göndermeleri caiz midir? Öte taraftan bu okullar ya pahalıdır, ya uzaktır veya eğitimi yetersizdir.

C Ahlaklarını bozacaksa, daha önemlisi inançlarına zarar verecek ve onları başka bir inanca itecekse -nitekin böyle de olmaktadır- caiz değildir.

330. Yabancı üniversitelerde okuyan Müslüman gençlerin boş vakit geçirmek için seyahat gezilerine, beraber okudukları kızlarla birlikte gitmeleri caiz midir?

C Harama düşmeyeceklerse caizdir.

331. Sokakta tabii bir şekilde kadınların görünen yerlerine bakmak caiz midir?

C Lezzet almak için şehvet gözüyle veya günaha düşme korkusu varsa caiz değildir. İhtiyat gereği, Mutlak surette terke dilmelidir.

332. Harama düşmeleri kesin değilse, erkek ve kadınların karışık olduğu sinemalara veya meşru olmayan eğlence yerlerine gitmek caiz midir?

C Caiz değildir.

333.Müslüman bir erkeğin erkek ve kadınların beraber yıkandığı havuzlara gitmeleri caiz midir? Özellikle buradaki kadınlar iffet örtülerini atan ve uyarıları dikkate almayan kişilerdir.

C Günaha düşme korkusu ve şehvet kastıyla olmadan uyarıları dikkate almayarak açılan kadınlara bakmanın sakıncası olmasa da böyle açık saçık yerlere gitmek ihtiyat gereği mutlak surette caiz değildir.

334. Erkek ve kadınların karışık olduğu (bir arada yıkandığı) havuzlarda lezzet kastı olmadan yüzmek caiz midir?

C İhtiyat gereği olarak, böyle yerlere gitmek mutlak surette caiz değildir.

335. Toplumun adabına uygun olmayan şeylerin de var olduğu güneşli günlerde parkalara veya deniz sahillerine vakit geçirmek ve gezmek için gitmek caiz midir?

C)Harama düşmeyeceğine güveni yoksa caiz değildir.

336. Avrupa devletlerinde tuvaletler özel tasarılara uygun olarak yapılmaktadır. Kıble yönüne de dikkat edilmemektedir. Bu duruma İslam-i ülkelerde de rastlanmaktadır. Kıblenin yönünü bilmediğimiz durumlarda, bunları kullanmak caiz midir? Eğer kıbleye doğru olduğunu bilirsek kullanmamız caiz olur mu? Bunu yapmak doğru değilse ne yapmamız gerekir?

C Birinci durumda ihtiyat gereği kullanmak caiz değildir. Ama Kıble yönünü tanımamız mümkün olmazsa, bekleme imkanımızda yoksa veya beklemek zorluk ve zarara sebep olursa caizdir.

337.Eğer Müslüman biri, Avrupa devletlerinde, Amerika da veya benzeri ülkelerde sahibinin belli olduğu, alameti olan veya olmayan bir elbise çantası bulursa ne yapmalıdır?

C Genellikle elbise çantaları sahibini gösteren alametlere sahiptir. Eğer sahibinin Müslüman veya malı muhterem olan kimselerden olduğunu bilir veya ihtimal verirse bir yıl onu ilan etmelidir. Sahibini bulmaktan ümitsiz olursa ihtiyat-ı farza göre sahibi tarafından sadaka vermelidir.

Eğer sahibinin Müslüman olmadığı veya Müslüman olmayan hükmünde olduğu anlaşılırsa bulunduğu ülkeyle arasında Şer'an kendini bağlayan bir taahhüt yoksa sahip olabilir. Ama eğer bu ülkede bulduğu şeyi ilan etmek veya belli yerlere teslim etmek gibi bir söz vermişse caiz değildir. O ülkeyle arasındaki taahhüde göre amel etmelidir.

338. Avrupa devletlerinde mal (para-eşya) bulursam ve sahibinin kim olduğunu gösteren açık bir adres yoksa ona sahip olabilir miyim?

C Eğer gerçek sahibine ulaşmak için küçük bir alamet dahi yoksa ona sahip olabilir. Aksi taktirde hükmünü geçen konuda beyan ettik.

339. Batıda bazen çok değerli ihtiyaç mallarının çok ucuz fiyata satıldığını görüyoruz. Bundan da müşteri, bu malların çalıntı olduğunu anlıyor. Eğer bu malların Müslümanlardan veya Müslüman olmayandan çalındığı anlaşılırsa yada güçlü bir ihtimal verilirse, satan Müslüman olsun veya olamasın satın almak caiz midir?

C Malı muhterem olan Müslüman dan veya diğerlerinden çalındığını anlar veya kanaat getirirse satın alıp sahip olamaz.

340. Batı ülkelerinde sigara fiyatları çok pahalıdır. Eğer sahibi faydasız olduğunu hatta zararını bilirse israf ve zayi etmek açısından satın alması haram olur mu?

C Satın almak caizdir. Sırf zikredilen şeylerden dolayı da kullanımı haram olmaz. Ama eğer içene çok büyük zararları dokunacaksa ve terk etmesinde de bir zarar söz konusu değilse veya çok az zararı olursa ondan uzaklaşması gerekir.

341. Konuşanın haberi olmadan telefon konuşmalarını kaydedecek aletler vardır. Gerektiğinde onu aleyhine delil ve şahit olarak kullanmak için kendisinin haberi olmadan konuşmaları kaydetmek caiz midir?

C Telefonda konuşanın sesini kaydetmek için izin almak vacip değildir. Kendisini rahatsız eden biri değilse veya daha önemli bir sebep yok ise müminin ihanet etmek veya sırlarını açmak için onu yayması ve diğerlerine bildirmesi caiz değildir.

342. Kameraman (bir Müslüman) içki içilen düğün töreninin çekimini yapmaya çağrılıyor. Bunu yapması caiz midir?

C Şarap içilen ve benzeri haram işlerin yapıldığı toplantıların çekimini yapmak caiz değildir.

343. Anne ve babaya itaatin sınırı nedir?

C Evlada, anne ve babası hakkında iki şey farzdır.

1. Muhtaç olursa onlara ihsan etmeli, geçimlerini temin emelidir. Mamül ve selim fıtratların iktiza ettiği ölçülerde ve yapılmadığında onların hürmetlerine kötülük sayılacak derecede, onların isteklerini yerine getirmelidir. Buda anne ve babanın güç ve zayıflık derecelerine göre, alanı genişleyip daralan bir vazifedir.

2. Güzel bir şekilde onlarla geçinmeli, ona zulmetseler de fiili ve sözlü olarak onlara kötü davranmamalıdır. Rivayette şöyle gelmiştir. “Seni vursalar da onlara kızma, sinirlenme ve onlara ‘Allah sizi bağışlasın’ de”

Bu anlatılanlar anne babaya ait olan şeylerdir. Ama evlada anne babadan biri eziyet ederse bu; ya men ettikleri veya etmedikleri bir harama düşmesini önlemek amacıyla hayrını istediklerinden dolayıdır. Yada dünya ve ahiret hayrını isteyip onu kötü bir sıfatla suçladıklarından dolayıdır.

Bu durumda çocuğa onların sözünü dinlemesi vacip olmadığı gibi baskılarının da bir etkisi yoktur. Buradan da anne babanın şahsi emir ve yasaklarına itaat etmenin kendi zatında vacip olmadığı açığa kavuşmaktadır.

344. Bazı babalar çocuklarının, marufa emredip münkerden men etmesinden korkuyorlar. Özelliklede evlat, bunun etkili olacağına ve herhangi bir zararı olmadığına ihtimal veriyorsa, bu konuda onlara itaat etmek vacip midir?

C Şartları oluştuktan sonra, marufa emredip münkerden men etmek vacip olursa "Yaratıcıya isyanda yaratılana itaat edilmez."

345.Oğul babasıyla kız annesiyle, onları çok rahatsız edecek şekilde tartışıyorlar. Bu hareketleri caiz midir? Çocuğa, babasının hatalarını demesinin haddi nedir?

C Çocuğun, anne babasının görüşlerinin doğru olmadığına inandığı bir konuda, onlarla tartışması caizdir. Ama münakaşa esnasında edep ve hürmet konularına riayet etmeli onlara keskin bakışlarla bakmamalı, sesini onların sesinden daha fazla yükseltmemeli ve rahatsız edici kelimeler kullanmamalıdır.

346.Eğer anne geliniyle olan ihtilafından dolayı oğluna karısını boşamasını emrederse ve "Boşamazsan beni çiğnemiş olursun-yüzüme çıkmış olursun" derse ona itaat etmek farz olur mu?

C Bu konuda annesine itaat etmesi vacip değildir. Annenin sözlerinin de bir etkisi yoktur. Önceden de zikredildiği gibi kötü söz ve hareketten kaçınmalıdır.

347.Eğer baba oğlunu döver ve çocuğun bedeni de siyahlaşır veya kızarırsa babanın diye vermesi vacip olur mu? Vuran babadan başkası olursa hüküm nedir?

C)Vuran babası olsun veya başkası diye vacip olur.

348.Müslüman biri, dilleriyle men etmeseler de babasının kalben, onun yurt dışına gitmesine razı olmadığını bilirse ve evlatta bu seferin kendisi için faydalı olduğunu görürse bu sefere gitmesi caiz midir?

C Babaya ihsan –geçen sorunun cevabında da açıklandığı hadde – babanın yanında kalmayı gerektiriyorsa yada ona olan sevgisinden dolayı babayı üzecekse ve zararda görmeyecekse sefere gitmemelidir. Aksi taktirde seferi terk etmesi gerekmez.

349.Özelliklede gurbet diyarında kadının; kocasının annesine, babasına, kız ve erkek kardeşine hizmet etmesi ihsan sayılır mı? Aynı şekilde erkeğin; karısının anne-babasına, kız ve erkek kardeşlerine önem göstermesi iyilik ve ihsan sayılır mı?

C Bu amel vacip olmamakla beraber ihsan ve iyilik sayılmasının da sakıncası yoktur.

Altıncı FASIL

TIPLA İLGİLİ KONULAR

350.Müslüman ölünün cesedini, öğrenim veya başka bir sebepten dolayı parçalamak (otopsi yapmak) caiz değildir. Yalnız bir diğer Müslümanın hayatını gelecekte dahi kurtarmak için olursa sakıncası yoktur.

351. Herhangi bir hayvanın hatta köpek ve domuzun bir organını insana nakletmek caizdir ve hayvandan eklenen parça insanın kendi parçası hükmündedir. Eklenen parça canlandığı zaman (fonksiyonunu yerine getirmeye başladığı zaman) insanın parçasından sayılır ve pak olur. O parça olmasıyla beraber namaz kılmasında sakınca yoktur.

352. Doktorun, müslüman hastaya takılan cihazı çıkarmaya hakkı yoktur. Hastanın beyin hücreleri ölse dahi kalbi cihazın sebebiyle hareket etse, hatta bitkisel hayatta yaşasa bile çıkaramaz. Zira İslam da Müslümanın hayatı önemlidir.

Doktor hastanın kedisinin veya yakınlarının onu ilk yardımdan men etmelerini dikkate almamalıdır. Ama doktor o cihazı alırsa ve buda hastanın ölümüne sebep olursa doktor o hastanın katili olmuş olur.

353. Gelecekte dahi olabilecek bir büyük zararı önlemek hariç, tıp öğrenimi gören biri, eğitim esnasında meslek icabı, birinin ayıp yerine bakma hakkına sahip değildir.

354.Müslüman birine, ilaç kullanmadan önce ilacın haram maddelerden yapılıp yapılmadığını araştırması kolay dahi olsa, vacip değildir.

SORU VE CEVAPLARI

355. Uyuşturucunun kullanana ve topluma büyük zararları vardır. Bu zarar uyuşturucuya olan alışkanlıktan veya başka sebeplerden dolayı,i doktorlar ve sağlık konularına riayet edenler, uyuşturucuya kesinlikle karşıdırlar. Aynı zamanda toplumsal kanunlarda onu yasaklamaktadır. Yüce dinin uyuşturucu hakkındaki görüşü nedir?

C İster alışkanlıktan olsun ister başka sebeplerden uyuşturucunun büyük zararları olduğundan, kullanılması haramdır. Hatta ihtiyata göre, tedavi ve benzeri zaruri hallerin dışında mutlak olarak ondan kaçınılması gerekir.

356.Tıbbi araştırmalara göre sigara içmek kalp ve kanser hastalıklarının başlıca sebeplerinden biridir. Ve ömrün kısalmasına da neden olmaktadır. Doktorlara göre sigara içenlerin yanında oturan da aynı zararı görmektedir. Doktorların bu sözlerine dayanarak sigara içenin yanında oturanın, sigaraya yeni başlayan ve alışkanlık haline getirenin hükmü nedir?

C Yeni başlayana; gelecekte dahi olsa büyük zararı olursa bu zarar ister kesin olsun ister büyük veya az ihtimal verilsin, akıl sahiplerinin yanında korkulacak kadar zararlı sayılırsa sigara içmesi haramdır. Ama az kullanmak gibi büyük zararı dokunmazsa sakıncası yoktur. Sigara içenin yanında oturmak ise sigaraya yeni başlayanın hükmündedir.

Sigarayı alışkanlık haline getiren ise içmeğe devam ettiği taktirde büyük zararlar görecekse terk etmesi gerekir. Ama eğer terk etmesi halinde içtiği kadar, daha fazla veya tahammül edemeyeceği kadar zarar görürse içebilir.

357. Bazılarının insanın ölmesi noktasındaki görüşleri şudur: İnsanın nabız atışları durmasa bile, beyin öldü mü inan ölü ayılır. İnsan öldükten sonra nabız atışları da durur. Doktorların görüşü budur. Nabız hareket etse bile insan beyni öldükten sonra insan ölü sayılır mı?

C Ölü denmesi için Şer-i hükümlere göre halkın (örfün) ona ölü demesi şarttır. Halkın nazarında ise soruya göre ölüm gerçekleşmemiştir.

358.Tıp mesleği gereği doktorlar kadın hastalarını dikkatlice muayene etmek zorunda kalmaktadırlar. Bazı Avrupa ülkelerinde muayene esnasında elbiseyi çıkarmak doğal karşılanmaktadır. Bu şekilde onu muayene etmek caiz midir?

C Haram bakış ve dokunuştan kaçınması şartıyla hastalığı teşhis edecek kadar dokunması ve bakması caizdir.

359. Bayan doktora başvurması mümkün olmakla beraber pahalıya mal olursa ne yapmalıdır?

C Kadın doktora gitmesi onun maddi durumuna çok zarar vermedikçe kadın doktorun olduğu yerde erkek doktora gitmesi caiz değildir.

360. Hastanın durumu tehlikesiz bir hastalık olursa ne yapmalıdır?

C Doktora gitmediği taktirde kadının durumu tahammül edilemeyecek kadar şiddetli olursa erkek doktora gitmesi caiz olur.

361. Kadının hasta iken ayıp yerlerinin açılmasına gerek duyuluyorsa hüküm nedir?

C Bunun hükmü (önceden de zikrettiğimiz gibi) zaruret olduğu durumlarda açılmalıdır. Ve mümkün olursa haram yerlere bakmadan muayene etmeli, ihtiyata uygun olan televizyon ekranından veya aynadan bakmasıdır.

362. Genetik biliminde bazı bilginler insan türünü, cenine yaptıkları etkiyle sağlıklı ve güzel hale getireceklerini iddia ediyorlar. Bunlar şöyle sıralayabiliriz: a) Şekildeki çirkinlikleri gidermek. b) Bunun yerine güzel vasıflar bırakmak. c) Her ikisini birlikte yapmak.

C Yan etkileri olmazsa bunun kendi zatında sakıncası yoktur.

363. Batıda bazı şirketler pazara sürmeden önce ilaçlar üzerinde deneyler yapmaktadırlar. Tecrübe edilmemiş ilaçları hastanın haberi olmadan doktorun, bu ilacın hastası için faydalı olacağını ihtimali vererek hastası üzerinde denemesi caiz midir?

C Hastaya durumu bildirmek ve ilacın üzerinde denenmesi için onayını almak gerekir. Ama yan etkilerinin olmayacağı kesin olursa ve faydasının da ihtimali varsa hastaya bildirip onayını almağa gerek yoktur.

364. Bazı durumlarda birtakım kuruluşlar, ölenin ölüm sebebini öğrenmek için, cesedin otopsi edilmesini istiyorlar. Buna nerelerde izin verilip nerelerde izin verilmemelidir.

C Ölen bir Müslüman'ın velisinin zikredilen veya diğer sebeplerden dolayı, cesedin otopsisine izin vermesi caiz değildir. Elinden geldiği kadar da engel olmalıdır. Ama eğer otopsinin yapılması, açılmasındaki mefsedeyle aynı olursa veya daha önemli bir maslahatı varsa caizdir.

365.Böbrek bağışı gibi yaşayanın yaşayana veya ölünün vasiyeti üzerine yaşayana, Müslüman'ın kafire, kafirin Müslüman'a organ bağışı yapması caiz midir? Acaba bu konuda organın hükmü nedir?

C Geri kalan böbreğinin sağlam olması halinde yapılan böbrek bağışı gibi kendisine büyük zararı olmayan durumlarda, hayatta olan birinin başkasına organ bağışının sakıncası yoktur.

Ölen kişi Müslüman değilse veya Müslüman olmayan hükmündeyse yada Müslüman birinin hayatı ona bağlıysa ölen birinin organlarını yaşayan birine vasiyet üzere bağışlamasında sakınca yoktur.

Ama bu iki suretin dışında vasiyetin geçerliliği ve organ alınması sakıncalıdır. Her halükârda vasiyet üzerene organ alana diye gelmez.

366. Dinsiz birinden, Müslüman'a organ nakli yapılırsa ameliyattan sonra bu organ Müslüman'ın bir parçası sayılırsa pak olur mu?

C İster müslümandan olsun ister Müslüman olmayandan, canlı bir bedenden ayrılan organ necistir. Canlandıktan sonra Müslüman'ın veya Müslüman hükmünde olanın bedenin bir parçası sayılırsa pak oluşuna (taharetine) hükmedilir.

367.Şeker hastalığının tedavisinde kullanılan ensülin maddesi bazen domuzdan alınmaktadır. Bunu kullanabilir miyiz?

C Adaleden, damardan veya deri altından iğneyle enjekte edilmesinde sakınca yoktur.

368. Domuz ciğerini insan bedenine nakletmek caiz midir?

C Evet caizdir

369. Kadının yumurtalarını kocasının menisiyle (spermiyle) dışarıda döllenerek yeniden kadının rahmine bırakılması caiz midir?

C Bu iş kendi zatında caizdir.

370. Bazı hastalıklar irsi olarak babadan çocuklarına geçmektedir. Buda gelecekte onlara hayati bir tehlike oluşturmaktadır. Bilim (tıp) bu hastalıkların bazılarından kurtulmanın yollarına ulaşmıştır. Buda kadının yumurtalarının üzerinde rahmin dışında yapılan tahlil ve araştırmalarla gerçekleşmektedir. Bu vesileyle ceninin üzerindeki tahliller yapılıp sağlıklı cenin seçilerek ana rahmine konulmaktadır. Ceninden geri kalanlarda doktor tarafından yok edilmektedir. Bu yapılan caiz midir?

C Kendi zatında bu işin sakıncası yoktur.

371.Dışarıda yapılan döllemelerde birden fazla cenin oluşabilmektedir. Bu ceninlerin hepsini anne rahmine yerleştirmek ise anne için hayati bir tehlike oluşturmaktadır. Bu ceninlerden birini seçerek geri kalanları yok edebilir miyiz?

C Anne rahminin dışında döllenen verimli yumurtaları anne rahmine yerleştirmek vacip değildir. Sorudaki farzda da ceninlerden birini seçerek diğerlerini yok etmek caizdir.

372.Yüz ve bedeni güzelleştirmek için yapılan estetik ameliyatları caiz midir?

C Haram bakış ve dokunuştan kaçınmak kaydıyla caizdir.

373. Eyds hastalığına bulaşanı terk etmenin hükmü nedir? Bu hastalığa bulaşanın toplumdan uzaklaşması veya ailesinin onu terk etmesi farz mıdır?

C Kendisinin toplumdan uzaklaşması vacip olmadığı gibi diğerlerinin de onu toplumdan uzaklaştırması vacip değildir. Taşıdığı virüsü diğerlerine bulaştırma tehlikesi yoksa cami veya benzeri umumi yerlerden uzaklaştırmak ta caiz değildir. Hem kendisinin hem de toplumun bu virüsün kesin veya ihtimali bulaşma yollarından kaçınmaya dikkat etmeleri fazdır.

374. Bilinçli olarak bu hastalığı bulaştıranın hükmü nedir?

C Caiz değildir. Ve bir müddet geçtikten sonra dahi hastalık bulaşanın ölümüne sebep olursa ve bu hastalığı bulaştıran da ölüme sebep olacağını biliyor idiyse ölenin velisinin hastalığı bulaştıranı kısas etmesi caizdir.

Ama hastalığı bulaştıran bu hastalığın ölümcül olduğunu bilmiyorduysa veya o an için farkında değildiyse kefaret veya diyenin dışında bir şey yoktur.

375. Eydsli birinin sağlıklı biriyle evlenmesi caiz midir?

C Evet caizdir. Ama eğer anlaşmada veya nikahta hastalığı bile bile, hile yaparak kendisini sağlıklı göstermesi caiz değildir. Aynı şekilde hastalığın bulaşmasına sebep olan cinsel ilişkide bulunması da caiz değildir.

376. Eyds virüsü taşıyanların birbirleriyle evlenmelerinin hükmü nedir?

C Sakıncası yoktur. Ama eğer cinsel ilişki bu hastalığın önemli ölçüde çoğalmasına sebep olursa bundan kaçınmalıdırlar.

377. Eyds hastalığına yakalanın başka biriyle cinsel ilişkide bulunmasının hükmü nedir? Eydsli olmayanın bu hastalığı taşıyanı, hastalığın bulaşmasının önemli sebeplerinden biri olan cinsel ilişkide bulunmasını engellemeğe hakkı var mıdır?

C Sağlan kadının, bu hastalığın bulaştığı eşinden bu hastalığın kendisine bulaşma ihtimali varsa, cinsel ilişkide bulunmama hakkı vardır. Hatta onu engellemesi farzdır. Eğer hastalığın bulaşma ihtimalini % 2 gibi önemsiz bir dereceye (prezervatif kullanmak gibi) azaltma imkanı varsa kadının cinsel ilişkiye izin vermesi caizdir. Hatta ihtiyata göre buna engel olması caiz değildir.

Buradan da hasta olmayan kocanın eyds virüsü taşıyan karısıyla, virüsün kendisine bulaşmasının akıl sahiplerinin önem verdiği bir ihtimali olursa, cinsel ilişkide bulunmasının caiz olmadığı da anlaşılmaktadır. Kadının dört ay zarfında ilişkide bulunma hakkı da düşer. Ama eğer hastalığın bulaşmasını engelleyecek bir vesile olursa sakıncası yoktur.

378.Eşlerden sağlıklı olanın ayrılma hakkı var mıdır?

C Akit anında eşlerden biri sağlıklı olduklarını der ve nikahta bunun üzerine gerçekleşirse, kandırılanın akdi bozma hakkı vardır. Ama akdi bozma yalan demek, sırf kadının veya velisinin hastalığı demeyerek susması yada erkeğin bu hastalığın olmadığına inanmasıyla gerçekleşmez.

Eğer işin içinde kandırma yoksa yada hastalık akit okunduktan sonra anlaşılırsa sağlıklı kocanın bu hastalığı taşıyan karısını boşama hakkı vardır. Öte taraftan sırf cinsel ilişkide bulunmadan mahrum olduğu için kadının boşanmayı talep etme hakkı olup olmadığının da iki sureti vardır. Burada ihtiyatın gereklerini terk etmemelidir. Evet, eğer kocası kendisini terk ederse konuyu Şer-i hakime götürerek kocasını, dönmeye veya kendisini boşamaya mecbur kılması caizdir.

379. Kocası eyts mikrobu taşıyan kadının talak hükmü nedir?

C Kadının talak istemesiyle koca boşamak zorunda kalmaz. Şer'i hakim de kadına talak veremez. Kadının sadece cinsel temastan veya hastalığın bulaşma tehlikesi olan irtibatlardan kaçınması caizdir. Bununla birlikte kocanın, karısının nafakasını vermesi farzdır.

380. Eyts hastası olan kadının çocuğunu aldırmasının (kürtajın) hükmü nedir.

C Caiz değildir. Özellikle çocuk oluştuktan sonra caiz değildir. Ama eğer hamileliğin devam etmesinin anneye zararı varsa çocuk canlanmadan aldırması caizdir.

381. Eyts virüsü taşıyan annenin çocuğa süt verme hakkındaki hüküm nedir?

C Çocuğuna süt verme hakkı düşmez. Ama çocuğa hastalığın bulaşmasını garanti eden tedbirleri de almak zorundadır. Süt verdiğinde hastalığın bulaşma ihtimali fazla ise bundan kaçınmalıdır.

382. Eyts hastalığını ölüm hastalığı sayabilir miyiz?

C Bu hastalık bulaştığı kişiyle beraber uzun bir müddet devam eden bir hastalık olduğundan, ölüm hastalığı sayılmaz. Ölüm hastalığı, ölüme yakın son aşamadır. Bu aşamada kontrolü kaybetme, vücut direncinin kırılması ve öldürücü asabiyet belirtileri gibi durumlar ortaya çıkar.

383. Doktorun, eytsli hastanın karısına veya kocasına hastalığı bildirmesi gerekir mi?

C Hastanın kendisi veya velisi razı olurlarsa demesi caizdir. Uzun bir müddetten sonra da olsa, hayatının kurtulması ona bağlı ise söylemesi vaciptir. Aynı şekilde konuyu söylemediği taktirde, gerekli tedbirlerin alınmayarak hastalığın diğerlerine bulaşmasına sebep olacağını bilirse konuyu demesi vacip olur.

384.Müslüman bulaşıcı eyts hastalığına yakalandığını bilirse, karısıyla cinsel ilişkide bulunması caiz midir ve bunu karısına demesi farz olur mu?

C Eğer cinsel ilişki yoluyla hastalığın karısına bulaşacağını bilirse mutlak surette cinsel ilişki caiz değildir. Aynı şekilde bulaşma ihtimali fazla ise yine caiz değildir. Ama kadın hastalığı biliyorsa ve kendi rızasıyla izin veriyorsa caizdir.

Yedinci FASIL

EVLİLİKLE İLGİLİ HÜKÜMLER

385. Evlilik, üzerinde önemle durulan sünnetlerden biridir. Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor: "Evlenen kimse dininin yarısını korur."Yine o Hazretten şöyle rivayet edilir: "Kim benim sünnetime uymak isterse evlensin, evlilik benim sünnetimdir."

Yine şöyle buyuruyor: "Müslüman bir erkeğin İslam dininden sonra en büyük kazancı, ona baktığında mutlu olduğu, isteğini yerine getiren, o olmadığında onun malını ve şerefini koruyan Müslüman bir hanımdır."

386. Erkeğin evlenmek istediğinde kadının sıfatlarına önem vermesi gerekir. İffetli, asil, onurlu olan bir kadınla evlenmelidir. Erkeğin kadının güzelliği ve serveti için evlenmesi yakışmayan bir harekettir.

Peygamber Efendimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor: "Ey halk gübrede (pislikte) yeşeren ottan kaçının! 'Ya Resulallah! Gübrede yetişen ottan kastın nedir' diye sorduklarında şöyle cevap verdi: Kötü yerde yetişen güzel kadındır."

387. Kadın ve onun velilerinin evlilik için seçtikleri kişinin sıfatlarına dikkat etmeleri gerekir. Kadın dindar, iffetli, güzel ahlaklı, içki içmeyen, kötü ve çirkin işlere bulaşmamış bir erkekle evlenmelidir.

388. Ahlaklı ve dindar bir elçiyi geri çevirmemek güzel bir şeydir. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: "Ahlakını ve inancını beğendiğiniz bir elçi kapınıza geldiğinde kızınızı onunla evlendirin. Böyle yapmazsanız yer yüzünde fitne ve büyük fesada yol açmış olursunuz."

389. Evlilikte koşuşturmak, aracı olmak ve iki tarafı razı ettirmek sünnettir.

390. Erkek evleneceği kadının yüzüne bakabilir. Hutbe okunmadan önce birbirleriyle konuşabilirler. Yine erkeğin evleneceği kadının yüzüne, saçına, boynuna, ellerine, ayaklarına, bileklerine ve diğer yerlerine şehvet kastıyla olmaması şartıyla bakması caizdir.

391.İslam dininde evlilik daimi ve geçici olmak üzere iki kısımdır.

Daimi Evlilik: Evlilik müddetinin belirlenmediği evliliktir. Bu evlilikte kadına (**daimi eş)** denir.

Geçici Evlilik: Müddeti bir yıl, daha fazla veya daha az olmak üzere müddeti belirlenen evliliktir. Bu evlilikte kadına (**geçici eş)** denir.

392. Daimi evliliğin okunuş şekli şöyledir: kadın erkeği muhatap alarak “Belirlenen mehir karşılığı kendimi sana eş yaptım” der. Erkekte arkasından “Evliliği kabul ettim” der.

Geçici evliliğin okunuş şekli şöyledir. Kadın erkeği muhatap alarak “Belirlenen süre içerisinde ve belirlenen ücret karşılığı kendimi sana eş yaptım” der. Erkekte “Evliliği kabul ettim” der.

393. Kadın ve erkeğin kendileri veya vekil tuttukları biri akdi okuyabilir. Akit meclisinde şahitlerin olması şart değildir. Aynı şekilde din adamının da aktin doğruluğu için huzuru şart değildir.

394. Arapça lügatten akdi okuyamayan Arapça bilen birini vekil etmeleri mümkün olsa da, evlilik manasını veren (ulaştıran) herhangi bir lisanla da okuyabilirler.

395.Müslümanın, Hıristiyan veya Yahudi bir kadınla geçici evlilik yapması caizdir. Ama daimi evlilikten kaçınması ihtiyaten farzdır.

Kitap ehli olmayan kafir kadınla ister daimi olsun ister geçici, kesinlikle evlenmek caiz değildir. Mecusi kadınla geçici dahi olsa evlenmemek ihtiyaten farzdır.

396.Müslüman veya kitap ehli bakire bir kızla evlenirken, eğer ayrı yaşamıyorsa ve emri kendi elinde değilse, babasının veya baba tarafından dedesinin onayını almak şarttır.

Hatta ayrı dahi yaşasa, ikisinden birinin (babasının veya baba tarafından dedesinin) onayını alması ihtiyaten farzdır. Kardeşinin, annesinin, kız kardeşinin, diğer akraba ve yakınlarının iznini alması şart değildir.

397. Ergen bir kızın, kendi ayarında şer’en ve örfen uygun biriyle evlenmesine engel olurlarsa veya kendi evliliğinde kesinlikle yetki vermiyorlarsa yada ulaşma imkanı olmadığından izinlerini alamıyorsa ve o da o anda evlenmeye gerek duyuyorsa, babasının veya dedesinin onayını alması şart değildir.

398.Şer-i yoldan evlendikten sonra dul kalan bir kadının, evlenirken babasının veya baba tarafından dedesinin onayını alması şart değildir. Ama zina gibi şer-i olmayan yoldan dul kalan kadının hükmü, bakire kız hükmündedir.

399. Evlenmediği için kendi nefsine hakim olamayarak harama düşen kimsenin evlenmesi farzdır.

400. Kitap ehlinin ve dinsiz kafirlerin çok olduğu ülkelerde Müslüman bir erkeğin, evlenmek istediği kadının (evliliğin sahih olması için) dinsiz olmadığını öğrenmek kastıyla dinini sorması farzdır. Tarafın dediği de kabul edilir.

401.Müslüman kadınla evlenen Müslüman bir erkek, Yahudi veya Hıristiyan kitap ehli ikinci bir kadınla evlenmek istediğinde, karısından izin almalıdır. Karısının izni olmadan evlenmesi caiz değildir.

Eşi izin verse dahi, geçici de olsa onlarla evlenmemesi ihtiyaten farzdır. Karısının yanında olması veya olmaması hükmü değiştirmez.

402. Evlilik akdi okunmadan kitap ehli olan Hıristiyan veya Yahudi kadınla, hatta ülkeleri Müslümanlarla savaş halinde dahi olsa, cinsel ilişkide bulunmak caiz değildir.

403. Zinayla meşhur olan bir kadınla tövbe etmeden evlenmemek ihtiyaten farzdır. Aynı şekilde zina ettiği kadınla, kadın tövbe etmeden evlenmemesi ihtiyaten fazdır.

404.Müslüman olmayanlar arasında yapılan evlilik akitleri, kendi inançlarına göre uygun olur ve şartlarına göre yerine getirirlerse, bu akit bizim yanımızda da geçerlidir. İster eşler kitap ehli olsun veya olmasın, veya biri kitap ehli diğeri kitap ehli olmasın, hüküm değişmez. Hatta eşler aynı anda Müslüman olurlarsa ve evli olduklarını ikrar ederlerse (derlerse), bizim dinimizin şartlarına uygun yeni bir akde gerek yoktur.

405.Eğer baba bakire kızından velayetini kaldırır ve on sekiz yaşından sonra tasarruf hakkı verirse (Amerika, Avrupa ve diğer ülkelerde olduğu gibi) babasının iznini ve onayını almadan evlenmesi caizdir.

406.Eşlerden her biri diğerinin vücudunun her yerine, hatta avret yerine bakabilir. Aynı şekilde bedenlerinin tamamını birbirlerine lezzet kastıyla olsun veya olmasın sürebilirler.

407. Erkeğin, itaatin farz olduğu yerlerde kendisine itaat eden daimi hanımının nafakasını vermesi vaciptir. Aynı şekilde kocanın, maddi imkanları dahilinde hanımının yaşamda ihtiyacı olan yiyecek, içecek, elbise, hanımının şanına layık döşeli bir ev temin etmesi farzdır. Bu durum zamana, mekana, imkanlara, örf ve adetlere, normal geçim şartlarına göre değişir.

408. Erkeğin, hanımına nafaka vermesi vaciptir. Hanımının Müslüman, kitap ehli Yahudi veya Hıristiyan olması hükmü değiştirmez.

409. Erkeğe, hanımının nafakasını vermesinin farz olması, onun fakir veya muhtaç olmasından dolayı değildir. Hanımı zengin ve ihtiyaçsız da olsa nafakasını vermesi vaciptir.

410. Yolculuk esnasında erkeğin hanımının ücretini, ihtiyacını ve nafakasını evdeki masraftan fazlada olsa ödemesi fazdır. Aynı şekilde hayati bir zaruretten dolayı hanımı yalnız olarak yolculuk etmesi gerekiyorsa masrafları ödemelidir. Örneğin

hasta olur iyileşmesi içinde doktora gitmesi gerekirse, kadının nafakasını, yol masraflarını, ilaç parasını ve diğer harcamaları ödemelidir.

411. Erkeğin, genç hanımıyla zorunlu bir sebep, zarar, kadının kendi isteği veya akitte şart edilmesi gibi bir özrü olmadan 4 aydan fazla cinsel ilişkide bulunmaması caiz değildir. Bu hüküm ihtiyat gereği, sadece daimi eşleri değil geçici eşleri de kapsamaktadır. Ayrıca ihtiyata göre bu hüküm hem halihazırda hem de seferde olan için geçerlidir. Şer-i özrü olmadan, özellikle kadının hakkı zayi olursa ve örfi bir zarurette yoksa keyfi sebepten dolayı yolculuğu uzatması caiz değildir.

412.Müslüman bir kadının, ister daimi olsun ister geçici kafirle evlenmesi caiz değildir.

413.Eğer erkek şer-i bir vechi olmadan, hanımına eziyet eder, tartışır ve geçimsizlik yaparsa kadının konuyu şer-i hakime götürmesi caizdir. Hakimde onu iyi geçinmeye zorlar. Eğer kabul etmezse cezalandırır. Bunun da faydası olmazsa hanımını boşamasını ister. Onu da kabul etmezse ve boşamazsa, şer-i hakimin kendisi kadını boşar.

414. Kadının kendi kocasının menisiyle (spermiyle) suni dölleme yaptırması caizdir. Ama bu iş onun başka bir harama düşmesine sebep olmamalıdır. Örneğin kadının, bakılması caiz olmayan yerlerine bakmak ve benzeri haramlardan kaçınılmalıdır.

415. Kadına büyük zararı dokunmayacaksa, hamile kalmamak için sprayl takması caizdir. Erkeğin razı olup olmaması da fark etmez.

416. Kadının, kendisine büyük zararı dokunmayacaksa veya yabancı erkeğin ona dokunması ya haram bir yerine bakması gibi takılırken harama mürtekip olmayacaksa, hamileliği önleyen aletleri taktırması (kullanması) caizdir.

Aynı şekilde başka bir kadının, doğrudan avret yerlerine bakması veya çıplak elle dokunması gibi gir harama düşmemelidir. Yine bu alet nütfe rahme ulaşıp döllenme olduktan sonra onun düşmesine sebep olmamalıdır.

417. Kadının çocuğunu, ruh verildikten sonra, ne sebeple olursa olsun düşürmesi caiz değildir. Ama ruh verilmeden onun kalması annesine örfen tahammül edilemeyecek veya çok rahatsız edecek zarara sebep olursa, çocuğu aldırması caizdir.

418.Eğer kadın çocuğunu bilerek düşürürse, diye vermesi farz olur. Aynı şekilde baba veya doktor gibi üçüncü bir şahıs çocuğun düşmesine sebep olursa, diye vermesi farz olur.

419. Kadın zinadan hamile kalırsa çocuğunu düşürmesi caiz değildir. Ama ruh gelmeden önce ve çocuğun kalmasının zarar vereceğinden korkarsa, çocuğunu düşürmesi (aldırması) caizdir.

SORU VE CEVAPLARI

420. Batıda yaşayan bir Müslüman'ın evlenmesi için, imam hakkını yardım olarak vermemiz mümkün müdür?

Öte taraftan burada harcanan para da çok fazla olup bu parayla Müslüman ülkelerdeki birçok mimin kadın ve erkeklerin evlenmesi mümkündür. Diğer taraftan hak sahiplerinin birçoğunun hakkını, imam hakkından kullanmanın doğru olmadığını da bilmekteyiz.

C Muhtaç mümini evlendirmek, imam malının harcanacağı yerlerden biri olmakla beraber müçtehidin veya vekilinin izni olmadan evlilik veya benzeri yerlerde harcanması caiz değildir. İmam hakkını, harcanabileceği en çok hak sahiplerine sarf etmek farz değildir. Ama burada daha önemli yerde harcanması gerekir. Bu da yerlerine göre değişebilir.

421. Evlilik akdinde Arap olmayan biri, kelimelerin anlamını bilmeden, Arapça olarak akdi okuması yeterli midir? Öte taraftan kastı gerçekten evlilik akdini icra etmektir.

Sonra nikah akdini Arapça okumak farz mıdır? Başka bir dille okuması yeterli olu mu?

C Akit esnasında okunan kelimelerin genel bir anlamını bilmesi yeterlidir. İhtiyat gereği Arapça okunması mümkünse başka bir dilde okunması yeterli olmaz.

422. Telefonla akdin okunması doğrumudur?

C Doğrudur.

423. Telefon, faks veya telgrafla şahit olmak mümkün müdür?

C Hükümlerde sabit olan, şahidin bizzat hakimin karşısında hazır bulunmasıdır. kendisi olmadan sözleri geçersizdir. Ama sadece olayı anlatıyor ve haber veriyorsa nasıl gerçekleşiyorsa gerçekleşsin yanlışlık ve hata olmaması kaydıyla, söz edilen yollar yeterlidir.

424. Erkeğin evlenmek istediği kadının vücuduna ayıp yerleri hariç, lezzet kastıyla veya lezzet kastı olmadan bakması caiz midir?

C Sonuçta istemeyerekte olsa gerçekleşeceğini bilmesine rağmen, lezzet kastı olmadan el, saç, yüz gibi mehasin yerlerine bakması caizdir. Eğer ilk bakışta durumu anlarsa tekrar bakması caiz değildir.

425. Bazı Avrupa devletlerinde kız on altı yaşına ulaştıktan sonra babasının evinde kalmakla birlikte, maddi olarak onlardan ayrılma hakkına sahiptir. Daha sonra kendi işlerinde müstakil olmaktadır. Eğer baba ve annesiyle meşveret eder ve kendi görüşünü benimserse böyle bir durumda, daimi veya geçici evlilik için anne ve babasının iznini almadan bakire bir kız evlenebilir mi?

C Eğer bunun anlamı babanın kendi istediği biriyle kızını evlenmeye zorlaması yada kızının kendi evliliğine karışmasını engellemek olursa, izinsiz evlenmesi caizdir. Aksi taktirde ihtiyat gereği onların iznini almadan evlenmesi caiz değildir.

426. Otuz yaşını geçmiş bir kızın evlenme konusunda velisinden izin alması vacip midir?

C Eğer kendi işlerinde müstakil değilse izin alması vaciptir. Hatta müstakil dahi olsa izin alması ihtiyaten farzdır.

427. Bakire bir kızın evlilik kastıyla, aşırıya kaçmadan dikkatleri çekmek ve güzel görünmek için, kadınlara has toplantılarda süslenmesi caiz midir? Ve bu bedendeki ayıpları örtmek sayılır mı?

C Caizdir ve ayıpları örtmek sayılmaz. Böyle sayılsa dahi haram değildir. Ama kendisiyle evlenecek kişiyi kandırmış olursa, haram olur.

428. Kadın şer-i hakimden ne zaman talakını isteyebilir. Eğer kadının kocası kendisine kötü davranıyorsa veya cinsel isteklerini tatmin edemediği için harama düşmekten korkuyorsa, talakını istediği taktirde şer-i hakim onu boşar mı?

C Eğer kocası, kadının haklarını yerine getirmiyorsa ve şer-i hakim ikisinden birini (kadının haklarını vermek veya boşamasını) istemesine rağmen boşamaktan kaçınıyorsa, bu durumda şer-i hakimin kendisi kadını boşar. Şer-i hakimin boşama yetkisine sahip olduğu yerler şunlardır:

1. Nafaka vermekten ve talaktan kaçınıyorsa. Nafaka vermeğe gücü olmadığı durumlarda ve boşamaktan kaçındığı durumlarda aynı hükümdedir.

2. Ona eziyet ve zulüm ettiği ve Allah'ın emrettiği gibi davranmadığı durumlarda

3. Kocasının hicret edip kadının terkedilmiş duruma düştüğü hallerde. Ne kocası nede kendisini kurtaracak birinin olmadığı durumlarda. Ama kocasının tamamen cinsel isteklerini karşılamadığı ve kadının harama düşmekten korktuğu durumlarda kocanın karısının zikredilen ihtiyaçlarını gidermesi veya onun boşanma isteğini

yerine getirmesi ihtiyaten farz olmakla beraber, koca bunu yapmazsa kadının sabredip beklemesi gerekir.

429.Müslüman bir kadın bir müddet önce kocasından ayrılıyor. Yakın bir zamanda da bir araya gelme niyeti de yoktur. Öte taraftan batıda karmaşık hayat şartlarında hırsızlık ve gasp ten korktuğu bir ortamda, bir koca olmadan tek başına kalmanın mümkün olmadığını da iddia etmektedir. Bu durumda istediği biriyle evlenmek için şer-i hakimden talak vermesini isteyebilir mi?

C Eğer kocası kendisini bırakıp giderse konuyu şer-i hakime götürebilir. Şer-i hakimde kocasını geri dönmeye veya başka biriyle evlenebilmesi için, onu boşamaya emreder. Kocası iki seçenekten de kaçınır ve hiçbirini yapmazsa şer-i hakim onun talebi üzerine kadını boşayabilir.

Ama kadının kendisi sebepsiz yere kocasını terk ederse, şer-i hakim kadını boşayamaz.

430.Müslüman karı kocanın uzun bir müddet birbirlerinden ayrılmaları icap ediyor. Erkek, kitap ehli bir kadınla, karısının haberi olmadan daimi veya geçici olarak evlenebilir mi? Karısı izin verdiği durumlarda evlenmesi caiz midir?

C Müslüman erkeğin, mutlak surette, kitap ehli bir kadınla daimi evlilik yapması farz olan ihtiyata uygun değildir. Eğer Müslüman bir eşi olmazsa, Yahudi veya Hıristiyan bir kadınla geçici evlilik yapması caizdir. Ama Müslüman eşi olursa, onun izni olmadan evlenemez. Onun izni olsa dahi evlenmemesi ihtiyaten farzdır.

431.Müslüman hanımı olan biri, ülkesinden birkaç yıl uzaklaşıyor. Karısını boşadıktan birkaç gün sonra karısı iddet halinde iken ihtiyaç gereği kitap ehli bir kadınla geçici nikah yapabilir mi?

C Söz konusu geçici evlilik batıldır. Çünkü rici talak verilen kadın iddeti bitmeden kendi hanımı hükmündedir. Müslüman hanımı olan birinin, kitap ehli bir kadınla geçici evlilik yapmasının caiz olmadığı da zikredildi.

432. Kitap ehli veya Müslüman bir kadınla evlenmek isteyen birine, kadının önceki kocasından iddet halinde olduğunu veya olmadığını haber vermek farz mıdır?

C Farz değildir.

433.Müslümanın evli olan kafir bir kadınla evlenmesi caiz midir? Kocasından ayrılan kafir bir kadının iddeti var mıdır? Eğer varsa süresi ne kadardır? İddet halindeyken cinsel ilişkide bulunmak caiz midir?

C Kendi inancına uygun olarak evlenen bir kafir kadınla Müslüman bir erkeğin, evlenmesi caiz değildir. Ancak boşandıktan ve iddeti bittikten sonra geçici evlilik caiz olur. Kafir kadının iddeti, Müslüman kadının iddeti kadardır. Kadınla

kocası cinssel ilişkide bulunduktan sonra, kadın Müslüman olur, erkek Müslüman olmazsa, Müslüman bir erkeğin bu kadınla iddeti bittikten sonra evlenmesi, ihtiyata uygun olur. Ama cinsel ilişkiden önce kadın Müslüman olursa, nikah batıl olur ve iddeti de yoktur.

434.Şer-i hükme göre eşler arasında adaleti sağlamanın anlamı nedir?

C İstenilen adalet farz ve sünnet olarak iki kısma ayrılır. **Farz adalet**; gece hanımlarla beraber olmayı taksim etmesidir. Dört hanımı olanın her gece birinin yanında olması gerekir. **sünnet ise**; teveccüh, nafaka, cinsel isteklerini yerine getirmede eşit davranmasıdır.

435. Zina yapan Müslüman kadını, kocasının öldürmesi caiz midir?

C Farz ihtiyata göre zina yaparken dahi görse öldürmesi caiz değildir.

436. Risalede devamlı karşılaşılan "Zinayla meşhur olan zinakâr kadın" cümlesinin anlamı nedir?

C Halk arasında zinayla tanınan kadındır.

437. Evliliğe ihtiyacı olan bir genç, zinayla meşhur olan kadından başkasını bulamazsa onunla geçici evlilik yapabilir mi?

C Farz olan ihtiyata göre kadın tövbe ettikten sonra, yapabilir.

438. Fakihler "Zinakârın iddeti yoktur" demektedirler. Bunun anlamı nedir?

C Yani eğer kadın evli olursa iddet beklemeden kocası cinsel ilişkide bulunabilir. Ama erkek şüpheli olarak cinsel ilişkide bulunmuşsa iddet vardır.

439. Erkek evlenme kastıyla bir kadınla arkadaş olur ve daha sonrada akit okunmadan ondan çocuğu dünyaya gelir ve daha sonra akit okunursa, akitsiz zamanı da evlilikten sayılır mı? Her halükârda nikahtan önce dünyaya gelen çocuğun durumu nedir?

C Nikahta, evliliğin gerçekleşmesi için akdin sözlü olarak okunması gerekir. Fiille yapılan şey her ne kadar evliliğe delalet etse de geçerli değildir. Akitten önceki durum da akitten sayılmaz. Ancak meseleyi bilmeden cinsel ilişkide bulunmuşlarsa, şüphe üzerine olmuştur ve çocuklar helal zadedir. Ama bilerek olmuş ise yapılan iş zina ve çocuklarda zina zadedir. Ama eğer taraflardan biri bilmeden yapmış ise onun açısından çocuklar helal zade olur.

440. Hamile kalma ihtimali çok olduğundan erkek ve kadın doktorlar, eşler arasında döllenme yapmak için, birtakım girişimlerde bulunmaktadırlar. Buda avret yerlerinin açılmasına sebep olmaktadır. Bu döllenme caiz midir?

C Sırf açıklanan şeye göre avret yerlerini açmak caiz değildir. Ancak eğer doğurması zaruri olur ve buda avret yerlerinin açılmasıyla gerçekleşirse ve çocuk olmaması eşler için tahammül edilemeyecek kadar zor olursa caizdir.

441. Doğurmak istemeyen bir kadının, doktordan kordonlarını bağlamasını istemesi caiz midir? İleride açılması mümkün olur veya olmazsa, kocasının razı olması veya olmaması durumlarında hüküm nedir?

C İleride açılması mümkün olsun veya olmasın haram dokunma ve bakışlar olmaz ise kordonları bağlatmak caizdir. Erkeğin, doğurmamaya sebep olduğu için izini gerekmez. Evet, bazı sebeplerden, örneğin doktora gitmek için evden dışarı çıkmağa ve bunun gibi şeylerden dolayı kadının izin alması gerekir.

442. Batı ülkelerinde karı kocanın tohumlarını alarak tüpte döllenme yapıp, verimli hale getirdikten sonra cenini, doğurabilecek başka bir kadının rahmine yerleştirirler. Dana sonra bu cenin kadının rahminde büyüyerek çocuk dünyaya gelir. Bu iş caiz midir ve çocuğun şer-i annesi kindir?

C Yapılan şeyin kendi zatında caiz olması zordur. Ama eğer bu iş gerçekleşirse annelik ihtiyat gereği her ikisine de (hem tohum sahibine hem de rahim sahibine) nispet verilmelidir.

443. Boşanan Müslüman bir kadının, özel yerde saklanan yabancı bir erkeğin menisini izinli veya izinsiz kullanması caiz midir? Aynı şekilde rici iddeti olan bir kadın, iddet esnasında veya iddet bittikten sonra kendi kocasının menisini kullanırsa hüküm nedir?

C Kadının yabancı bir erkeğin menisiyle döllenmesi caiz değildir. Ama kendi kocasının menisiyle iddet esnasında döllenmesi caizdir.

444. Bir şahıs, ya ailesini veya karısını razı etmek zorunda kalırsa, karısını boşayıp ailesini mi razı etmeli, yoksa boşamayıp karısını mı razı etmelidir?

C Adalet ve insafı göz önünde bulundurup zulüm etmek ve hakları zayi etmekten kaçınarak dini ve dünyası için uygun olanı seçmelidir.

445. Kadının kocası üzerinde vacip olan nafakasından kasıt nedir. Bu nafakanın, kocanın toplumdaki durumuna uygun olmasımı gerekir, yoksa kadının babası evindeki durumuna mı uygun olmalıdır? Veya bunların dışında başka bir şeye mi uygun olmalıdır?

C Kocanın durumunu dikkate alarak, kadının şanına uygun olması gerekir.

446. Erkek kadının haklarını ihlal ederse kadın, kadınlık ilişkilerinde ona karşı hoşgörülü olmama hakkına sahip midir?

C Böyle bir şeye hakkı yoktur. Ancak uyarılarının faydası olmazsa, uygun bir şeyin uygulanması için şer-i hakime şikayet edebilir.

447.Müslüman bir yolcunun karısı, onu karşılamaya geldiğinde veya uğurladığında insanların içinde, onunla görüşüp öpmesi caiz midir?

C Tahrik edici olmadan hicap ve örtüye uyularak olursa haram değildir, ancak yapılmaması daha uygundur.

448. Batı kanununa göre eşler birbirinden boşanır, erkek kadının şer-i haklarını ve nafakasını vermez ve şer-i bir sebebe havale ederse, kadının bu durumda bekleyip sabretmesi de onun zor durumda kalmasına sebep olursa ne yapması gerekir?

C Kadın, şer-i hakime veya onun vekiline şikayet etmelidir. Erkek, onun nafakasını vermeye veya vekille de olsa boşamaya mecbur edilir. Hiçbirini yapmaz ve onun malından kadına nafaka vermekte mümkün olmazsa, hakim veya vekili kadını boşarlar.

449. Kafir kadınla, kitap ehli olsun veya dinsiz, ülkesi direkt veya dolaylı yollardan Müslümanlarla savaşırsa onunla nikahsız olarak cinsel ilişkide bulunmak caiz midir?

C Caiz değildir.

450. Kocasına itaat etmeyen ve üzerine farz olan kadınlık görevini yerine getirmeyen ve kocasının izni olmadan babasının evinde aylarca kalan bir kadın, nafaka, çocukları ve ayrılmak konularında İslamın hükümleri yerine İslam-i olmayan mahkemeye müracaat etmektedir. Böyle bir kadın, şer-i hükme göre kadınlık haklarına tam olarak sahip midir?

C Söz konusu kadının şer-i nafaka hakkı yoktur. Ama mihir ve çocuğuna iki yıl süreyle bakma gibi hakları, itaatsizliğinden dolayı düşmez.

451. Genç bir kadın rahmine yapılan ameliyat sonucu on beş yıldan fazla hayızdan (adetten) kesilmektedir. Daha sonra geçici olarak evlenirse, müddet tamam olduktan sonra iddet beklemesi farz olur mu? Eğer farz olursa süresi ne kadardır?

C Eğer hayız gören kadınların yaşında ise geçici evliliğin iddeti kadar yani 45 gün iddeti vardır.

452.Müslüman olmayan bir kadın, evlenmek için şahadet getirirse onu duyan ise gerçekten imam ettiğine yüksek bir ihtimal vermezse ona Müslüman diyebilir mi?

C Evet, sözlü veya fiili olarak iman etmesinin aksine bir şey yapmazsa ona Müslüman denilebilir.

453. Bir kadının yumurtalığını (yumurtalarını) ameliyatla diğer bir kadına nakil ediyorlar. Yapılan iş caiz midir? Eğer hamile kalırsa çocuk hangisinin sayılır.

C Haram bakmadan ve dokunmadan kaçınılırsa sakıncası yoktur. Annelik ise nispîdir. Farz ihtiyata göre ihtiyat edilmeli, hem yumurta sahibine hem de rahim sahibine anne denilmelidir.

454. Cenini anne karnında bir sıvı içerisinde bulunmaktadır. Bu sıvı doğum anında veya doğumdan önce bazen kanla karışık, bazense kanla karışmadan çıkmaktadır. Bu sıvı madde kanla karışmadan çıkarsa temiz midir?

C Evet temizdir.

455. Cenini düşürmek ne zaman caizdir? Müddeti dikkate alınır mı?

C Nütfe ana rahmine münakit olduktan sonra (intikal edip çocuk oluştuktan sonra) düşürülmesi caiz değildir. Ama kadın kendisine zarar geleceğinden korkarsa veya onun kalması, annesini tahammül edilemeyecek zor bir duruma düşürürse, tek çare ise düşürmek olursa çocuk canlanmadan düşürebilir.

456. Doktorlar bazen ceninin ciddi bir hastalığa yakalandığı sonucuna ulaşıyorlar ve çocuğu almaya (düşürmeye) karar veriyorlar. Zira dünyaya gelirse, ya ayıplı olarak gelecek veya doğduktan sonra yaşamayacaktır. Doktorun bu çocuğu alma ve kadının da buna razı olma hakkı var mıdır? Cenin ne zaman düşürülebilir, bu durumda kim diye vermelidir?

C Çocuğun sadece ayıplı olarak doğması veya doğduktan kısa bir süre sonra ölmesi onun düşürülmesine asla izin vermez. Kadının bu işe razı olması caiz olmadığı gibi, doktorunda onu alması caiz değildir. Düşürme olayını gerçekleştiren diye (kan parasını) vermelidir.

457. Kadın çocuk istemediğinden, kendisine herhangi bir zararı dokunmadığı halde, çocuk canlanmadan önce düşürebilir mi?

C Çocuğun kalması annesine zarar vermiyorsa, tahammülü güç bir zorluğa da düşmüyorsa çocuğu düşürmesi caiz değildir.

Sekizinci FASIL

GENÇLERLE İLGİLİ KONULAR

458. Fakihler kadınlara lezzet ve riybeyle bakmanın haram olduğunu açıkça söylerler. Lezzet ve şehvetle bakmadan **"haram oluşu"** riybeyle bakmadan ise **"harama düşmekten korkmayı"** kastederler.

459. Kadınların normalde açık olan yerlerine şehvet kastı olmadan bakmanın sakıncası yoktur. Şehvet kastı ve harama düşme korkusu olmadan adeten açılmayan yerler dışında yüzüne, ellerine, ayaklarına ve normalde açılması uygun olan yerlerine bakmak caizdir.

460. Erkeğin erkeğe, kadının da kadına şehvetle bakması caiz değildir.

461. Erkeğin erkekle kadının da kadınla cinsel ilişkide bulunmaları haramdır.

462. Kendisinden meni getirmek (mastürbasyon) hangi vesileyle olursa olsun haramdır.

463.Açık film ve fotoğraflara lezzet ve şehvet kastı olmasa dahi bakmamak ihtiyaten farzdır.

464. Fuhuş yerlerinde erkek ve kadına takılan cihaz inzal kastıyla olmasa dahi kullanılmaması ihtiyaten farzdır. Kadın ve erkeğin evli olup olmaması da fark etmez.

465. Erkeğin hamileliği önlemek için herhangi bir şey kullanması caiz olmasıyla beraber, kadından onay alması ihtiyaten farzdır.

466.Müslüman bir erkeğin kadın ve erkeklerin beraber olduğu (karışık olduğu) yerlere ve diğer açık saçık yerlere haram yoldan zevk almak için gitmesi caiz olmadığı gibi, zevk almak için gitmese dahi, gitmemesi ihtiyaten farzdır.

467.Müslüman bir erkek önemli bir zarara maruz kalmayacaksa ve tahammül etmesi zor bir durumla karşılaşmayacaksa herhangi bir örtü falan olmadan kadınla tokalaşmaya hakkı yoktur. Eğer zarar olursa, bu zararı def edecek miktarda görüşmesi (tokalaşması) caiz olur.

468. Genç bir erkeğin; kız kardeşini, kız kardeşinin kızını, erkek kardeşinin kızını, teyzesini, halasını veya onların küçük yaştaki kızlarını yakınlık, sevgi ve muhabbet olsun diye, şehveti tahrik olmadan öpmesi caizdir.

469. Satranç oynamak paralı olsun veya olmasın haramdır. Aynı şekilde bilgisayar vesilesiyle hatta bir taraf cihaz olsa dahi oynanmaması ihtiyaten fardır.

470. Kağıt gibi diğer kumar aletleriyle paralı (iddialı) oynamak haramdır. Aynı şekilde parasız dahi olsa oynamamak ihtiyaten farzdır.

471. Futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi, hentbol ve buna benzer spor dallarındaki oyunların oynanması caizdir. Aynı şekilde bu oyunları sahalarda veya başka yayın aletlerinde paralı veya parasız, günaha düşmemek şartıyla (örneğin şehvetle bakma veya namaz gibi vacibi terk etmeden) izlemek caizdir.

472. Bedene önemli bir zararı olmadan ve araya hiçbir şey bırakmadan (para gibi) güreş yapmanın ve boks oynamanın sakıncası yoktur.

473. Erkeğin sakalını kesmesi ihtiyatı farz gereği caiz değildir. Aynı şekilde sadece çenede sakal bırakıp diğer yerleri kesmesi, ihtiyatı farz olarak uygun değildir.

474.Müslüman'ı sakalını kesmeye zorlarlarsa veya hastalığından dolayı kesmek zorunda olursa veya kesmediğinde kendisine bir zarar getirecekse yada kesememesi onu zor durumda bırakacaksa (örneğin onunla alay edecekler veya ihanet edeceklerse) sakalını kesmesi caiz olur.

SORU VE CEVAPLARI

475. Baba oğlunun arkadaşından, oğlunun davranışlarına dikkat etmesini isterse, aradan bir müddet geçtikten sonra oğlunun durumunu sorduğunda (Eğer oğlu bir takım özel konularının hiç kimseye açılmasına razı değilse) arkadaşının, durumu babasına söylemesi caiz midir?

C Caiz değildir. Ancak kötü bir şey olur babanın da onu men etmesi vacip olursa, konuyu açıklamadan da men etmek (o kötü işten uzaklaştırmak) mümkün olmazsa, eziyet ve ihtiramını düşürecek durumları söylemelidir.

476."Birinci bakış lehine ikincisi aleyhine" sözünden maksat nedir. Bazılarının iddia ettikleri gibi "İlk bakışlar her zaman caizdir" kelimesini gerekçe göstererek kadına ilk bakışta uzun süre bakmak caiz midir?

C Zikredilen sözden iki bakış arasında fark olduğu anlaşılmaktadır. Zira birinci bakış ani ve şehvet kastı olmadan gerçekleşmektedir. İkinci bakış ise bunun aksine belli bir hedef doğrultusunda ve kasıtlı olarak gerçekleşmektedir. Dolayısıyla şehvet ve lezzet kastı olması tabii olarak ortaya çıktığından ikinci bakış zararlıdır. Bu konu hakkında imam-ı Cafer Sadık (a.s) söyle buyuruyor:

"Birinci bakıştan sonra bakmak, kalbe şehvet tohumunu eker. Bakanın fitne yapması için de yeterlidir." Her ne şekilde olursa olsun sözden anlaşılan şudur: Dakik olarak caiz olan bakışın tarifini yapmamaktadır. Yani 'ilk bakış kasıtlı dahi olsa ve bu bakış devam etse bile caizdir' demek istemiyor. Zira bakanın nefsi bakmak istememektedir. Ama ikinci bakış bir an olsa ve hiçbir lezzet kastı dahi olmazsa haramdır.

477. Birçoğu için, kadınlara bakmanın haram oluşu konusunda yapılan tarifler açık değildir. Reybe, lezzet ve şehvet nedir? Anlamları aynı mıdır?

C Lezzet ve şehvetten; cinsel şehvet ve lezzet kastedilmektedir. Mutlak surette bütün lezzetler (insanın güzel bir manzaraya bakarken aldığı lezzet gibi) kastedilmez. "**Reybe"** ise harama düşmekten korkmaktır.

478. Haram olan lezzet nedir?

C Derece olarak düşünülürse en yakın derecesi cinsel hissin (isteğin) başlangıç derecesidir.

479.İngiltere ve birçok batı ülkelerindeki resmi okullarda genç kız ve erkeklere, cinsel eğitimin anlatıldığı dersler görmekteler. Konunun açıklığa kavuşması için cinsel organları açıklamaya çalışmaktadırlar. Genç bir erkeğin böyle bir derse katılması caiz midir? Genç ise bu dersin gelecekte kendisine faydalı olacağını savunarak derslere katılmaktadır. Anne babasının çocuğun derse katılmasını engellemeleri vacip midir?

C Derse katılması şehvet ve bakma yoluyla harama düşmeyecekse ve ahlakını da bozmayacaksa konuyu öğrenmesinin sakıncası yoktur.

480. Kadınların karşısında onları etkilemek kastı olmadan, aşk şiiri okumak doğrumudur? Eğer bekar olurlarsa, şiirde onları etkilerse ve etkileme kastıyla da okunursa hüküm nedir?

C Caiz değildir.

481. Lezzet, harama düşürme ve harama davet etme kastı olmadan, kadınlarla aşk konularını konuşmak caiz midir?

C İhtiyat gereği caiz değildir.

482. Belli olmayan bir kadını veya bütün kadınları şiirde veya bir metinde övmek caiz midir?

C Hiçbir mefsedesi olmaz ve harama düşülmezse sakıncası yoktur.

483. Kadınlardan birine lezzetini kabullendirmek kastı olmadan onlarla konuşup daha sonra da onlardan birine geçici evlilik teklif etmek caiz midir?

C Yabancı bir kadınla, kendine uygun olmayan bir konuşma olmazsa sakıncası yoktur.

484.Müslüman olmayan kadınların yazın normalde açtıkları yerlere bakmak caiz midir?

C Şehvet kastı ve günaha düşme korkusu olmazsa sakıncası yoktur.

485. Tanınan hicaplı bir kadının hicapsız fotoğrafına bakmak caiz midir?

C Yüz ve ellerinin dışındaki yerlere bakmamak ihtiyata uygundur. Yüz ve ellerine ise şehvet ve lezzet kastı olmadan bakmak caizdir.

a) Şehvetinin uyanacağından emin olmayan biri, konuyu iyi anlayıp bilmesi için televizyon ve buna benzer şeylerde tamamen veya normal açık olan, Müslüman olmayan kadınlara bakması caiz olur mu?

b) Yukarıdaki maksatla değil de kocanın kendi karısına tahrik olmak için onlara sokakta bakması caiz olur mu?

C Televizyon ve benzeri şeyler olsun veya direkt olsun, açık olan yerlere bakmak caiz değildir. Hatta mutlak olarak (hiçbir yerine) bakmamak ihtiyaten farzdır.

486. Tahrik olmayacağına emin olan birinin, tahrik edici durumdaki kızlara bakması caiz midir?

C Açık saçık olurlarsa ihtiyat gereği bakmamalıdır.

487. Lezzet kastı olmadan seksi filmlere bakmak caiz midir?

C İhtiyaten, mutlak olarak bakmak caiz değildir.

488. Bozuk olmayan programlar için televizyon kanallarına para karşılığı ortak olunuyor. Gece yarısından sonra açık filimler konuluyor. Bütün bu kanallara abone olmak caiz midir?

C Kendine ve diğer aile fertlerine açık ve ahlak bozucu programları izlemeyeceğine güvenmiyorsa caiz değildir.

489. Bazı ülkelerde lezzet kastı olmadan ayakta olan bütün oturanlarla hatta kadınlarla tokalaşıyor. Bu batının örf ve adeti olduğu için kadınlarla tokalaşmamak onlara haksızlık ve aşağılayıcı bir hareket sayılır. Buda batılıların insana olumsuz olarak bakmalarına sebep oluyor. Bu durumda kadınlarla tokalaşmak caiz midir?

C Caiz değildir. Tokalaşmamalı veya tokalaşırken eldiven takmalıdır. Bunlar mümkün olmaz ve tokalaşmamak onu zor durumda bırakacak olursa, tokalaşması caizdir. Bu, böyle bir mecliste bulunmasının zaruri olduğu durumdadır. Ama böyle bir zaruret yoksa ve bu mecliste haramdan kaçınmasının da imkanı yoksa, bu gibi yerlerde bulunması caiz değildir.

490. Batı ülkelerinde tokalaşmak selam ve hoşgörü vesilesi sayılır. Onu terk etmekse bazen arkadaşı dışlamasına, veya iş ve ders tatilinden mahrum kalmasına

sebep olur. Zor durumlarda Müslüman erkeğin kadınla veya Müslüman kadının erkekle tokalaşması caiz midir?

C Eldiven giyerek veya başka bir vesileyle, dokunmadan kurtulma yolu yoksa, tokalaşmamak ise önemli bir zarar getirir yada tahammül edilemeyecek kadar zor durumda bırakırsa, tokalaşmak caizdir.

491. Batıda yaşayan Müslüman bir erkek, Müslüman bir kadın bulamazsa Müslüman olmayan bir kadınla evlenebilir mi? Elbette bunun çocukları için sakıncası vardır. Zira dil, din, eğitim yöntemleri, toplumsal adetler farklıdır. Buda çocukları için zorluklara sebep olacaktır.

C İhtiyaten farz olarak Müslüman olmayan bir kadınla daimi evlilik yapamaz. Geçici evlilik ise caiz olmakla birlikte, çocuk yapmamasını tavsiye ediyoruz. Bu onun uzakta da olsa Müslüman hanımı olmadığı surettedir. Ama Müslüman eşi olursa onun izni olmadan caiz değildir. Hatta izni olsa bile, farz ihtiyata göre evlenmemelidir.

492. Bazı şirketler kadının cinsel organına benzer cihazlar yapıyorlar. Bazı erkekler de yatarken lezzet almak için aletlerine takıyorlar. Bu haram olan istimna çeşitlerinden sayılır mı?

C Meni getirme kastıyla yapar meni de gelirse veya alışkanlık yüzünden meni gelirse, haramdır. Hatta meni gelmeyeceğini bilse bile ondan kaçınmak ihtiyaten farzdır.

493. Erkeğin erkeği şehvetle kucaklaması ve birbirlerini öpmeleri hatta bu haddi aşıp başka şeyler yapmalarının hükmü nedir?

C Haramlılık dereceleri farklı olmakla beraber hepsi haramdır.

494. Avrupada yaygın olan yeni bir moda erkeklerin bir kulağına veya her iki kulaklarına kadın küpesi takmasıdır. Bu erkek için caiz midir?

C Altın olursa caiz değildir. Hatta ihtiyat gereği mutlak olarak takılmamalıdır.

495.İlk günde harama düşerek sakalını usturaya vuran biri ikinci, üçüncü, dördüncü ve diğer günler usturaya sakalını sürebilir mi?

C Yapmaması ihtiyaten farzdır.

496. Avrupa'daki büyük şirketlerde çalışmak isteyenler arasında sakallı ve sakalsız ayrımı yapılmaktadır. Bu söz doğru olursa, atanmak için tıraş olmak caiz olur mu?

C Sakal kesmeği haram bilen görüşe göre, nitekin ihtiyatta budur, sırf şirkette görev almak isteği sakal kesmeği caiz kılmaz.

497.Yüzün iki tarafını ve çenenin tüylerini tıraş etmek haram olan kısımdan mıdır?

C İhtiyaten, kesilmesi haram olan kısım, sakal denilecek iki tarafı kapsar. Yanaklardan tüyü almanın sakıncası yoktur.

498. Bilgisayarda oynana her türlü kumar paralı veya parasız caiz midir?

C Caiz değildir. Normalde oynanan kumar hükmündedir.

499. Helal oyunlardan biri de zar atma oyunudur. Zar oyununu oynamak caiz midir?

C Zar kumar aleti olmazsa, kumar olmayan oyunlarda oynanmasında sakınca yoktur.

Dokuzuncu FASIL

KADINLARLA İLGİLİ KONULAR

500. Kadın harama düşmekten korkmuyorsa, erkekleri de haram bakışa düşürmüyorsa ve toplumda fitneye sebep olmuyorsa, yüzünü ve ellerini mahrem olmayan (yabancı) karşısında açması caizdir. Aksi taktirde mahremleri karşısında dahi örtmelidir.

501. Kadının ayaklarının üzerine mahrem olmayan biri bakarsa açması caiz değildir. Ancak namaz kılarken onu yabancı biri görmezse, ayaklarının altını ve üstünü açması caizdir.

502. Kadınların erkekleri tahrik etme kastı olmadan ve kendileri de günaha düşmemekten emin oldukları taktirde gözlerine sürme çekmeleri ve parmaklarına yüzük takmaları caizdir. Aksi taktirde mahremlerinden dahi gizlemeleri gerekir.

503. Kadın koku (parfüm) sürerek bazı işlerinden dolayı evden çıkar ve bu koku yabancı erkeklerin dikkatini çekerek tahrik olmalarına sebep olmazsa, kadında onları tahrik edip veya günaha düşürme kastı olmazsa, caizdir.

504. Kadın günaha düşmeyeceğinden emin ise, yalnız olarak yabancı bir şoförün arabasına binebilir.

505. Kadının kendisiyle oynayıp şehvetini uyandırıp kendisinden meni getirmesi caiz değildir. Şehvetini uyandırır ve meni dışarı gelirse gusül etmesi vacip olur ve abdest alması da gerekmez.

506.Çocuğu olmayan bir kadın çocuk doğurma mecburiyetinde olur ve doğum yapmaması teklifi kaldıran bir zorluğa sebep olursa, tedavi görmek için çocuk doğurma organını (cinsel organını) açabilir.

507.Çocuğun kendi annesinin sütünü emmesi daha uygundur. Nitekin hadiste geldiği gibi "Çocuk için, annesinin sütünden daha çok bereketli (hayırlı) süt yoktur."

Çocuğun süt emme döneminin yirmi bir ay olması güzeldir. Ondan az olması uygun değildir. İki yıldan fazla olması da uygun değildir. Bundan önce baba ve annesi çocuğu sütten kesmekte anlaşırlarsa daha iyi olur.

508. Kadının yemek yapmak, dikiş dikmek, temizlik, çamaşır yıkamak ve zevk almakla alakası olmayan diğer ev işlerini üstlenmesi vacip olmamakla birlikte müstahaptır.

509. Yabancı kadının sesini, harama düşme korkusu ve şehvet kastı olmadan dinlemek caizdir. Aynı şekilde harama düşme korkusu olmazsa kadının sesini yabancı erkeklere duyurması caizdir. Evet, Sesini, işitenleri heyecana getirecek şekilde inceltip güzelleştirmesi haram olup caiz değildir.

510. Hastalığı dolayısıyla muayene olma zorunda olan bir kadını erkek doktorun muayene etmesi için, bedenine bakması ve dokunması gerekiyorsa, bakması ve dokunması caizdir. Sadece biri yeterli olursa (bakmak ve dokunmak) diğeri caiz değildir.

511. Bazı alimler her türlü lezzet ve cinsel zevklerin yalnız evlilik hayatında ve aile çerçevesi içinde sınırlı olduğu görüşündeler. Zira bu; hem erkek ve kadının hem de bütün ailenin hayrınadır. Onun için İslam örtünmeyi, kadının yabancı erkeklerle bir araya geldiği durumda farz etmiştir.

512. Ferih Hiteskuk şöyle diyor: "Doğulu kadın kendi zatında çok çekicidir. Bu cazibe ona birçok güç kazandırdı. Ama doğulu kadının, batılı kardeşlerine benzemek için harcadığı büyük çaba sonucu, hicabını zamanla kenara bırakmasına sebep oldu. Hicabını bıraktıkça da cinsel cazibesini yavaş yavaş kaybetti."

513. Will Dourant, kadının cinsel davranış esaslarını izah ederken şöyle diyor: "Kadın, kendisini rahatça erkeklere sunmasının ve bayağı olmasının onu seviyesizliğe iteceğini ve kibrini kıracağını anladı ve bunu kız çocuklarına öğretti"

Kadın, fıtratında olan iffet, haya, bedenini örtme eğilimleri onun makamını yüceltir ve erkeklerin gözündeki değerini arttırır.

SORU VE CEVAPLARI

514. Kadının kadına şehvet kastıyla sarılmasının, cinsel lezzet için öpmesinin ve şakalaşmasının hükmü nedir? Eğer iş bu hadden ileri giderse ne olur?

C Bütün bunlar hürmet dereceleri farklı olmakla beraber haramdır.

515. Kadınların özel sorunlarına cevap verecek bir din alimine ihtiyaçları çoktur. Bazı soruların özel oluşunu da göz önüne alırsak, bu soruları açıkça din alimlerine sorabilirler mi? O da bu sorulara açık bir şekilde cevap verebilir mi?

C Evet, şer-i hükümleri öğrenmek ve öğretmek için, iki taraf için de bu caizdir. Ama iki tarafında niyetlerinin doğruluğu, iffete riayet etmeleri, çekingen davranmaları, tasrih edilmesi çirkin olan şeyleri açıkça demekten kaçınmaları gerekir.

516. Sevişirken (şakalaşırken) kadından yapışkan bir sıvı gelmektedir. Sevişme devam ettikçe, kadın heycanın ve cinsel gerilimin doruk noktasına ulaşınca bu sıvı (ki buna kazf) denmektedir, çoğalıyor. İlk sıvı geldiğinde veya heycanı doruk noktasına ulaştıktan sonra kadının gusül etmesi farz olur mu? Bu gusül abdest için de kafi midir?

C Kadın cinsel heyecanın doruk noktasına ulaşmadıkça gusül farz olmaz. Bu hadde ulaşır ve ondan bir sıvı gelirse cenabet hadesinden temizlenmek için gusletmesi gerekir. Bu gusül abdest içinde kafidir.

517. Hac döneminde kadınlar adet vakitlerini geciktirmek için ilaç kullanmaktalar. Adet vakti geçtikten sonra da bazen kesik (devamsız) kan görmekteler. Bu durumda adet hükümleri geçerli midir?

C Eğer üç gün devam etmez ve kesilirse adet hükmünde değildir ve onun hükümleri kullanılmaz.

518. Hicap takan kadınlardan birçoğu çenelerini ve çenelerinin altından bir kısmını açıkta bırakarak boyunlarını örtmekteler. Bu şekilde örtünmeleri caiz midir? Açılması caiz olan yüzün miktarı ne kadardır. Kulaklar da yüzden sayılır mı?

C Yüz kulakları kapsamaz. Bu yüzden kulakları kapamak vaciptir. Ama başı örterken çene ve çene altının görünmesi caiz olan miktarı mütearif olmalıdır. Bu kısım (mütearif miktar) yüzden sayılır.

519. Nikah ümidi kalmamış ve çocuktan kesilmiş yaşlı kadınlarla tokalaşmak (el sıkışmak) caiz midir? Nikah ümidi kalmayan ve kadınlıktan kesilen ihtiyar kadınların, takriben yaş sınırları kaçtır?

C Zaruret dışında, mutlak surette yabancı kadınların bedenlerine dokunmak caiz değildir. Bu kadınların takribi yaşları yoktur. Bu konuda kadınlar birbirlerinden farklıdırlar. Ölçü ise ayette zikredilmiştir. Buda yaşları büyük olduğundan, nikah ümidi kalmayan kadınlardır.

520.Eğer bir ülkede yüzü peçe örtmek tuhaf karşılanıyor. Yadırganma ve bazı soruların sorulmasına sebep oluyorsa, kötü karşılandığı için çıkarmak vacip olur mu?

C Vacip olmaz. Ama herhangi bir ülkede peçenin giyilmesi halkın genelinin şaşkınlığına ve yadırganmasına sebep olursa bu ülkede kötü nam salan elbiselerden sayılır ve o ülkede giyilmesi caiz değildir.

521.öğretmeni yabancı bir erkek olur ve eğitim sırasında yalnız kalmaları da icap ederse (ki bu onların harama düşmelerine sebep olmamaktadır) hicaplı bir kadının araba sürmeği öğrenmesi (sürücü kursuna gitmesi) caiz midir?

C Fesat olmayacağına emin olunursa caizdir.

522. Kadınların süslendiği bazı iş yerlerinin (kuaförlerin) kadın işçilere ihtiyacı olmaktadır. Mümin bir kadının, Müslüman olsun veya olmasın yabancı erkeklere karşı süslenen açık kadınları süslemesi caiz midir?

C Eğer bu münkeri (Allah'ın yasakladığı şeyleri) yaymak sayılırsa yapmamalıdır. Ama bu unvanın oluşması gerçekten de uzaktır.

523.Yüzünü kapatmayan bir kadının yüzündeki tüyleri temizlemesi, kaşlarını düzeltmesi ve yüzüne hafif tabii pudra vurması caiz midir?

C Haram düşmeme şartıyla ve yabancı erkeklerin kendisine haran bakışlarla bakması niyeti olmadan, yüz tüylerini temizlemek, kaşları düzeltmek, yüzü -caiz olduğu miktarda- açmaya engel değildir. Ama güzel gözükmek için yüzüne pudra vurmuşsa yüzünü kapatmalıdır.

524. Kadınlara özgü toplantılarda, evlilik kastıyla kadının saçının bir kısmını veya tamamını boyaması caiz midir?

C Bu bir ayıbını veya büyük olan yaşını gizlemek gibi karşıdakini yanıltmak için olmazsa, süslenmesinin sakıncası yoktur.

525. Hem ziynet hem de örtü maksadıyla, kendisini olduğu şeklinden daha değişik göstermek için kadının peruk takması caiz midir.

C Peruk takması caiz olmakla beraber bu bir ziynettir. Ve yabancı erkeklerin karşısında kapatması (örtmesi) gerekir.

526. Et şeklindeki çoraplar ayağı daha güzel göstermektedir. Genç bayanın bu çorapları giymesi caiz midir?

C Giyebilir. Ama, giyeceklerde ziynet sayılırsa yabancıların karşısında kapatmalıdır

527. Paravan çoraplar altında olanı ortaya çıkarmaktadır. Bunları giymek caiz midir?

C Kendi zatında sakıncası yoktur.

528.Müslüman bir kadın hemşire (hastabakıcı olarak) klinikte çalışmaktadır. Tabii olarak ta işi gereği Müslüman olsun veya olmasın erkeklerin bedenine dokunmaktadır. Bunu yapması caiz midir? Öte taraftan iş bulma imkanı az olduğundan, bu işi bırakması da zordur. Sonra bu konuda Müslüman'ın bedenine dokunmakla, Müslüman olmayanın bedenine dokunmak arasında fark var mıdır?

C Müslüman olsun veya olmasın, haram oluşunu ortadan kaldıracak bir zaruret olmadan, kadının, yabancı bir erkeğin bedenine dokunması caiz değildir.

529.Müslüman bir kadın, yürürken yere değdiğinde dikkatleri çekecek şekilde ses çıkaran, yüksek topuklu ayakkabı giymesi caiz midir?

C Yabancı erkeklerin dikkatini çekmek kastıyla olur veya bir çeşit fesada yol açarsa caiz değildir.

530. Kadının, ziynet kastıyla yüzük, küpe, bilezik takması helal midir?

C Helaldir. Harama düşmeyeceğine emin olursa ve yabancıların dikkatini celp etmek kastıyla olmazsa yüzük ve bilezik takmasının sakıncası yoktur. Küpeyi ise yabancılara karşı örtmelidir.

531. Batıda göz için değişik renklerde lensler kullanılmaktadır. Kadının güzel gözükmek ve yabancı erkeklere bu şekliyle görünmek niyetiyle, lens kullanması caiz midir?

C Eğer ziynet sayılırsa caiz değildir.

532. Kadın yumurtalarının alım satımı caiz midir?

C Caizdir.

533. Bazı durumlarda kadınların saçı dökülmektedir. Saçlarının dökülmesi zorluğa sebep olsun veya olmasın, kadının tedavi için saçlarını doktora göstermesi caiz midir? Güzellik için olursa hüküm nedir?

C Tahammül edilemeyecek derecede zorluğa düşmesine sebep olursa, caizdir. Aksi taktirde caiz değildir.

534.Müslüman bir bayanın, erkek ve kızların karışık okudukları batı üniversitelerinde okuması caiz midir? Öte taraftan bu okullar erkek ve kız öğrencilerin davranışlarını da etkilemektedir.

C İnancını koruyabileceğine, hicap gibi şer-i farzları yerine getirebileceğine, haram bakış ve dokunuşlardan uzak kalabileceğine o ortamdaki inhiraf ve değişimden etkilenmeyeceğine eminse sakıncası yoktur. Aksi taktirde caiz değildir.

535. Bazı batı ülkelerinde ressamlar umumi yerlerde isteyen şahısların belirli bir ücret karşılığında resimlerini çizmekteler. Resimlerinin çizilmesini isteyenler, ressamın karşısında oturuyorlar ressamda onlara dikkatle bakarak resimlerini çiziyor. Hicaplı bir kadın ressamdan resmini çizmesini isteyebilir mi?

C Bunu yapması yakışır bir hareket değildir.

536. Kadınların güreş yapması caiz midir? Ve kadınların güreş yapan erkeklerin açık olan vücutlarına doğrudan veya televizyondan lezzet kastı olmadan bakmaları caiz midir?

C Başkasına haram olacak derecede zarar verecek bir spor caiz değildir. Lezzet kastı olmadan bile olsa kadının, erkeğin vücuduna televizyondan dahi bakmaması ihtiyaten farzdır. Baş, eller, ayaklar ve şer'en örtünmesi farz olmayan benzeri yerlere bakmakta şakınca yoktur.

537. Aza merasimlerinde elbiselerini çıkaran erkeklerin bedenlerine, kadınların bakması caiz midir?

C Bakmamaları ihtiyaten farzdır.

538.Müslüman bir erkek, yardım amacıyla küçük kız çocuğunun eğitimini üstleniyor. Çocuk ergenlik çağına gelince onun karşısında başını bağlamalı mıdır? Bu şahısın, kızın saçına bakmaması ve bedenine dokunmaması vacip midir?

C Evet bütün bunlar vaciptir. Bu kızın diğer yabancı kadınlardan farkı yoktur. (diğer yabancı kadınlarla aynı hükümdedir.)

539. Hamile olan bir kadının bu hamileliği çok büyük zorluk ve sorunlara yol açacak, ailesinin saygınlığını zedeleyecekse çocuğu aldırabilir mi?

C Eğer zorluk, genellikle tahammül edilemeyecek derecede olursa ve çocuğu aldırmaktan başka bir kurtuluş yolu da yoksa, cenine ruh gelmeden önce aldırması caizdir.

540. Kadının pantolon giyerek çarşıya çıkması caiz midir?

C Beden hatlarını gösterir veya fesadın yayılmasına yol açarsa caiz değildir.

541. Kadının kadınlara özgü toplantılarda dikkat çekmek ve güzel görünmek için peruk giymesi caiz midir? Ve bu bir eksikliği gizlemek olarak sayılır mı?

C Ayıpları gizlemek için olmadan, evlilik kastıyla sadece ziynet için giyilmesinde sakınca yoktur.

542. Adet gören bir kadının vacip yedi secde ayetlerinin dışında Kuran okuması caiz midir? Eğer caiz ise keraheti var mıdır? Bununla sevap alır mı veya sevabı az mı olur?

C Vacip secdelerin olduğu ayetlerin dışında Kuran okuması caizdir. Yedi ayetten fazla okumasının mekruh olması da, sevabın az olması anlamındadır.

Onuncu FASIL

MÜZİK, GINA VE RAKS HÜKÜMLERİ

543.Müzik günümüzde iyice yaygınlaşan bir sanattır. Bu sanatın bazı çeşitleri helal olup bazılarıysa haramdır. Helal olan türlerini dinlemek caizdir. Haram olanlarını dinlemek ise caiz değildir.

544. Helal olan müzik; lehv ve leib meclislerine (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislere) münasip olmayan müziktir. Haram müzik ise; Lehv ve leib meclislerine münasip olan müziktir.

545."Lehv ve leib meclislerine (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislere) uygun olan müzik"den kasıt; müziğin insanı dinlendiren veya insanın halini değiştiren bir üsluba sahip olması anlamında değildir. Bu güzel bir şeydir. Bundan kasıt dinleyen -özelliklede bu konularda bilgisi varsa- bu tür müziklerin lehv ve leib meclislerinde (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislerde) kullanıldığını veya orada kullanılan üsluba sahip olduğunu ayırt etmektedir.

546. Helal müziğin çalındığı yerlere gitmek ve helal olduğu müddetçe dinlemek caizdir.

547.Çalınan müziği isteyerek (kastî) dinlememe şartıyla lehv ve leib meclislerine (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislere) münasip müziğin

çalındığı yolcu karşılama salonlarına, umumi yerlere, yolculara has görüşme yerlerine, park, lokanta, kahvehane ve benzeri yerlere gitmek caizdir. Buralarda çalınan haram müziği kulağın işittiği halde sen dinlemek için dikkatini vermemelisin.

548. Hem büyüklerin hem de küçüklerin helal müzik fenninin öğretildiği yerlerden veya başka şekilde bu fenni öğrenmesi caizdir. Bu yerlere gitmek, dini terbiye ve eğitimi engellememelidir.

549.Gınayı çalmak, dinlemek, ondan kazanç elde etmek haramdır. "**GINA**"dan kasıt; lehv ve leib ehli (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlence ehli) arasında mütearif (meşhur-tanınmış) olan boş ve zararlı sözlerdir.

550. Haram olan gınadan, düğün merasimlerinde kadınların söylediği gına istisna edilmiştir. Elbette buna davul çalmak, batıl konuşmalar yapmak, erkeklerin kadınlarla karışması ve şehveti tahrik edecek şekilde onları dinlemeleri gibi başka haramlar karışmamalıdır. Ama bu istisnanın da sakıncası olabilir.

551. Kervan başının hayvanları harekete geçirmek için söylediği şarkı gına değildir ve sakıncası yoktur. Aynı şekilde gına olup olmadığında şüphe edildiği yerlerde de sakıncası yoktur.

552. Lehv ve leib ehli (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlence ehli) arasında mütearif olan üslûpla Kuran okumak, dua okumak, zikir etmek caiz değildir. Hatta bunların dışında lehv olmayan makale gibi şeylerin de bu üslupta okunması caiz değildir.

553. Haram olan gına ve müziği dinlemenin haram olduğu peygamberimizin değerli sünnetinde gelmiştir.

Peygamber efendimiz şöyle buyuruyor: "Gına sahibi kıyamet günü kör, lal ve kâr olarak haşır olur. Zinakâr, nefesli saz çalan (klarnete benzeyen bir çalgı) ve tef çalanlar aynı şekilde haşır olur." Yine şöyle buyuruyor: "Ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislere münasip müzik ve gınaları dinleyenin kıyamet günü kulağına erimiş kurşun dökülür."

Yine şöyle buyuruyor: "Gına ve müzik zinanın çoğalıp yayılmasına sebeptir." Yani zinaya insanları yönelten bir vesiledir.

554. Kadın, kocasını mutlu etmek, tahrik etmek veya başka bir şey için kocasının önünde oynayabilir. Başka kadınların önünde oynamaması ihtiyaten farzdır.

555.düğünlerde, dini münasebetlerde (toplantı, kongre, gösteri, konser, festivaller ve vs. yerlerde) hem erkeklerin hem de kadınların alkış çalmaları caizdir.

SORU VE CEVAPLARI

556. Helal ve haram müzik konusundaki sorular çoktur. Şöyle diyebilir miyiz: "Haram müzik; insanın gerize ve şehvetini tahrik eden, insanı istikrarsızlığa, kendini alçaltan, rezil eden hareketlere iten müziktir. Ama insanın asap ve sinirini yatıştıran, onu rahatlatan, insanlara şahadet ruhu veren filimdeki müzikler veya matematik temrinlerinde çalınan müzik, insanları fedakarlığa iten ve vs. müzikler helaldir."

C Haram müzik; lehv ve leib meclislerine (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislere) münasip müziktir. Cinsel duyguları tahrik etmese de.

Helal müzik ise; bu meclislere münasip olmayan müziklerdir. Hatta askeri ve cenaze müzikleri gibi, sinirleri yatıştırmayan bir müzik dahi olsa.

557. Helal ve haram müzik hakkındaki sorular çok olduğu gibi helal ve haram gına hakkındaki sorularda çoktur. Acaba şöyle diyebilir miyiz: "Haram gına; cinsel duyguları tahrik eden ve insanı istikrarsızlığa, kendini alçaltmaya, rezil etmeye iten müziktir.

Helal gına ise; insanın duygularını tahrik etmeyen, insanın ruhuna hitap eden ve düşüncelerini yücelten, peygamberin (a.s) hayatını anlatan, imamları (a.s) öven şevk ve cesareti coşturan dini ve benzeri gınalar helaldir.

C Gınanın bütün çeşitleri haramdır. Gınanın bizim ihtiyar ettiğimiz anlamı ise şudur: Lehv ve leib ehlinin (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlence ehlinin) yanında maruf (meşhur)olan bir üslupla okunan boş ve faydasız sözlerdir. Bu üslupla okunan Kuran'ı kerim, mübarek dualar ve Ehl-i Beyti öven sözler de haramdır. Ama lehv olmayan diğer şeyleri kahramanlık –kahramanlık marşları gibi- gına makamında okumak farz ihtiyata göre haramdır. Zikredilen tarife uymayan makamda okunan ezgiler kendi zatında haram değildir.

559.Müzikle birlikte Ehl-i Beyti öven için söylenen dini şarkıları dinlemek caiz midir?

C Gına mutlak olarak haramdır. Ama Ehli Beyti övmek için güzel bir makamda okunan ve gına olmayan medihlerin sakıncası yoktur. Müziğe gelince ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislere münasip değilse caizdir.

560. Karaat esnasında sesini titreterek nameli Kuran okuyanı dinlemek caiz midir?

C Gına makamında okunmazsa dinlemenin sakıncası yoktur.

561. Marş, ,ilahi ve gına okuyan bazı sanatçılar fısk ehlinin üslûbuyla Masumların (a.s) methi için kasideler okuyorlar. Bunların içeriği ise fısk ve fücur ehlinin kullandığına muhaliftir ama üslûp olarak uygundur. Bu şekilde gına okumak ve dinlemek haram mıdır?

C Evet, ihtiyat gereği haramdır.

562.Fısk ehlinin meclislerine uygun olan şekilde zifaf gecesinde kadınların herhangi bir üslupla gına okumaları caiz midir? Kadınların okudukları bu gınada müzik aletleri kullanmaları helal midir? Ayrıca kadınların nişan merasimlerinde gına okumaları helal midir? Yoksa sadece zifaf gecesinde mi helaldir.

C Hatta zifaf gecesinde terk edilmesi ihtiyaten farzdır. Müziğin hükmü ise önceden açıklandı.

563. Piyano, ud, darbuka, klarnet vs. eşliğinde okunan ilahiler, marş ve türküleri dinlemek caiz midir?

C Çalınan müzik lehv ve leib meclislerinde (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislerde) çalınan müziklere münasip tarzda olursa dinlemek caiz değildir.

564."Fısk ehlinin yanında maruf olan" dan kasıt nedir?

C Biz fetvalarımızda böyle bir tabir kullanmadık. Gınayı açıklarken şöyle dedik: "Lehv ve leib ehlinin (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlence ehlinin) yanında maruf olan lehindir" Bundan kasıtta açıktır.

565. Sonradan mültezim olan müsamahakar bir müslümanın, önceden bildiği gınaları kendisi için veya arkadaşları için yavaşça vızıldaması veya nakletmesi caiz midir?

C Gına olursa caiz değildir.

566. Burada yabancı dilde okunan gınalar vardır. Yabancı dil öğretmenleri yabancı dili rahatça öğrenmek için bunları dinlemeği tavsiye ediyorlar. Zikredilen sebepten dolayı bunları dinlemek caiz olur mu?

C Önceden de dediğimiz gibi eğer gına olursa caiz değildir.

567.Müzik aletleri çeşitlidir. Bazen gına merasimlerinde müzik şölenlerinde kullanıldığı gibi, bazen de insan sadece kendisini dinlendirmek için kullanıyor. Sadece kendisini dinlendirmek için bu aletleri almak, yapmak, ticaretini yapmak, çalmak veya dinlemek caiz midir?

C Haram olan lehv aletlerinin (Ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislerde kullanılan aletlerin) alım satımı caiz değildir. Aynı şekilde yapımı ve

karşılığında ücret almak da caiz değildir. Haram olan lehv aletinden (ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlence aletinden) kasıt işe şudur: Yapılış itibariyle -genellikle maliyeti de buna bağlıdır- sadece, haram olan lehv işlerinden başka bir şey için kullanılmaya münasip olmayan aletlerdir.

568.Çocukları eğlendirmek için çalınan aletlerin yapımı, alım satımı ve bunları büyüklerin kullanması caiz midir?

C Ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerin yapıldığı meclislere münasip müzikler çalınırsa caiz değildir. Aynı şekilde büyüklerin kullanması da caiz değildir.

569.İngilterede veya başka bir yabancı ülkede resmi okullarda okuyan öğrencinin zaruri derslerinden biri de dans dersidir. Dans edenlerin hareketlerine uygun olarak çalınan özel bir müzik tonajı vardır.

a) Böyle bir derse katılmak caiz midir?

C Eğer dini eğitimlerini etkiler veya ortadan kaldırırsa –ki genellikle de böyledir- caiz değildir. Hatta mutlak surette terk etmek ihtiyaten farzdır.

570.

b) Eğer genç kız ve erkeklerin bu derslere alakaları olursa anne babanın onları engellemesi farz olur mu?

C Evet, 575. Sorunun cevabında da genişçe açıklanacağı gibi engellemek farzdır.

571.

c) Dans etmeği öğrenmek caiz midir?

C İhtiyati farz olarak mutlak surette caiz değildir.

572. Sadece kadınların kendi kocalarıyla, hafif müzik eşliğinde, açık saçık olmayan elbiselerle dans ettiği meclislerde oturmak caiz midir?

C Caiz değildir.

573. Kadınların, kadınların ve erkeklerin de erkeklerin karşısında erkek ve kadınların karışık olmadığı merasimlerde müzik eşliğinde veya müzik olmadan oynamaları caiz midir?

C Kadınların kadınların, erkeklerin de erkeklerin karşısında oynaması sakıncalıdır. İhtiyaten terk etmek gerekir. Müziğin hükmüyse geçti.

574. Kadınların müzikle beraber veya müziksiz kocası için oynaması (dans etmesi) caiz midir?

C Haram olan müzikle birlikte olmazsa caizdir.

575. Batıdaki ülkelerden bazılarında okullar erkek ve kız öğrencileri dans etmeğe mecbur kılıyor. Bu danslarda bilinen gına olmadığı gibi lehv de değildir. Sadece okulda öğretilen derslerden biridir. Anne babanın erkek ve kız çocuklarını bu derslere bırakmaları haram mıdır?

C Evet, dini eğitimlerini olumsuz yönde etkileyecekse haramdır. Eğer öğretmen baliğ olursa ihtiyat gereği mutlak surette haramdır. Ama bunu öğrenmesine şer'i bir delili olursa, örneğin bunun caiz olduğuna fetva veren bir müçtehitten taklit ediyorsa, bu durumda bu derslere katılmanın sakıncası yoktur.

On Birinci FASIL

DEĞİŞİK KONULAR

576.Çocuklara, Yüce Allah'a kulluk anlamındaki isimleri bırakmak müstahaptır. Aynı şekilde değerli peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.a) ve diğer peygamberlerin (a.s) ismini (İbrahim, İsmail, Yakup, Süleyman, Davud, Musa, İsa vs.) bırakmak müstahaptır.

Yine Ali, Hasan, Hüseyin, Cafer, Talib, Hamza, Fatime isimlerini bırakmak ta müstahaptır. İslam ve Ehli Beyt düşmanlarının ismini bırakmak ise mekruhtur.

577.İki yaşına kadar (Hicri takvime göre) erkek ve kız çocuğunun yetiştirme ve büyütme hakkı eşit olarak anne babanın hakkıdır. Bu iki yıl içerisinde babanın çocuğu annesinden ayırması caiz değildir. Hicri iki yıldan sonra yetiştirme ve büyütme hakkı babaya mahsustur. Ama yedi yaşına kadar babanın çocuğu annesinden ayırmaması ihtiyaten müstahaptır.

578.Çocuk iki yaşına varmadan fesh veya boşanma yoluyla anne ve baba ayrılırlarsa çocuk erkek olsun veya kız, anne başka bir erkekle evlenmediği

müddetçe çocuğu yetiştirme ve büyütme hakkı (hidane hakkı) düşmez. Anne ve baba müşterek olarak bu hakkı dönüşümlü olarak veya anlaştıkları başka bir şekilde yürütmelidirler.

579. Kadın kocasından ayrıldıktan sonra başka bir erkekle evlenirse çocuğu üzerindeki yetiştirme ve büyütme hakkı düşer. Ve bu hak sadece babaya mahsus olur.

580.Çocuk reşit olunca anne babanın yetiştirme ve büyütme hakkı kalkar. Anne babanın bu hakkı bu durumda kalktığına göre haliyle başka birilerinin de bu hakkı yoktur. Kız olsun veya erkek reşit olan çocuk kendi işlerinin malikidir. Anne babasından istediğini veya başka birini seçme hakkına sahiptir. Evet, eğer anne babasından ayrılması onları rahatsız edecek ve eziyet verecekse, bu konuda onlara muhalefet etmesi caiz değildir. Eğer ihtilafları olursa anne babadan önceliklidir.

581. Baba ölürse anne çocuğu baliğ oluncaya kadar yetiştirme ve büyütme hakkı konusunda diğerlerinden mukaddemdir.

582. Anne çocuğu yetiştirme ve büyütme döneminde ölürse bu hak babaya mahsustur.

583. Yetiştirme ve büyütme hakkı anne ve babaya ait olduğu gibi, bu çocuğun anne ve babası üzerindeki hakkıdır. Eğer bundan anne baba kaçınırsa bunu yapmaya mecbur edilirler.

584.Eğer anne baba her ikisi de ölürse bu hak baba tarafından dedenindir.

585.Çocuğun büyütme ve yetiştirme hakkına sahip olan anne baba veya başkası bunu, şer'en yapılması gereken şeyleri yapacağına emin oldukları başka birine verebilirler.

586.Çocuğu büyütme ve yetiştirme hakkına sahip olan anne baba veya başkasının akıl sahibi olması (deli olmamaları) ve çocuğun selameti konusunda güvenilir ve Müslüman olması şarttır. Eğer baba kafir ve anne Müslüman olursa çocuk Müslüman hükmündedir ve yetiştirme ve büyütme hakkı anneye mahsustur. Baba Müslüman anne kafir olursa bu hak babaya aittir.

587.Çocuğun, fakir anne babasına nafaka vermesi farzdır.

588. Babanın, fakir kız veya erkek çocuğuna nafaka vermesi (ihtiyaç, gider ve geçim masraflarını karşılaması) farzdır.

589. Yakınlara ve akrabalara infak (yardım) etmenin farz oluşunda onların fakirliği şarttır. Yani, fiilen geçimini sağlayacak yemek, katık, giyecek, örtü, mesken vs. gibi zaruri ihtiyaçları karşılayacak güce sahip olmamasıdır.

590. Akraba ve yakınlara nafaka vermenin şer-i bir taktiri yoktur. Farz olan; geçimini sağlayacak ve hayatını sürdürebilecek miktarda yiyecek, katık, giyecek, mesken vs. hayati ihtiyaçlarda halini, şanını, zaman ve mekanı göz önünde bulundurarak yardım etmesidir.

591. Akraba ve yakınlara infak etmek; infak edenin kendi ve daimi karısının giderlerini karşıladıktan sonra onlara yardım etme gücüne sahip olması şartıyla farz olur.

592. Akraba ve yakınlara infak etmesi farz olan bundan kaçınırsa, bu hakka sahip olan onu, zalim dahi olsa hakime başvurarak buna mecbur edebilir. Zorlamak mümkün olmazsa şer-i hakimden izin alarak varsa malından geçim masraflarını karşılayacak miktarda alması caizdir. Oda olmazsa hakimin izniyle başkasından, onun adına borç alabilir. Onun da (infak etmesi gerekenin) bu borcu ödemesi farzdır.

Eğer bir özründen dolayı hakime gitmezse, bazı müminlere başvurarak borç alabilir. İnfak etmesi gerekenin de bu borcu ödemesi vaciptir.

593. Hak İslam dininin ve mukaddes hükümlerinin korunması, Müslümanların ülkelerinin ve namuslarının korunması bir veya birkaç kişinin mallarından infak etmesine bağlı olursa bunu yapmaları farzdır. Bunu yaparken de hiç kimseden bu yaptığı bağışın karşılığını almayı kastedemez. Bu faaliyetlerinden dolayı da kimseden karşılığını isteyemez.

594. Sahibi olsun veya olmasın hayvanı yiyecek ve içecek vermeden hapsederek, ölümüne sebep olmak caiz değildir.

SORU VE CEVAPLARI

595. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.a), geçmiş peygamberlerden (a.s) birinin, masum imamların (a.s) veya tarihi mukaddes bir sembolün filmini çekmek, sinemada ve televizyonda yayınlamak veya tiyatroda sahnelemek caiz midir?

C Tazim, saygı ve hürmetin gerektirdiklerine riayet edilirse ve onların değerli simaları (görüntüleri) canlandırılırken halkın nazarında uygun ve münasip olmayan şeylere sahip olmazsa, sakıncası yoktur.

596. Belalardan korunmak, rızık ve afiyet için kafirlere Kuran, dua ve özel zikirler hediye etmek caiz midir?

C Saygısızlık ve ihanet konumunda olmaz, gerekli ihtiram ve hürmete riayet edilirse sakıncası yoktur.

597. Bazı kağıtlarda Yüce Allah'ın, Masumların (a.s) ismi, ve Kuran ayetleri bulunmaktadır. Bunları suya veya nehre atmamızda mümkün

olmamaktadır. Bunları ne yapmalıyız? Bu değerli parçaları çöpe atabilir miyiz? Bu çöplerin na yaptıklarını da bilmemekteyiz.

C Bunları çöpe atmak ihtiramsızlık ve ihanet sayıldığından caiz değildir. Ama bazı kimyasal maddelerle de olsa yazısını silmenin, temiz bir yere gömmenin, toprak gibi çok küçük parçalara ayırmanın sakıncası yoktur.

598.Şu anki yolla yapılan istihareleri şeriat onaylamış mıdır, veya bu şekilde mi gelmiştir? İstihare edenin istediği şeyle muvafık gelmesi için sadaka vererek tekrar istihare ettirmek caiz midir?

C Bir konuda iyice araştırma yapıp düşündükten ve istihare ettikten sonra iki taraftan (olumlu veya olumsuz) birini tercih edemiyorsa reca olarak istihare ettirmelidir. Mevzu değişmeden hayrı talep etmek sahih değildir. Mevzuyu değiştirme yollarından biri de sadaka vermektir.

599. Vekilleriniz aldıkları şer-i haklardan kendileri için ne kadar kullanmaya yetkilidirler?

C Verdiğimiz izinlerde, şer'en belirlenen yerlerde kullanılmak için aldıkları şer-i hakların örneğin üçte biri veya yarısının kullanılmasına izin verilmiştir. Bunun anlamı söz edilen miktarın izin verilene ait olması demek değildir. Kendisinin hiçbir ihtiyacının olmaması da mümkündür. Örneğin izin verdiğimiz vekil seyit olur ve alınan ise seyit olmayan veya onun hükmünde olandan alınan zekat olursa harcayamaz.

Bunun ışığında eğer izin verilen vekilimiz -kendisiyle Allah'ı arasında- Risale-i Ameliyye de zikredilen kanunlara uygun olarak şer-i hakları kullanabilir. Örneğin şer-i manada fakir sayılır, zekatta verilen fakirlerin hakları, sehmi sadat, redd-i mezalim ve benzerlerine verilen hakları alanların konumunda olursa şanına layık olacak şekilde ve geçimini sağlayacak miktarda şer-i hukuktan alabilir. Fazlasını alamaz.

Aynı şekilde halkın geneline şer-i hizmet etmek, dini yüceltmek için telaş ediyorsa iman (a.s) hakkından din için yaptığı işe, hizmete münasip miktarda kullanma hakkına sahiptir. Eğer aldığı hakkı kullanacak (ihtiyacı) yoksa ondan mukarrer bölümü şer'en öngörülen yerlerde harcamalıdır.

q Mükellefin, şer-i haklarda hatalı harcama yaptığı söylenen merce-i taklidin vekiline olan güveni sarsılırsa

600.A) Vekil hakkında denilenlerin doğruluğuna emin olmadan, Mükellefin bunu halkın arasında demesi caiz midir? Eğer doğruluğundan emin olursa ne yapmalıdır?

C İki durumda da bunu yapması caiz değildir. Ama ikinci durumda imkan dahilinde müçtehidin, münasip gördüğü kararları alması için tam bir gizlilik içerisinde olayın gerçeğini bizzat müçtehide bildirmelidir.

601.B) Güvenilir olmadığına emin olmadıkça mükellef, şer-i hakları vekile verebilir mi?

C Şer-i hakları, temiz ve dürüst olan, müçtehidin izin verdiği şekilde amel ettiğine, bir kısmını kararlaştırılmış yerlerde harcayıp geri kalanını taklit merciine gönderdiğine emin olduğu, güvenilir vekile vermelidir.

602.İnsan imam (a.s) hakkını kullanacağı bir ihtiyaç yeri görür ve mercein de buna razı olacağına ihtimal verirse, izin almadan bu yerde kullanması caiz midir?

C Caiz değildir. A'lem müçtehitten izin almadan imam aleyhisselamın humustaki hakkını burada kullanılmasına razı olacağını anlamakta mümkün değildir. Müçtehidin izni ise imam (a.s)ın rızasına dahildir.

603.İmam hakkını, bir lokma ekmeğe bir takım elbiseye muhtaç on binlerce mümin varken, hayırlı projelerde kullanmak caiz midir?

C İmam hakkının kullanılacağı yerlerde, en önemlilerini riayet ederek kullanmak gerekir. Bunu teşhis etmek de cihet-i umumiye-i bilen müctehidin görüşüne makuldür.

604. Pirinç temizlenirken bazen pirinç taneleri yere dökülmektedir. Bu caiz midir? Zorluğunu da göz önüne alırsak az olsun veya çok dökülmesini önlemek farz olur mu?

C Dökülen az da olsa istifade edilecek miktarda olursa -hayvanlar içi dahi istifade etme imkanı varsa- örfen Allah'ın nimetine ihanet sayılmayacak şekilde bir tarafa yığmak mümkünse, ayak altında bırakmak caiz değildir.

605.Şair kendisine ait olan şiiri okumaya davet ediliyor. Misafir ve süslenerek süslerini dışarıya gösteren kadınların da, dinlemek için bu toplantıya geleceklerini bilmektedir. Bunu yapması caiz midir?

C Kendi zatında bu işin bir sakıncası yoktur. Ama şartlarının müheyya olması durumunda 'marufa emredip münkerden menetme' farzını yerine getirmesi gerekir.

606. Okullarda öğrencilerden insan veya hayvan resmi yapmaları istenmektedir. Bu isteğe muhalefet etmekte zordur. Öğrencinin resim çizmesi caiz midir? Eğer ondan heykel yapması istenirse nasıl olur?

C Mutlak olarak mücesseme dışında resim çizmesi caizdir. Ruhu olmayan şeylerim mücesseme sini yapmamak ta ihtiyaten farzdır. Okulun verdiği bir ödev olması, farz olan ihtiyata muhalefet etmesini caiz etmez. Ama zaruret iktiza ederse

ayrı. Örneğin buna muhalefet etmesi okuldan atılmasına neden olacak kadar adeten tahammül edilemeyecek bir zorluğa sebep olursa caizdir.

607. Tamamen çıplak olan kadın ve erkek heykellerini satın almak caiz midir? Hayvan heykellerini satın alarak süs kastıyla asmak caiz olur mu?

C İkincisinin sakıncası yoktur. Birinciye gelince fesadı yaymak olursa caiz değildir.

608. Fincanlara ve elin içine bakarak, insanların şu anda ve gelecekte başına gelecekleri söyleyen falcılar vardır. Eğer falı okunan falcının dediklerinin etkisini görürse caiz olur mu?

C Onun gelecekten haber vermesinin itibarı yoktur. Emin bir şekilde, gelecek hakkında haber vermek caiz değildir. Akli ve şer-i deliller olmadan kabul edilmesi caiz olmayan konularda, falı okunanın buna inanması da caiz değildir.

609. Hipnotizma ve ruh çağırma caiz midir?

C Zarar verilmesi haram olan kimselere zarar verdiğinden haramdır.

610.Müminlerin sorunlarını çözmek için cin çağırmak caiz midir?

C Bir önceki hüküm, bu meselede de geçerlidir.

611. Sahipleri anlaşırlarsa horoz ve boğa dövüştürmek caiz midir?

C Malı zayi etmeye sebep olmazsa, mekruh olmasıyla beraber caizdir.

612. Haramı kaldıran zorluğun sınırları nedir? Zorlukla veya borç alarak dahi olsa gücü yeterse, fiyatın pahalı olması, haram olan mevzuyu şer-i olarak caiz edecek, zorluğa sebep olur mu?

C Bunda durumlar muhteliftir. Ölçü ise; adeten tahammül edilemeyecek büyük zorluktur.

613. Altında kullanılan (Hamse) ağırlık ölçüsünün, günümüzde kullanılan miskal ve gram olarak ağırlığı ne kadardır?

C Sarrafların kullandığı miskalın yirmi dörtte biridir. Her miskal ise 4,64 gramdır. Şu halde hamse yaklaşık olarak 0,193 gramdır.

614. Müslüman olmayanlara, muhtevasında bir çeşit şarap bulunan çikolata ve benzeri şeyleri vermek caiz midir? Eğer caiz değilse bunları telef etmek israf sayılır mı?

C Şarap, o maddenin içerisinde yok olursa caizdir. Onu telef etmekte, haram olan israf sayılmaz.

BALIKLAR

YENMESİ CAİZ OLAN PULLU

BALIKLARDAN BAZILARININ

İSİM VE RESİMLERİ

Mugil-Grey Mulet

Tunny-Tuna

White Tunny Fish

Salmon

Herring

Perc

Cod

Rudd

İNGİLİZCE	FRANSIZCA	TÜRKÇE
Sardine	Sardines-Sarda	Sardalya
Pilçhard	Pilçhard-Celan	Sardalyaya benzeyen bir tür
Coal Fish	Colin-Lieu noir	-
Carp	Carpe	Sazan Balığı
Muge-Mulet	Tekir Balığı	
Thon	Ton Balığı	
Thon BlackGermon	Beyaz ton balığı	
Saumond	Som Balığı	
Trout	Truite	Alabalık
Sole	Sole	Dilbalığı
Hareng	Ringa Balığı	
Perche	Tatlı su levreği	
Cabillaund	Marina balığı	
Flathead	Platycephane	-
Sea Bass	Bar Loup Louvine	Deniz Levreği
Pond Loach	Loche Detang	-
Pike-Perch	Sandre	Turna Balığı
Smelt	Eperian	-
Grayling	Ombre	-
Allice Shad	Alose	-
Catalufa Bigeye	Priacanthe	-
Tench	Tanche	-
Barbel-Barbus	Barbeau	-

Rotengle	Kırmızı Kanat	
Bitterling	Bouviere	-

Bleak

Danube Roach

Common Nose

Black-Bass

Rain-Bleak	Able de Stymphale	-
Stream-Bleak	Ablette	-
Ablette	-	
Gardon Galant	-	
Sabre Carp	Rasoir	-
Zope	Zope	-
Gilt Head	Daurede Daurat	-
Flounder	Flet	-
Brill	Barbue	-
	Aspe	-
Ruffe-Pope	Gremille	-
Nase Commun	-	
Black-Bass	-	
Dace	Vandoise	-
Porgy	Pagre	-
Roach	Gardon Commun	-
Zaerthe	Zahrte	-
Lde	Lde (Melanote)	-
Minnow	Vairon	-
Chub	Chevine-Chevenne	-
Mackere	Maguereau	-
Abramis-Bream	Braine-Breme	-
Braise-Braize	Pagel-Pageau	-
Sargo-Sargue	Sargue	-

GENELLİKLE, GÜNLÜK YEMEKLERDE KULLANDIĞIMIZ BAZI YİYECEK VE İÇECEK MADDELERİN HÜKÜMLERİ

(Shortening) ve **(Fat)** İngilizce kelimeler olup, **(Matieres grasses)** Fransızca dır. Bunlardan sıvı ve katı yağlar kastedilir. Ticari amaçlara göre de isimleri değişebilir. Bundan kasıt ise karışımında hayvan yağı bulunan yağlardır. Bu karışıma bazen nebati yağ veya zeytinyağı izafi edilir.

Domuz yağına ise İngilizce de **(Lard)** ve Fransızca da **(Saindoux).**

Bazen Amerikan ürünlerde, bizde sıvı ve katı nebati yağın karşılığı olan **(Vegetable Shortening)** kullanılır. Ama bu tabire güvenmemek gerekir. Zira, Amerika kanunlarına göre şirketlerin üretilen yağlarda % 80, 90 oranında nebati yağ kullanılması yeterlidir. Diğer miktarında ise hayvani yağlardan istifade edilmesine izin verilmektedir. Buna da nebati yağ denmektedir. Ama şüpheli olduğu durumlarda yenmesi caizdir.[95]

Bizde saf nebati yağın karşılığı İngilizce de **(Pure Vegetable)** veya **(Pure Vegetable Gree Shortening)** dir. Saf nebati zeytin yağına ise **(Pure Vegetable Oil)** denmektedir. Burada şuna da işaret etmekte fayda vardır; Nebati yağ aslında akıcıdır. Ama hidrojen kullanılarak katı yağa dönüştürülür.

Sütten elde edilen tereyağına gelince İngilizce de **(Butter)** Fransızca da **(Beurre)** denir. Pazarlarda satılan sütten elde edilen tereyağının yenmesinde sakınca yoktur.

* * * *

Peynire gelince; Bazılarının zannettiği gibi terkibinde domuz yağı kullanılmaz. Ama süt yaparken, (inek, buzağı veya domuzun) midesinden yapılan mayaların kullanılması mümkündür. İngilizce de **(Rennet-Renin-Pepsi)** Fransızca da **(Presure)** denir.

Domuzdan yapılan peynir mayası necistir. Ama şer-i yolla kesilmeyen buzağı ve inekten elde edilen maya kendi zatında temizdir. Peynir mayası yapımında kullanılan midenin konulduğu kap, hayvanın diğer organlarının değmesiyle necis olur. Mükellef necis kabın peynir yapımında kullanıldığını bilmezse peynirin yenmesinde sakınca yoktur.

Peynir yapımında kullanılan diğer maddelere ise dikkat etmek gerekir. Kullanılan maddeler nebati ve kimyasal olursa, helal ve temiz olmasında şüphe edilmez.

Bu çeşit peynirlerde kullanılan mayaların temiz olmayan haram tabii mayamı yoksa bitkilerden elde edilen maya mı olduğunda şüphe edilirse, temiz olduğuna hükmedilir.

* * * *

Cacacola, Pepsi, Sevinab, Kanada Dray gibi içeceklerin içerisinde hiçbir hayvani veya alkollü madde karışımı yoktur.

*** * * ***

Bu ek esas olarak (Amerika'ın Shikago ayaletindeki Doğu ve Batı ünüversitesi rektörü) Doktor Ahmed Hüseyin Sagar'ın kitabından alınmıştır. O da aşağıdaki kaynaklardan istifade etmiştir:

1-Tabii ilimler müessesesi, Beyrut 1965-1966

2-Le Guide marabout de la peche en mer Michel van Havre

1982- FRANCE

3-Les Poissons D'eau Dounce - Jiri Cihar

1976- FRANCE

4-Guide des Poissons D2eau Douce et peche Bent J. Muvs et Preben Dahistrom

1981- SUISSE

5-Encyclopedie lllustree des Poissons Stanislav Frank

PARIS

6-Encyclopedie du Monde Animal Tome 4 (Les Poissons et Les reptiles) Maurice Burton. Bibliotheque Marabout

PARIS

GENELLİKLE GIDA ÜRÜNLERİNDE KULLANILAN BAZI MADDELERİN HÜKÜMLERİ

1-Acatic Acid:

Tabii olarak sebzelerde bulunmaktadır. Kimyasal yolla elde edileceği gibi hayvani mamullerden de çıkarmak mümkündür.

Eğer sebzelerden veya kimyasal yolla elde edilirse, yiyeceklerde kullanılmasında sakınca yoktur. Ama şer-i yolla kesilmeyen hayvani ürünlerden elde edilirse; istihale olmadıkça (öz niteliğini kaybederek başka bir maddeye dönüşmedikçe) helal yiyeceklerde kullanılamaz.

2-Adipic Acid:

Kimyasal yolla hazırlanabileceği gibi bitkilerden de alınır. Eğer bu iki yola elde edilirse yiyeceklerde kullanılabilir.

3-Agar Agar:

Deniz bitkilerinden elde edilmektedir. Jelatin yerine kullanılır. Nebati olursa yenmesi helaldir.

4-(C30) (Apocarotenal) (E160e) Beta-apo-8-carotenal:

Nebati olup portakaldan elde edilir ve sarı renklidir. Jelatini veya domuzun bağırsağından çıkarılan yağlı maddeyi (Lard) suda eritmek için kullanılır. Eğer jelatin balık harici hayvanlardan alınırsa yemeklerde helal olarak istifade dilmesi mümkün değildir.

5-Carmine/Cochineal (E120):

Kurutulmuş dişi bir böcekten elde edilen renkli bir maddedir. Yemeklerde kullanılması helaldir.

6-Casein:

Sütten alınan bir proteindir. Peynir yapımında kullanılır. Hayvani ve nebati enzim veya asit izafi edilerek elde edilir. Eğer kullanılan enzim hayvandan alınmamışsa yiyeceklerde kullanılması helaldir.

Ama şer-i yola kesilmeyen hayvandan alınmışsa ve istihale de olmamışsa kullanılması helal değildir.

7-Chocolate Liguor:

Çikolata tadında tatlı bir sıvıdır. Koku için kullanılır. Alkollü bir içecek değildir.
Burada **(Liguor)** kelimesinin kullanılması kafalara böyle bir şüphe getirebilir. Sadece bu eklenen bir isimdir. Her halükârda, yiyeceklerde kullanılması helaldir.

8-Dextrose (Corn syrup)

Nebati olursa yiyeceklerde kullanılması helaldir.

9-E153-Carbon Biack:

Kemik, et, yağ, ağaç veya bitkilerden elde edilir. Eğer hayvandan alınmamışsa, her zaman olmamakla birlikte genellikle helaldir. Aynı şekilde hayvani mi yoksa nebatimi olduğunda şüphe edilen yerlerde helaldir. Ama hayvandan elde edildiği bilinirse yenilmesi helal değildir. Ama hayvanın şer-i kurallara uygun olarak kesildiğini veya istihale olduğunu (öz niteliğini kaybederek başka bir maddeye dönüştüğünü) bilirsek helal olur.

10-E322-Lecithin

Yumurta sarısından elde edilir ve helaldir.

11-E422-Glycerine/Glyverol

Şeffaf bir sıvıdır. Et veya hayvan yağından elde edilir. Hayvandan, bitkiden veya kimyasal yolla elde dilmesi de mümkündür. Eğer nebat dan veya kimyasal yolla elde edilirse yiyeceklerde kullanılması helaldir. Ama şer-i yolla kesilmeyen hayvandan alınırsa ve öz niteliğini kaybederek başka bir maddeye de dönüşmemişse yenmesi helal değildir.

12-E471-Mono and Di-glycerides of fatty acide:

Hayvani veya nebati olabilir. Eğer nebati olursa helaldir. Ama şer-i kurallara göre kesilmeyen hayvandan alınırsa İstihale de olmamışsa yiyeceklerde kullanılması haramdır. İstihale olursa helal olur.

13-E472 (a-f) Acid esters of Mone and Di-glycerides of fatty acids:

Hayvan ve bitkilerden elde edilir. Nebati olursa veya şer-i kurallara göre kesilen hayvandan alınırsa yada şer-i kurallara göre kesilmeyen hayvandan alınır ama istahale olursa, yiyeceklerde kullanılması helaldir.

14-E476-Polyglycerol Esters of polycondensed fatty acid of caster oil:

Aslı hayvandan elde edilirse yenmesi haramdır. Ama istihale olursa helal olur.

15-E621-Monosodium Glutamate:

Denizin yabani otlarından ve şeker kamışından elde edilir. Bitkilerden alındığından, yenmesi helaldir.

16-Gelatine:

Bitkilerden ve hayvandan elde edilir. Eğer nebati olursa yiyeceklerde kullanılmasında sakınca yoktur. Tezkiye edilmemiş hayvandan alınırsa yenmesi haramdır.

17-Guar Gum:

Bitkilerden elde edilir ve yenmesi helaldir.

18-Lactic Acid:

Soya ve şeker kamışından elde edildiği gibi kimyasal yolla elde etmek de mümkündür. Yiyeceklerde kullanılması helaldir.

19-Pectine:

Meyvelerden elde edilir. Elmadan ticari amaçla Yapılır ve reçel yapımında kullanılır (Jelly) yiyeceklerde kullanılması helaldir.

20-Pepsin:

Hayvanların midesinden elde edilir. Domuz midesinden ticari amaçla da hazırlanır. Anlaşılacağı gibi yenmesi haramdır. Ama istihale olarak başka bir maddeye dönüşürse helal olur.

21-Rennin (Rennet)

Peynir yapımında kullanılan mayadır. Buzağı midesinden, bitkilerden veya mikrobik yollarla yapılır. Önceden de açıklandığı gibi helaldir.

22-Whey (Whey powder, Whey Solids, Whey Liguide:

yapılSütten ır. Elde edilirken de buzağı midesinden veya bitkilerden elde edilen **(Rennet)** kullanılır ve yenmesi helaldir.

KULLANILAN ISTILAHLAR

İhtiyat-i İstihbabi: Mükellefin terk etmesinin caiz olduğu ihtiyattır.

Farz İhtiyat (Vacip İhtiyat): Mükellefin onu yapmakla, o konuda başka bir müçtehide taklit etme arasında ihtiyar sahibi olduğu ihtiyattır. Elbette bu konuda taklit ettiği müçtehit diğerlerinden alem olmalıdır.

Nezir İhramı: İhram, mikatından birinde veya mikat hizasından giyilmelidir. Mükellef mikata varmadan ihram bağlamak isterse siğesiyle beraber şer'en sahih olan nezir etmesi caizdir.

İstihale: öz niteliklerini kaybederek başka bir maddeye dönüşme hali. Etin yerde çürüyerek toprağa dönüşmesi gibi.

İstishap: Bir konuda şüphe ettikten sonra onun önceki durumunu geçerli saymak. örneğin önceden temiz olan bir elbisenin sonradan necis olup olmadığında şüphe edersek önceki durumu (temiz olduğu hali) geçerlidir.

A'lemiyet şüphsi etrafında: Bir gurup müctehidin içerisinde birinin alem olduğunu ama hangisinin olduğunu bilmediğimiz hal.

İtminan: Güçlü zan. Akıl sahiplerinin muhalif tarafa itina etmedikleri ihtimal.

Haram lehiv aleti: Sadece haram olan gayr-i meşru yerlerde kullanılmak için yapılan aletler. Ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlence aletleri.

Tedlis: Müşterinin veya evlenmek isteyenin rağbet etmesi için bir şeyde veya şahısta olmayan özellikleri izhar etmek.

Tezkiye: Şer-i kurallara göre kesmek. Bununla eti helal olan bütün hayvanların yenilmesi helal olur. Tezkiyesi mümkün olan eti yenmeyen hayvanların ise derileri temiz olur. Bunlarda çeşitlidir. 1) Sudan canlı çıkması veya canlı avlanan hayvanlar (balık gibi) 2) dört damarının kesilmesiyle tezkiye olan hayvan (koyun, tavuk vs. gibi)

Hükme cahil olan: Bu mevzuya nispet genel şer-i hükmü bilmeyen kimse. Mevzuya cahil olan kimse; şer-i hükmün mevzusunun belirli bir şeye intibak ettiğini bilmeyendir. Buda iki kısımdır.

1. Bazen mevzunun anlamını ve kapsamını bilmeyebilir. Buna mefhumda şüphe denir.

2. Dışarıdaki belli mistakın durumunu bilmemektedir. Örneğin; bazen gınadan kastın ne olduğunu bilmeyebilir. Bazense şu anda okunan şeyin gına olup olmadığını bilmeyebilir.

Redd-i mezalim: Birinin, boynunda kalan mali bir borcu tarafa veya vereselerinden birine ulaşmak mümkün olmadığından, onların yerine fakirlere sadaka vermesi.

İtina edilen zarar: Akıl sahiplerinin korunmaya çalıştıkları zarar. Bir uzvun kesilmesi, çok şiddetli ağrı, önemli bir malın telefi ve vs. gibi.

Teklifi kaldıran zarar: Âdeten tahammül edilemeyen bir zorluğa düşmek. Tahammül edilemeyecek derecede ağrı gibi.

Fesh: Muamele ve akdin bozulması.

Kendi zatında: Asıl hükmünden farklı, başka hükümlere sebep olan unvanları dikkate almamak.

Malı muhterem kafir: İslam topraklarında, İslam'ın toplumsal kanunlarına bağlı kalmaları karşılığında, İslam devletinin himayesi altında yaşayan, kitap ehli kafirler; Hıristiyan ve Yahudiler. Müslümanlarla düşmanlık etmemek üzere ahitleşen kafirler ve aman verilen kafirler (İslam ülkelerine seyahat veya ticaret için gelen kafirler gibi)

Büyük günahlar: Yüce Allah'ın azap vaat ettiği günahlar.

Şanına layık yıllık mauna: Şahsın ihtiyacına ve toplumdaki yerine münasip olan yıllık mamul masraf.

Milak: Maslahat ve mafsada esası üzerine verilen şer-i hüküm.

Lehv ve leib meclislerine münasip müzik: Genellikle ayyaşlık ve gayr-i meşru eğlencelerde çalınan müzik.

Lehv ve leib meclisleri: Ayyaşlık ve gayr-i meşru işlerin yapıldığı meclisler.

Nuşur: Başkasının hakkına riayet etmemek. Genellikle eşler arasında kullanılır.

Mutlak olarak gurbet niyeti: Ameliyle Yüce Allah'a yakınlaşmayı kastederek eda, kaza veya başka bir özelliği niyet etmemek.

Vety-i şüphe: Kendisine helal olmayan biriyle kasıtsız olarak, helali zannederek veya yanlış akdin doğru olduğunu zannederek, cinsel ilişkide bulunmak.

Sakıncasıyla beraber farzdır: Mükellefin yapması farzdır ve farz fetvasıdır. Burada zikredilen sakınca sadece müçtehide faydalı olan şeydir.

Kifayeten farzdır: İlk başta herkese farz olan daha sonra bazılarının yerine getirmesi sonucu diğerlerinin sorumluluğunun kalktığı farz. Ama eğer hiç kimse yapmazsa herkes günahkardır ve azabı hakkeder.

---

[1] -Maide/3

[2] -Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.15, s.101

[3] -Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.15, s.100

[4] -Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.4, s.35

[5] -Nehcu'l-Belağa, Subh-i Salih-i, s.422

[6] -Vesailu'ş-Şia, Hür Amuli, c.4, s.28

[7] -Vesailu'ş-Şia, Hür Amuli, c.4, s.32

[8] -Mü'minun/1, 2

[9] -Eda, kaza veya başka bir hususiyeti niyet etmeden, ameliyle sadece Allah'ın emrini yerine getirmeyi (Allah'a yakınlaşmayı) niyet etmelidir.

[10] -Büyük şehirlerin hükmü ayrıdır. Zira buralarda bir yerden başka bir bölgeye gitmek yolculuk sayılır.

[11] -Talak/2, 3

[12] -Bakara/196

[13] -Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.1, s.20

[14]- Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.11, s.23

[15] - Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.11, s.28

[16] -Men la Yehzurhu'l-Fakih, İbn-i Babeveyh, c.4, s.266

[17] -Âl-i İmran/185

[18] -Lokman/34

[19]-Nâide/90,91

[20]-Furu'u-Kafi, Muhammed b. Yakub el-Kuleyni, c.6, s.396

[21] -Men la Yehzurhu'l-Fakih, İbn-i Babeveyh el-Kummi, c.4, s.40

[22] -Furu'u-Kafi, Muhammed b. Yakub el-Kuleyni, c.6, s.396

[23]-Talâk/3

[24]-Nisâ/98

[25] -Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.17, s.44

[26]-Muhammed/22

[27] -Usul-u Kafi, c.2, s.348

[28]-Camiu's-Sadat, Neragi, c.2, s.260

[29] -Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.347; Men la Yehzurhu'l-Fakih, İbn-i Babeveyh el-Kumi, c.4, s.267

[30] -Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.152

[31] - Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.155

[32] -Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.157

[33] -İsr'a/23

[34] -Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.348

[35] -Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.349

[36] -Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.349

[37] -İsrâ/24

[38] -Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.162

[39] -Usul-u Kafi, Kuleyni, c.2, s.160

[40]-Camiu's-Sadat, Neragi, c.2, s.267

[41] -Sevabu'l-A'mal ve İkabu'l-A'mal, Şeyh Seduk, s.225

[42] - Sevabu'l-A'mal ve İkabu'l-A'mal, Şeyh Seduk, s.226

[43]-Usul'u-Kafi, Kuleyni, c.2, s.176

[44] -Usul'u-Kafi, Kuleyni, c.2, s.177

[45]-Müstedreku'l-Vesail, Allame Nuri, Kitabu'l-hac, 72. Bab

[46]-Camiu's-Sadat, en-Neragi, c.2, s.267; Usul'u-Kafi, Kuleyni, c.2, s.666

[47] -Nehcu'l-Belaga, Subh-i Salihi, s.422

[48] -Müstedreku'l-Vesail, c.1, s.72

[49] -Camiu's-Saadat, en-Neragi, c.2, s.268

[50]-Kalem/4, 5, 6

[51] -Mekarimu'l-Ahlak, et-Tebersi, s.15; Camiu's-Saadat, en-Neragi, c.2,s.331

[52] - Camiu's-Saadat, en-Neragi, c.1, s.443; Usul'u Kafi, el-Kuleyni, c.2,s.99

[53]-Meryem/54

[54] - Usul'u Kafi, el-Kuleyni, c.2, s.363

[55] -Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.20, s.82; ez-Zunubu'l-Kebire, Abdu'l-Hüseyin Destğeyb, c.2, s.296

[56] -Mümtehine/8

[57] -A'li İmran/104

[58] -Tevbe/71

[59] - Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.16, s.396

[60] - Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.16, s.122

[61] - Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.12, s.200

[62] - Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.12, s.135

[63] - Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.12, s.200

[64] -Sünen-i Bihegi, c.4, s.135

[65] - Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.12, s.201

[66] -Nehcu'l-Belaga, Emiru'l-Müminin Ali (a.s), Subhi Salihi, s.421

[67] -Usul'u Kafi, kuleyni, c.2, s.208

[68]-Usulu Kafi, el-Kuleyni, c.2, s.209; Camiu's-Saadet, Neragi, c.2, s.213

[69]-Hücürât/12

[70] -Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.12, s.275

[71] -Minhacu's-Salihin, Seyyid Sistani, c.1, s.17

[72]-Hücürât/12

[73] -Camiu's-Saadat, en-Neragi, c.2, s.302

[74] -Minhacu's-Salihin, Seyyid Sistani, c.1, s.17

[75] - Camiu's-Saadat, en-Neragi, c.2, s.276

[76] - Usulu Kafi, el-Kuleyni, c.2, s.369

[77] - Sevabu'l-A'mal ve İkabu'l-A'mal, Şeyh Seduk, s.262

[78]-Hücürât/12

[79] - Tefsil-i Vesailu'ş-Şia, Hurr Amuli, c.8, s.161

[80]-A'râf/31

[81] -İsrâ/26, 27

[82] -Nehcu'l-Belaga, İmam Ali (a.s), Subhi Salihi, s.377

[83]-Fâtır/29, 30

[84]-Hadid/11

[85]-Münâfikun/10, 11

[86]-Tevbe/34, 35

[87] -Nehcü'l Belaga, Subhi Salihi, s.418

[88] -el-Bihar, Meclisi, c.19, s.118

[89] -el-Hisal, Şeyh Saduk, c.1, s.25

[90] - Gorbu'l-Esnad, Hamiri, s.74

[91] -Sevabu'l-A'mal ve İkabu'l-A'mal, es-Seduk, s.239

[92] -Camiu's-Saadat, en-Neragi, c.2, s.229

[93] -Usul'u Kafi'nin (Müslümanların işlerine önem vermek) babına bkn.

[94] -Mümtehine/8

[95] -Gayr-i İslam-i ülkelerde hayvanlar, İslam dininin belirlediği Şer-i kurallara göre kesilmediğinden bunlardan elde edilen yağlar necistir. Bu yağların kullanıldığı yağlarda necistir. Ama üzerine nebati (bitkisel) yağ yazıp ta içine hayvani yağ katılıp katılmadığında şüphe edilirse yenmesinde sakınca yoktur. Ama katıldığına emin olunursa necistir.